

Н.И. Пантыкина

ТУРЕЦКИЙ ЯЗЫК

Практикум

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
ЛУГАНСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО
ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
ЛУГАНСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ
«ЛУГАНСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКО»

Н.И. Пантыкина

ТУРЕЦКИЙ ЯЗЫК

Практикум

Часть 1

*для студентов очной формы обучения
по направлению подготовки 45.03.01 «Филология. Английский язык и литература.
Язык и литература (арабский, китайский, турецкий, иврит)»*

Луганск
2017

УДК [378.016:811:82]–048.37 (072)

ББК 81.2-9+83.3(о)р3

П 16

Рецензенты:

Перетятая О.С. – и.о. заведующего кафедрой украинского литературоведения и компаративистики ГОУ ВПО ЛНР «Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко», кандидат филологических наук, доцент

Санченко Е.Н. – и.о. заведующего научным отделом ГОУ ВПО ЛНР «Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко», кандидат филологических наук, доцент

Ширина О.А. – заведующий кафедрой иностранных языков с латинским языком и медицинской терминологией ГУ ЛНР «Луганский государственный медицинский университет им. Святителя Луки», кандидат педагогических наук, доцент

Пантыкина Н.И.

П 16 Турецкий язык. Практикум. Часть 1 для студентов очной формы обучения по направлению подготовки 45.03.01 «Филология. Английский язык и литература. Язык и литература (арабский, китайский, турецкий, иврит)» / Н.И. Пантыкина; ГОУ ВПО ЛНР «ЛНУ имени Тараса Шевченко». – Луганск: «Книта», 2017. – 112 с.

Учебное пособие составлено по дисциплине «Второй иностранный язык (турецкий) согласно учебному плану.

В практикуме изложены основные грамматические темы. Каждая тема содержит новую лексику, объяснение грамматики на русском языке, комплекс упражнений на отработку грамматического материала, диалоги для развития навыков говорения, упражнения, включающие использование видео, музыки, живописи, художественных фильмов как видов арт-технологии для закрепления изученного материала. В пособии также размещены тексты и задания для самостоятельного чтения.

Для бакалавров очной формы обучения по направлению подготовки 45.03.01 «Филология. Английский язык и литература. Язык и литература (арабский, китайский, турецкий, иврит)».

УДК [378.016:811:82]–048.37 (072)

ББК 81.2-9+83.3(о)р3

Рекомендовано Учебно-методическим советом Луганского национального университета имени Тараса Шевченко в качестве учебного пособия для студентов очной формы обучения по направлению подготовки 45.03.01 «Филология. Английский язык и литература. Язык и литература (арабский, китайский, турецкий, иврит)» (протокол № 8 от 26.04.2017 г.)

© Пантыкина Н.И., 2017

© ГОУ ВПО ЛНР «ЛНУ имени Тараса Шевченко», 2017

СОДЕРЖАНИЕ

ВВЕДЕНИЕ.....	6
РАЗДЕЛ I.	
1. Алфавит и фонетика турецкого языка (Alfabe. Ses).....	8
2. Именное сказуемое 3 л.ед.ч (Tekil üçüncü kişi eki).....	10
3. Аффикс множественного числа (Çoğul Eki).....	11
4. Вопросительные аффиксы (Soru Eki)	13
5. Аффиксы сказуемости личных местоимений (Kişi Ekleri).....	14
Лексический материал	18
▪ Выращения	
▪ Цифры (Sayılar)	
▪ Цвета (Renkler)	
▪ Времена года (Mevsimler)	
▪ Дни недели (Haftanın Günleri)	
▪ Турецкие скороговорки (Türkçe Tekerlemeler)	
Творческие задания (Yaratıcılık).....	23
РАЗДЕЛ II.	
1. Падежи. Местный падеж. Именное сказуемое в местном падеже	25
(İsmin Halleri. Bulunma Hali)	
2. Направительный (дательный) падеж (Yönelme Hali)	30
3. Исходный падеж (Ayrıma Hali).....	31
4. Родительный падеж. Двухаффиксный и одноаффиксный изафеты.....	33
(İlgi Hali. Belirtili ve Belirtisiz Ad Tamlamaları)	
5. Винительный падеж (Belirtme Hali).....	38
6. Творительный падеж (Araç Hali).....	40
7. Эквативный падеж (Eşitlik Hali)	42
8. Настоящее время. Формы настоящего времени (Şimdiki Zaman).....	43
Лексический материал	48
▪ Образование (Eğitim)	
▪ Мой дом. Моя комната (Benim evim ve odam)	
▪ Профессии (Meslekler)	
▪ Языки (Diller)	

▪ Родственные связи (Aile. Akraba ilişkileri)	
Творческие задания (Yaratıcılık).....	53
РАЗДЕЛ III.	
1. Аффиксы принадлежности (İyelik Ekleri).....	55
2. Повелительное наклонение (Emir Kipi).....	57
3. Желательное наклонение (İstek Kipi)	59
4. Обозначение времени (Saatler).....	62
5. Степени сравнения прилагательных (Karşılaştırma Dereceleri)	65
6. Послелогии (Edatlar).....	66
Лексический материал	70
▪ Овощи и фрукты (Sebze ve meyve)	
▪ Напитки (İçecekler)	
▪ Погода (Hava)	
Творческие задания (Yaratıcılık).....	75
РАЗДЕЛ IV.	
1. Прошедшее время именного сказуемого (Ad Tümcelerinde Belirli Geçmiş).....	77
2. Прошедшее категорическое время (Belirli Geçmiş Zaman)	79
3. Редупликация имен прилагательных (Pekiştirme Sıfatları).....	82
4. Будущее время (Gelecek Zaman).....	83
Лексический материал	86
▪ Список прилагательных (Sıfatlar)	
▪ Список глаголов (Filler)	
Творческие задания (Yaratıcılık).....	90
РАЗДЕЛ V. Тексты и задания для самостоятельного чтения	92
Литература	110

ВВЕДЕНИЕ

Изучение иностранного языка – это долгий путь, требующий усилий. Турецкий язык не очень сложен в изучении и подчинен строгой логике. Изучая этот язык, постигая его логику, вы сможете лучше понять его.

Дисциплина «Второй иностранный язык (турецкий)» является частью цикла профессиональной и практической подготовки студентов согласно учебному плану подготовки бакалавров по направлению 45.03.01 «Филология. Английский язык и литература. Язык и литература (арабский, китайский, турецкий, иврит)» и реализуется на филологическом факультете ЛНУ имени Тараса Шевченко кафедрой английской и восточной филологии.

Освоение образовательных программ учебной дисциплины «Второй иностранный язык (турецкий)» должно обеспечить формирование академических, социально-личностных и профессиональных компетенций студента.

Академическая компетенция – совокупность знаний и умений по изучаемой дисциплине. В сферу академических компетенций входят углубленные научно-теоретические, методологические и исследовательские умения, обеспечивающие качественное усвоения знаний, а также использование инновационных технологий в процессе обучения иностранного языка и осуществление непрерывного самообразования. Студент должен самостоятельно приобретать новые знания и умения, непосредственно связанных с образовательной сферой деятельности.

Социально-личностная компетенция – совокупность культурно-ценностных ориентаций, знаний идеологических, нравственных и духовных ценностей общества и государства. Сформированность у студента социально-личностных компетенций способствует развитию личностных качеств и умений следовать социально-культурным и нравственным ценностям; способностей к социальному, межкультурному взаимодействию, критическому мышлению; социальной ответственности, позволяющей адаптироваться к новым ситуациям и решать социально-профессиональные, организационно-управленческие и воспитательные задачи. Студент должен уметь учитывать социальные и нравственно-этические нормы в социально-профессиональной деятельности; владеть коммуникативными способностями для работы в междисциплинарной и международной среде; совершенствовать и развивать свой интеллектуальный и общекультурный уровень; реализовывать накопленный опыт, свои возможности.

Профессиональная компетенция – совокупность знаний и умений формулировать проблемы, решать профессиональные задачи, разрабатывать планы и обеспечивать их выполнение в избранной сфере профессиональной деятельности. Студент должен приобретать углубленные знания по дисциплинам и осуществлять непрерывное профессиональное самосовершенствование. Необходимость подготовки специалиста, способного свободно владеть речью на иностранном языке, явилась толчком к формулированию основной цели обучения.

Главная цель данного практикума – помочь студентам преодолеть трудности при изучении турецкого языка. Темы взяты из повседневной жизни, что способствует быстрому усвоению грамматического материала и расширению лексического запаса. Пособие будет полезно, как начинающим изучать язык, так и всем, кто совершенствует свой турецкий язык.

Данное учебно-методическое пособие представляет собой учебник-практикум по турецкому языку для студентов, обучающихся по программе бакалавриата и изучающих турецкий язык на начальном этапе. Практикум состоит из 5 разделов, которые включают основные грамматические темы. Каждая тема содержит новую лексику, объяснение грамматики на русском языке, комплекс упражнений на отработку грамматического материала, диалоги для развития навыков говорения, творческие задания, включающие

использование видео, музыки, живописи, художественных фильмов как видов арт-технологии для закрепления изученного материала. В 5 разделе размещены тексты и задания для самостоятельного чтения.

В данном учебнике все темы идут параллельно с темами учебников по грамматике, изданных в Турции, поэтому практикум может быть использован на практических занятиях в качестве дополнения к основным турецким учебным пособиям, а также для самостоятельной работы.

Изучая грамматическую тему, необходимо сначала познакомиться с лексикой, выучить новые слова наизусть. Затем прочитать объяснение нового материала, обращая внимание на примеры, которые помогут усвоить грамматический материал. После этого можно приступить к выполнению упражнений. Отрабатывайте изученные формы, доводите их произношение и употребление до автоматизма. Читая турецкие тексты, старайтесь запоминать употребление лексических единиц в речи, как та или иная мысль выражается в турецком языке.

Приступать к текстам для самостоятельного чтения можно, когда усвоено 80-90% лексики. Выполняйте задания после текстов, незнакомые слова выписывайте и заучивайте наизусть. Эти тексты – контроль усвоения вами грамматического материала.

Помните! Успешное выполнение заданий практикума способствует общению с носителями турецкого языка на повседневные бытовые темы!

РАЗДЕЛ I

АЛФАВИТ И ФОНЕТИКА ТУРЕЦКОГО ЯЗЫКА

Alfabe. Ses

Alfabe

Буква	Название буквы	Русский аналог	Пример
A a	A	а	Araba – машина Anne – мама
B b	Be	б	Bebek – ребенок Baba – папа
C c	Se	дж	Cam – стекло
Ç ç	Çe	ч	Çocuk – ребенок Çorba – суп
D d	De	д	Dede – бабушка Ders – урок
E e	E	Е (не йотируется)	Eczane – аптека Ev – дом El – рука
F f	Fe	ф	Fabrika – фабрика
G g	Ge	г	Gece – ночь Git – уходи Gel – приходи
Ğ ğ	Yumuşak g Йумушак г Г мягкий	Не произносится. Отдельного звука не обозначает.	Ağlamak – плакать Doğru – правда
H h	He	Х. Менее напряжно, чем в русском языке (мягче)	Hava – погода Hoş – приятно Hasta – больной
I ı	I	ы	Işık – свет Isı – жара
İ i	İ	и	İyi – хорошо İngiltere – Англия
J j	Je	ж	Jeton – жетон Garaj – гараж
K k	Ke	К. Немного мягче после буквы i, ö, ü.	Kapı – дверь Kalem – ручка Kahve – кофе
L l	Le	Л (твердый звук после букв – а, ı, о, u, l(ль); мягкий – после e, i, ö)	Limon – лимон İlim – наука
M m	Me	м	Masa – стол Metro – метро
N n	Ne	н	Nane – мята Numara – номер

O o	O	o	Okul – школа Okumak – читать
Ö ö	Ö	Ё (не йотируется)	Ödev – обязанность Göz – глаз
P p	Pe	п	Para – деньги Peynir – сыр
R r	Re	Р В конце слова несколько приглушается	Ru <u>s</u> ya – Россия Ra <u>d</u> yo – радио Re <u>ç</u> el – варенье
S s	Se	с	Sabah – утро Su – вода
Ş ş	Şe	ш	Şarkı – песня Şeker – сахар
T t	Te	т	Tabak – тарелка Türkçe – турецкий язык
U u	U	у	Uçak – самолет Uzun – длинный
Ü ü	Ü	Ю (не йотируется)	Üniversite – университет Üzüm – виноград
V v	Ve	в	Vagon – вагон Vakit – время
Y y	Ye	й	Yarın – завтра Yabancı – иностранец
Z z	ze	з	Zor – трудный Beyaz – белый

В турецком алфавите 29 букв: 8 гласных, 21 согласных.

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Tanışma

Judy – Merhaba.

Marianne – Merhaba.

Judy – Adım Judy.

Marianne – Benim adım Marianne.

Judy – Memnun oldum.

Marianne – Ben de memnun oldum.

Judy – Nereden geliyorsunuz?

Marianne – İspanya’dan geliyorum.

Judy – Ne iş yapıyorsunuz?

Marianne – Doktorum.

Judy – Çok iyi.

Marianne – Siz ne iş yapıyorsunuz?

Judy – Ben öğretmenim.

Alıştırma 2. Karşılaşma

Bob – Merhaba.

Akihito – Merhaba.

Bob – Nasılsın?

Akihito – Teşekkür ederim. İyiyim. Sen nasılsın?

Bob – Teşekkürler. Ben de iyiyim. Sonra görüşürüz.

Akihito – Görüşürüz.

ИМЕННОЕ СКАЗУЕМОЕ 3 л.ед.ч

Tekil üçüncü kişi eki

В турецком языке именное сказуемое 3 л.ед.ч. (настоящее время) образуется путем присоединения к именной части сказуемого безударного аффикса сказуемости – dır, который пишется и произносится слитно с именем. Гласный звук аффикса зависит от гласного последнего слога именной части сказуемого.

Примеры:

Bu masadır – Это стол.

Masa sarıdır – Стол желтый.

Bu paltodur – Это пальто.

Образование:

-dir, -dir, -dur, -dür
-tır, -tır, -tur, -tür } окончания к словам

Это стол – bu masadır dır – уточняет (это)

ı, a – dir	masad <u>ır</u>
e, i – dir	eczane <u>dir</u>
ö, ü – dür	gözlük <u>tür</u>
o, u – dur	paltod <u>ur</u>

После букв *f, s, t, k, ç, ş, h, p* d заменяется на t

Примеры: defterdir (тетрадь), duvardır (стена), radyodur (радио), penceredir (окно), anahtardır (ключ), telefondur (телефон), kalemdir (ручка)

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçeden Rusçaya çeviriniz:

1. Bu kapıdır. Kapı sarıdır. Şu duvardır. Duvar da sarıdır.
2. Bu nedir? Bu masadır. O nedir? O dolaptır.
3. Bu nedir? Bu defterdir. Şu nedir? Kalemdir. O nedir? Defter.
4. Kalem kırmızıdır. Kitap kırmızıdır. Defter de kırmızıdır.
5. Şu kimdir? Bir öğrencidir. Şu kimdir? O da öğrenci.
6. Enis kimdir? Enis işçidir. Osman kimdir? Pilottur.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusçadan Türkçeye çeviriniz:

1. Что это? Это – тетрадь. А вон то? Книга.
2. Это дверь, а то – стена. Дверь желтая, стена тоже желтая.
3. Ручка красная, тетрадь желтая.
4. Что это? Это шкаф. А вон то? Также шкаф.
5. Кто такая Селиме? Она студентка. А Бедри? Он тоже студент.
6. Асым рабочий. Осман тоже рабочий. А Селим – студент.

Ev ödevi

1.Boşlukları tamamlayınız.

Bu duvar..
Şu kutu..
Ali memur..
Ahmet doktor..
Selim er..
Bu kitap..
Emine genç..
Şu Mahmut..
Osman Türk..
İvanov Rus..
Bu yıldız....
Bu köpek....
Bu kuş....
Bu arkadaş...
Şu defter...
O çiçek....
O sözlük....
Bu sokak...

АФФИКС МНОЖЕСТВЕННОГО ЧИСЛА

Çoğul Eki

В турецком языке показателем множественного числа является ударный аффикс – lar (после гласных переднего ряда – ler).

a/ ı / o / u / - lar kutular – ящики
e / i / ö / ü / - ler öğrenciler – студенты

Примеры:

Kediler – кошки
Güller – розы
Gözler – глаза
Kovalar – ведра
Balklar – рыбы
Kuşlar – птицы
Kızlar – девушки

В предложении с однородными членами во множественном числе аффикс – lar/-ler ставится либо при каждом, либо только при последнем из однородных членов.

Kitaplar, defterler ve kalemler = kitap, defter ve kalemler.
(книги, тетради и ручки).

Если перед существительным ставится **числительное** или слова **çok** (много), **az** (мало), то аффикс множественного числа не ставится.

Две комнаты – iki oda
Десять дней – on gün

Мало ручек – az kalem
Много книг – çok kitap

Примеры: çantalar – сумки, silgiler – терки, okullar – школы, öğretmenler – учителя

Неопределенный артикль количественных числительных (bir)

Bir kırmızı palto – одно красное пальто
Kırmızı bir palto – какое-то красное пальто

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçeden Rusçaya çeviriniz:

1. Kapı ne rektedir? – Kapı sarıdır. – Ya duvar? – O da sarıdır.
2. Şu defter ne rektedir? – Yeşildir. – Ya o defterler? – O defterler beyazdır.
3. Kalem ne rektedir? – Kırmızıdır. Ya şu kutu? – O da kırmızı.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusçadan Türkçeye çeviriniz:

Яркие цвета –
Коричневые доски –
Серые телефоны –
Красные двери –
Белый мел –
Две пестрые тетради –
Пять серебряных вилок –
Один зеленый вагон –
Три желтых зонтика –
Мало книг –
Много окон –
Мало машин –
Одна стена –
Девять остановок –
Дешевая тетрадь –
Дорогой отель –
Старый дом –
Красивые девушки –
Жаркие дни –
Трудолюбивый мальчик –
Хорошая рыба –
Молодой адвокат –
Плохой полицейский –

Ev ödevi

1. Tamamlayınız

Araba.....
Çanta...
Kedi.....
Silgi.....
Okul.....
Öğretmen....
Bilgisayar.....
Pencere....

Kapı.....
Dolap.....
Sınıf....
Bu masa... çok büyük.
Bu otobüs....çok küçük.
Kalem.... çok güzel.
Ev...çok geniş.
Burada top..... var.
Sınıfta öğrenci..... var.
Çanta..... var.
Ben çok kitap.... okudum.
Bir çok öğrenci..... geldi.
2 defter....var.
Sınıfta 8 masa..... var.

ВОПРОСИТЕЛЬНЫЕ АФФИКСЫ

Soru Eki

Вопросительная частица **mi (mi, mu, mü)** используется в турецком языке для построения вопросительных предложений и образования вопросительной формы глаголов.

Вопросительная частица **mi (mi, mu, mü)** пишется отдельно от слова, к которому относится. Однако подходящий вариант написания частицы зависит от последней гласной этого слова.

Если в слове, к которому относится вопросительная частица последняя гласная *a*, *i*, используется **mi**

- elma **mi**? яблоко ли?
- kapı **mi**? дверь ли?

Если в слове, к которому относится вопросительная частица последняя гласная *e*, *i*, используется **mi**

- ev **mi**? дом ли?
- kedı **mi**? кошка ли?

Если в слове, к которому относится вопросительная частица последняя гласная *o*, *u*, используется **mu**

- top **mu**? мяч ли?
- karpuz **mu**? арбуз ли?

Если в слове, к которому относится вопросительная частица последняя гласная *ö*, *ü*, используется **mü**

- söz **mü**? слово ли?
- ütü **mü**? утюг ли?

Alıştırma. Aşağıdaki boşluklara uygun soru eklerini yazınız

Bu pencere .....?
Şu öğrenci .....?
Bu tahta ..... ?
O gözlük .....?
O lamba .....?
Bu sözlük.....?

O sınıf .....?
 Bu televizyon.....?
 Şu Ayşe .....?
 Şu müdür.....?
 Bu teyp.....?
 O Sadık .....?
 Bu otobüs.....?

Ev ödevi

1. Tamamlayınız.

1. Bu kalem....?
Evet.....
2. Araba pahalı ....?
Evet.....
3. Çocuk küçük....?
Evet.....
4. Elma kırmızı....?
Hayır.....
5. Çay sıcak.....?
Hayır
6. Hava sıcak....?
Hayır.....

АФФИКСЫ СКАЗУЕМОСТИ ЛИЧНЫХ МЕСТОИМЕНИЙ

Kişi Ekleri

Личные местоимения

Ben – я	Ben+im – мой
Sen – ты	Sen+in – твой
O – он, она, оно	O+nun – его, ее
Biz – мы	Biz+im – наш, наше
Siz – вы	Siz+in – ваш, ваше
Onlar – они	Onlar+ın – их

Личные местоимения	Последний гласный имени			
	e,i	a,ı	o,u	ö,ü
Ben	-(y)im	-(y)ım	-(y)um	-(y)üm
Sen	-sin	-sın	-sun	-sün
O	-(t)dir	-(t)dır	-(t)dur	-(t)dür
Biz	-(y)iz	-(y)ız	-(y)uz	-(y)üz
Siz	-siniz	-sınız	-sunuz	-sünüz
onlar	-(t)dirler	-(t)dırlar	-(t)durlar	-(t)dürler

Если слово заканчивается на гласную, то в первом лице ед. и мн. числа аффикс пишется через у.

Рассмотрим каждое местоимение.

1. Ben: -(y) im, -(y) im, -(y) um , -(y) üm.

Öğretmen – учитель

öğretmenim – я учитель

İyi – хорошо

iyiyim – у меня все хорошо

Mutlu – счастливый

mutluyum – я счастливый

Çalışkan – трудолюбивый

çalışkanım – я трудолюбивый

2. Sen: –sin, –sin, –sun, –sün.

Öğrencisin – ты студент

Memursun – ты служащий

Tembelsin – ты ленивый

3. O: –dir (tır), –dir (tır), –dur (tur), –dür (tür)

Doktordur – он доктор

Öğretmendir – он учитель

Tembeldir – он ленивый

Данный аффикс употребляется, если говорящий хочет подчеркнуть или сделать обобщение, которое будет действительно при любых обстоятельствах.

Çay sıcak – чай горячий

Çay sıcaktır – чай, действительно, горячий (чай же горячий)

O doktor – он доктор

O doktordur – он, действительно, доктор

Pırlanta pahalı – дорогой бриллиант

Pırlanta pahalıdır – действительно, дорогой бриллиант

Soğuk – холодно

Soğuktur – холодно же

Türktür – он, действительно, турок

Hastasıdır – ты, действительно, больной

Akıllısıdır – ты, действительно, умный

4. Biz: -(y) iz, -(y) iz, -(y) uz, -(y) üz.

İyiyiz – у нас все хорошо

Öğrenciyiz – мы студенты

Akıllıyız – мы умные

Güzeliz – мы красивые

5. Siz: -siniz, -sınız, -sunuz, -sünüz

Zenginsiniz – вы богатые

Fakirsiniz – вы бедные

Türksünüz – вы турки

6. Onlar: -dirler (tirler), –dırlar (tırlar), –durlar (turlar), –dürler (türler)

Büyükdürler – они большие

Öğretmendirler – они учителя

Обычно личные местоимения упускаются, но исключения имеют те случаи, когда:

1) подлежащее находится под логическим ударением

Sen sporcusun, Osman değil – ты спортсмен, а Осман – нет;

2) подлежащее имеет при себе какую-либо частицу

Ben de pilottum – я тоже летчик (пилот)

Примеры: Öğrenci – студент, üzgün – расстроенный

Ben öğrenciyim üzgünüm

Sen öğrencisin üzgünsün

O öğrencidir üzgündür

Biz	öğrenciyiz	üzgünüz
Siz	öğrencisiniz	üzgünsünüz
Onlar	öğrencidirler	üzgündürler

Alıştırma Uygun ekleriyle tamamlayınız

Ben kısa..... dışçı..... futbolcu..... yüzücü.....
Sen kısa..... dışçı..... futbolcu..... yüzücü.....
O kısa..... dışçı..... futbolcu..... yüzücü.....
Biz kısa..... dışçı..... futbolcu..... yüzücü.....
Siz kısa..... dışçı..... futbolcu..... yüzücü.....
Onlar kısa..... dışçı..... futbolcu..... yüzücü.....

Ben yargıç..... sert..... Rus..... Türk.....
Sen yargıç..... sert..... Rus..... Türk.....
O yargıç..... sert..... Rus..... Türk.....
Biz yargıç..... sert..... Rus..... Türk.....
Siz yargıç..... sert..... Rus..... Türk.....
Onlar yargıç..... sert..... Rus..... Türk.....

Примеры склонения существительных в 4-х формах

«+» положительная форма

Ben çalışkanım müdürüm (трудолюбивый, директор)
 Sen çalışkansın müdürsün
 O çalışkandır müdürdür
 Biz çalışkanız müdürüz
 Siz çalışkansınız müdürsünüz
 Onlar çalışkandırlar müdürdürler

«-» отрицательная форма образуется с помощью слова değil

Ben öğrenci değilim subay değilim (я не студент, я не офицер)
 Sen öğrenci değilsin subay değilsin
 O öğrenci değildir subay değildir
 Biz öğrenci değiliz subay değiliz
 Siz öğrenci değilsiniz subay değilsiniz
 Onlar öğrenci değildirler subay değildirler

«+?» вопросительная форма образуется путем постановки после именной части безударной частицы mı/ mi/ mu/ mü. Зависимость гласной вопросительной частицы от гласного последнего слога имени.

a, ı – mı

e, i – mi

o, u – mu

ö, ü – mü

Ben işçi miyim? köylü müyüm? (Я рабочий? Я крестьянин?)

Sen işçi misin köylü müsün

O işçi midir? köylü müdür?

Biz işçi miyiz? köylü müyüz?

Siz işçi misiniz? köylü müsünüz?

Onlar işçi midirler? köylü müdürler?

«-?» **отрицательно-вопросительная** форма образуется путем сочетания слова değil с вопросительной частицей

Ben işçi değil miyim? köylü değil miyim? (Разве я не рабочий? Разве я не крестьянин?)

Sen işçi değil misin? köylü değil misin?

O işçi değil midir? köylü değil midir?

Biz işçi değil miyiz? köylü değil miyiz?

Siz işçi değil misiniz? köylü değil misiniz?

Onlar işçi değil midirler? köylü değil midirler?

Alıştırma. Aşağıdaki cümleleri Türkçeden Rusçaya çeviriniz:

1. Sen kimsin? – Ben öğrenciyim. – Ya şu kız? – O da öğrenci.
2. Sen subaysın, ya Osman? – O erdir.
3. Siz kimsiniz? – İşçiyim. – Ya siz? – Ben memurum.
4. Siz memursunuz, onlar işçidirler.
5. Sen ersin, o subaydır.
6. Siz memursunuz, değil mi? – Evet, memurum.
7. Sen pilotsun, değil mi? – Evet, pilotum. – Ya Ali? – O da pilottur.
8. Biz kimiz? – Siz öğrencisiniz. – Ben kimin? – Siz doktorsunuz.

Ev ödevi

- 1) В 4-х формах просклонять слова: bankacı (служащий банка), akıllı (умный), güzel (красивый) çirkin (некрасивый), genç (молодой).
- 2) Перевести на турецкий.
Они летчики. Мы солдаты. Я рабочий.
–Я учитель? – Да, ты учитель.
–Ты рабочий? – Да, рабочий.
–Тетрадь желтая? – Да, желтая.
– Это коробка? – Да, коробка.

ЛЕКСИЧЕСКИЙ МАТЕРИАЛ

1. Выражения

- Merhaba – Здравствуйте
- Adınız ne? – Как вас зовут?
- Benim adım – Меня зовут...
- Senin adın ne? – Как тебя зовут?
- Nasılsınız? – Как у вас дела?
- Teşekkür ederim. İyiyim – Спасибо. Хорошо.
- Teşekkür ederim. Kötüyüm – Спасибо. Плохо
- Siz nasılsınız? – А у вас как дела?
- Teşekkür ederim. Ben de iyiyim. – Спасибо. У меня тоже все хорошо.
- Şöyle böyle – Так себе.
- Harika! – Супер!
- Daha iyiydim – Бывало и лучше.
- Gün aydın! – Доброе утро!
- İyi günler! – Добрый день!
- İyi akşamlar! – Добрый вечер!
- İyi geceler! – Спокойной ночи!
- Tanıştığımıza memnun oldum! – Рад нашему знакомству!
- Ben de memnun oldum! – Мне тоже очень приятно!
- Allaha ısmarladık! – До свидания! (говорит уходящий).
- Güle güle! – Всего хорошего! (ответ на до свидания).

Alıştırılmalar

1. Aşağıdaki ifadeleri eşleştirelim.

Görüşmek üzere.	Çinliyim.
Merhaba.	Ben de.
Teşekkür ederim.	Güle güle.
Hoşça kal.	Merhaba.
Memnun oldum.	Rica ederim.
Nasılsın?	İyilik.
Nerelisin?	Görüşürüz.
Ne haber?	Ahmet.
Hoş geldin.	İyiyim.
Senin adın ne?	Hoş bulduk

2. Aşağıdaki diyalogu tamamlayınız.

Ayşe: .....

Timo: İyi akşamlar.

Ayşe: .....?

Timo: Benim adım Timo. Senin adın ne?

Ayşe: ..... Nasılsın?

Timo: ..... Sen nasılsın?

Ayşe: Ben de iyiyim. ....

Timo: Ben de memnun oldum.

Ayşe: .....?

Timo: İspanyalıyım. Sen nerelisin?

Ayşe: .....

Timo: .....

Ayşe: Güle güle.

2. Цифры (Sayılar)

0 – sıfır

1 – bir

2 – iki

3 – üç

4 – dört

5 – beş

6 – altı

7 – yedi

8 – sekiz

9 – dokuz

10 – on

11 – on bir

12 – on iki

13 – on üç

20 – yirmi

30 – otuz

40 – kırk

50 – elli

60 – altmış

70 – yetmiş

80 – seksen

90 – doksan

100 – yüz

1000 – bin

Примеры: 23 – yirmi üç, 34 – otuz dört, 79 – yetmiş dokuz, 111 – yüz on bir

Alıştırma. Aşağıdaki sayıların okunuşlarını yazınız.

1) 32.896 : .....

2) 541.789 : .....

3) 4.925.836 : .....

4) 69.619.257 : .....

5) 755.438.967 : .....

6) 8.410.675.159 : .....

7) 93.319.261.485 : .....

Порядковые числительные / Sıra sayıları

Образование / Yarılışı

К основному числительному добавляется суффикс **-inci**⁴ (-inci, -inci, -uncu, -üncü).

Примеры / Örnekler :

bir (один) - **birinci** (первый), **iki** (два) - **ikinci** (второй), **üç** (три) - **üçüncü** (третий).

1. – birinci	20. – yirminci
2. – ikinci	30. – otuzuncu
3. – üçüncü	40. – kırkıncı

4. – dördüncü	50. – ellinci
5. – beşinci	60. – altmışıncı
6. – altıncı	70. – yetmişinci
7. – yedinci	80. – sekseninci
8. – sekizinci	90. – doksanıncı
9. – dokuzuncu	100. – yüzüncü
10. – onuncu	1000. – bininci
	1 000 000. – milyonuncu

У сложных числительных порядковой является последняя часть:

yüz yirminci (сто двадцатый)

yirminci yüzyıl (двадцатое столетие)

Групповые числительные / **Üleştirme sayıları**

Образование / Yapılışı

К основному числительному добавляется суффикс **--ar / - er**

Примеры / Örnekler :

bir (один) – **birer** (по одному),

iki (два) – **ikişer** (по два),

üç (три) – **üçer** (по три),

yirmi (двадцать) – **yirmişer** (по двадцать),

elli (пятьдесят) – **ellişer** (по пятьдесят).

Дроби / **Kesir sayıları**

Образование / Yapılışı

Сначала в локатив ставится число в знаменателе, а потом в номинатив число в числителе – **-ar / - er**

Примеры / Örnekler :

1/2 – **ikide bir**,

2/3 – **üçte iki**,

3/4 – **dörtte üç**,

1/2 – **yarım** (если стоит отдельно и означает «половина»), **buçuk** (в числовом выражение),

1/4 – **çeyrek, dörtte bir**,

5/6 – **altıda beş**,

9/10 – **onda dokuz**,

1/100 – **yüzde bir**.

Примечание: проценты в турецком языке выражаются также, как и дроби, только на письме знак «%» добавляется перед числом.

Примеры / Örnekler :

%5 – **yüzde beş** (5 процентов).

%20 – **yüzde yirmi** (20 процентов).

%50 – **yüzde elli** (50 процентов).

Неопределённые числительные / Belgisiz sayıları

biraz – немного

çok – много

az – мало

kaç – сколько

bu kadar – столько

birkaç – несколько

fazla – больше

Примеры / Örnekler :

az sonra – через минутку

birkaç kişi – несколько особ

birçok çocuk – несколько детей

3. Цвета (Renkler)

- Beyaz – белый
- Kırmızı – красный
- Sarı – желтый
- Siyah – черный
- Mavi – синий
- Gri – серый
- Açık mavi – голубой
- Yeşil – зеленый
- Pembe – розовый
- Mor – фиолетовый
- Turuncu – оранжевый
- Kahve rengi – коричневый

4. Времена года (Mevsimler)

Mevsimler:

- İlkbahar /Bahar – весна

- Yaz – лето

- Sonbahar – осень

- Kış – зима

Not:

весной = ilkbaharda

осенью = sonbaharda

летом = yazın

зимой = kışın

Месяцы:

Aylar:

Ocak – январь

Şubat – февраль

Mart – март

Nisan – апрель

Mayıs – май

Haziran – июнь

Temmuz – июль

Ağustos – август
Eylül – сентябрь
Ekim – октябрь
Kasım – ноябрь
Aralık – декабрь

Not: чтобы сказать «в январе, марте» и т.д, нужно после названия месяца добавить слово «ayında»

Örnek – пример:

Ocak ayında, Mart ayında

5.Дни недели (Haftanın Günleri)

Воскресенье – Pazar (günü)

Понедельник – pazartesi

Вторник – salı

Среда – çarşamba

Четверг– perşembe

Пятница – cuma

Суббота – cumartesi

1. Турецкие скороговорки (Türkçe Tekerlemeler)

- ❖ Bir berber bir berbere
'Gel birader,beraber
bir berber dükkanı açalım'demiş
- ❖ Şu karşıda bir dal
dal sarkar kartal kalkar
kartal kalkar dal da sarkar
dal kalkar kantar tartar
- ❖ Siz çekoslovakyalılaştırabildiklerimizden misiniz, yoksa
çekoslovakyalılaştıramadıklarımızdan mısınız?
- ❖ Hakkı hakkının hakkını yemiş. Hakkı Hakkı'dan hakkını istemiş. Hakkı Hakkıya hakkını vermeyince Haklı da Hakkı'nın hakkından gelmiş.
- ❖ Kürkü yırtık erkek kel kör kirpinin yırtık kürkünü kürkü yırtık dişi kel kör kirpinin yırtık kürküne, kürkü yırtık dişi kel kör kirpinin yırtık kürkünü de kürkü yırtık erkek kel kör kirpinin yırtık kürküne eklemiştir.
- ❖ Al şu takatukaları, takatukacıya götür. Takatukacı takatukaları takatukalamazsa, takatukaları taka tukalatmadan geri getir.

ТВОРЧЕСКИЕ ЗАДАНИЯ

Yaratıcılık

Alıştırma 1. Müzik kutusu.

Прослушайте песню «Kardeşlik Türküsü» исполнителя Mahsun Kırmızıgül и выполните задания:

1. Вставьте пропущенные слова

Hepimiz kardeşiz, bu ..... ne diye
..... dururken, bu ..... ne diye

Dağlar oy oy, yollar oy oy
Kardeş oy oy

Bir ..... kardeşi, vuruyor ne diye
Bir ana ağlıyor, ... nerede

Dağlar oy oy, yollar oy oy
Kardeş oy oy

..... silahlar, feryat var gecede
Dinsin bu gözyaşı, bitsin bu .....

Dağlar oy oy, yollar oy oy
Kardeş oy

Kelimeler: yaşamak, susmuyor, evladım, kavga, kardeş, öfke, işkence

2. Найдите в песне грамматические формы, подчеркните и назовите их. Например, kardeş**iz** – аффикс сказуемости личного местоимения («мы братья»)

Alıştırma 2. Resim sanatı.

Назовите цвета и выпишите, используя картину турецкого художника Хикмета Четинкая.

Alıştırma 3. Oyun

Прочитайте пример ролевой игры на тему «İstanbul'un otelinde»:

1 студент (роль первого гостя): İyi akşamlar! (Добрый вечер!)

2 студент (роль первого ресепшиониста): İyi akşamlar efendim. (Добрый вечер, господин!)

3 студент (роль второго гостя): Boş odanız var mı? (У вас есть свободные номера?)

4 студент (роль второго ресепшиониста): Kaç kişilik? (На сколько человек?)

5 студент (роль третьего гостя): Üç kişilik. (На троих)

6 студент (роль третьего ресепшиониста): Var efendim. İki odamız boş. Görmek istiyor musunuz? (Да, есть, господин. У нас два свободных номера. Хотите посмотреть?)

1 студент (роль первого гостя): İyi olur. (Да, с удовольствием)

Составьте диалог ролевой игры на одну из предложенных тем: «В отеле Стамбула» (İstanbul'un otelinde), «В университете» (Üniversitede).

РАЗДЕЛ II

Падежи. Местный падеж. Именное сказуемое в местном падеже

İsmin Halleri. Bulunma Hali

ПАДЕЖИ в турецком языке

	На какие вопросы отвечает	Аффикс падежа	Пример употребления
Основной	Кто? Что? Kim? Ne?	-	Yemek hazır
Родительный	Чей? Kimin? Neyin?	-(n)ın	Evin kapısı açık Babanın annesi çok yaşlı
Винительный	Кого? Что? Kimi? Neyi?	-(y)ı	Annemi çok seviyorum Bu arabayı dün aldım
Местный	У кого? У чего? Где? Kimde? Nerede?	-da	Masada iki kalem var Ahmet üniversitede okuyor
Исходный	От кого? Откуда? Kimden? Nereden?	-dan	Senden hoşlanıyorum Evden çıkıyorum
Направительный	Кому? Чему? Куда? Kime? Nereye?	-(y)a	Ofise arabayla gidiyorum Bu hediye Ayşe'ye aldım
Творительный	С кем? С чем? Kiminle? Neyle?	-(y)le	Öğrenci kalemle yazıyor Hakan eve metroyla gidiyor
Эквативный	Как? По чьему мнению? Nasıl? Kimce?	-ce	Bence İstanbul çok güzel Biz iyice yedik

МЕСТНЫЙ ПАДЕЖ

Указывает на местонахождение предмета и отвечает на вопросы *когда? где? на чем? в чем? у кого? при ком?*

Местный падеж образуется при помощи присоединения ударного аффикса **-da(ta) / -de(te)**. После букв **f,s,t,k,c,s,h,p** d заменяется на t

Примеры:

Masa – Masada (стол – на столе)

Oda – odada (комната – в комнате)

Ben – bende (я – у меня)

Ders – derste (урок – на уроке)

Kitap kimde? – Kitap öğre^tmende. (У кого книга? – Книга у учителя)

Mesu nere^de? – Mesu iş^te. (Где Месу? – Месу на работе).

Формы местного падежа

Вопросы	Имена собственные	Имена нарицательные (ед.ч.)	Имена нарицательные (мн.ч.)
Nerede? Где?	Minsk'te – в Минске	Derste – на уроке	Derslerde – на уроках
Kimde? У кого?	Hasan'da – у Хасана Ali Bey'de – у господина Али	Öğretmende – у учителя	Öğretmenlerde – у учителей

Местный падеж употребляется, чтобы выяснить, в котором часу употребляется действие.

Saat kaçta – в котором часу? Onda – в десять

Наречия места

Bura (это место) + da = burada – здесь

Şura (вон то место) + da = şurada – вон там

Ora (то место) + da = orada – там

Nere (какое место) + de = nere^de – где?

Во всех перечисленных наречиях ударение падает на первый слог. Гласный второго слога при полном стиле речи сильно ослабляется, при беглом темпе – полностью исчезает, что иногда находит свое отражение и в орфографии: burda, şurda, orda, nerde?

Лексемы (Var, yok)

var – есть, имеется

yok – нет, не имеется

Используются в конструкциях, обозначающих:

	VAR	YOK (отсутствие)
<i>Местонахождение</i>	Masada kitap var mı? Evet masada kitap var.	Masada kitap var mı? Hayır masada kitap yok.
<i>Наличие предмета в определенном месте</i>	Bende kalem var.	Bende kalem yok.
<i>Обладание (факт обладания предметом определенным лицом)</i>	Benim kızım var.	Benim kızım yok.

На столе есть книга? – Да, на столе есть книга. Нет, на столе нет книги.
У меня есть ручка. У меня нет ручки.
У меня есть дочка. У меня нет дочки.

– Kitap nerede? – Kitap masada. (Где книга? – На столе?) var
– Masada ne var? – Masada bir kalem ve kitap var. (Что есть на столе? – На столе ручка и книга есть).
– Masada kitap var mı? – Evet, masada bir kitap var. (Есть ли книга на столе? – Да, на столе одна книга).

Alıştırılmalar

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Rusçadan Türkçeye çeviriniz:

Мама на кухне –
Папа в гараже –
Дети в комнате –
Учитель в классе –
Книги на полке –
Кошка в саду –
Али в школе –
Он дома –
У Мурата есть словарь –
Доктор в больнице –
Директор в офисе –
У них нет телефона –
Что есть в шкафу? –
В Украине –
У меня нет денег –
Птица на дереве –

Alıştırma 2. Aşağıdaki boşlukları Bulunma Durumu ekiyle tamamlayın.

1. Ev..... kitap var.
2. Masa.....tabak yok.
3. Çanta..... kalem var.
4. Ankara..... deniz yok.
5. Tabak..... yemek yok.
6. Mutfak.... masa var.
7. İstanbul ..... parklar var.
8. Duvar..... resim var.
9. Dolap.... pantolon yok.
10. Paket.... ayakkabı yok.
11. Yer.... çanta var.
12. Oda....telefon yok.
13. Park....çiçek var.
14. Gömlek..... cep var.
15. Çocuk.....kitap var.
16. Adam.... şemsiye var.
17. Ali..... bir bilet var.
18. Salon....televizyon var.
19. Ev.... çok tablo var.
20. Okul... öğretmen var.

Ev ödevi

1. Aşağıdaki boşlukları *Bulunma Durumu* ekiyle tamamlayın.

1. Ev.....neler var?
2. Masa.....neler var?
3. Cep.....neler var?
4. Cüzdan.....ne var?
5. Bahçe.....neler var?
6. Sen.....ne var?
7. Paket.....ne var?
8. Televizyon.....ne var?
9. Sepet.....neler var?
10. Bardak.....ne var?
11. Büro.....kimler var?
12. Mutfak.....kim var?
13. Hastane.....kimler var?
14. Tabak.....ne var?
15. Okul.....kimler var?
16. Araba.....kim var?
17. Kitap.....neler var?
18. Kutu.....ne var?
19. Ankara' .....neler var?
20. TÖMER' .....kimler var?

2. *Kimde ne var?*

Örnek:

- Sizde ne var?
- Bende anahtar var.

1. Ben.....ne .....?
– .....
2. Sen.....neler .....?
– .....
3. O.....ne .....?
– .....
4. Biz..... neler.....?
– .....
5. Siz.....ne.....?
– .....
6. Onlar..... neler.....?
– .....

ИМЕННОЕ СКАЗУЕМОЕ В МЕСТНОМ ПАДЕЖЕ

Имена в местном падеже, принимая аффикс сказуемости, образует именное сказуемое, указывающее на местонахождение лица или предмета.

Ali odadadır – Али (находится) в комнате

Ayşe bizdedir – Айше (находится) у нас
Biz dersteyiz – Мы на уроке
Neredesiniz? – Где вы (находитесь)?

Склонение имен в местном падеже аналогично склонению в основном падеже.

+ Положительная форма

Ben	odadayım	evdeyim
Sen	odasın	evdesin
O	odada(dır)	evde(dir)
Biz	odadayız	evdeyiz
Siz	odadasınız	evdesiniz
Onlar	odadadırlar	evdedirler

- Отрицательная форма

Ben	odada değilim	evde değilim
Sen	odada değilsin	evde değilsin
O	odada değildir	evde değildir
Biz	odada değiliz	evde değiliz
Siz	odada değilsiniz	evde değilsiniz
Onlar	odada değildirler	evde değildirler

+? Вопросительная форма

Ben	odada mıyım?	evde miyim?
Sen	odada mısın?	evde misin?
O	odada mı(dır)?	evde midir?
Biz	odada mıyız?	evde miyiz?
Siz	odada mısınız?	evde misiniz?
Onlar	odada mıdırlar?	evde midirler?

-? Вопросительно-отрицательная форма

Ben	odada değil miyim?	evde değil miyim?
Sen	odada değil misin?	evde değil misin?
O	odada değil midir?	evde değil midir?
Biz	odada değil miyiz?	evde değil miyiz?
Siz	odada değil misiniz?	evde değil misiniz?
Onlar	odada değil midirler?	evde değil midirler?

y+a= ya (я) yarın – завтра
y+o= yo (ё) yol – дорога
y+u= yu (ю) yudum – платок
y+e= ye (е) yemek – еда

Вопросы альтернативного типа

Sen işçi misin, veya köylü müsün? – Ты рабочий или крестьянин?
Bu kitap mı, defter mi? – Это книга или тетрадь?
Bugün filim var mı, yok mu? – Есть сегодня картина или нет?
Siz doktor musunuz, değil misiniz? – Доктор вы или нет? Вы доктор, не так ли?

Ev ödevi:

1) просклонять слова в 4 формах: lokanta (столовая), ders (урок), hastane (больница), köy (деревня);

2) переведите с русского на турецкий язык:

– Стол вон в той комнате. Стул стоит в коридоре. Карта лежит в шкафу. Они находятся в парке. Где сегодня Айше? Махмут в больнице.

– Он не дома. Книга не в столе, а в шкафу. В маленькой комнате нет шкафа. Большое окно не закрыто. Стулья не в этой комнате. Они не здесь. Я не крестьянин, а рабочий. Он тоже не врач. Мы не служащие.

– Он здесь? Вы в парке? Где он? Он тоже там? И Вы здесь? Ты дома или нет? Разве она крестьянка? Разве он сейчас в аудитории?

– Сегодня? Сейчас? Что Вы сказали? Он крестьянин? Ты рабочий? Она дома? Вы в больнице? Взрослых много? Разве один из них врач?

НАПРАВИТЕЛЬНЫЙ (ДАТЕЛЬНЫЙ) ПАДЕЖ

(Yönelme Hali)

-a/-e

Образование:

1. Если существительное заканчивается на согласную, то добавляем суффиксы –a/-e

Okul – okula (школа – в школу)

Ev – eve (дом – домой)

2. Если существительное заканчивается на гласную, тогда добавляем –ya/-ye

Masa – masaya (стол – на столе)

Üniversite – üniversiteye (университет – в университете)

Значение:

1. Адресат, которому направлено действие, отвечает на вопрос kime? (к кому? Кому?)

Doktora – доктору , öğretmen – öğretmene (к учителю)

2. Конечный пункт движения и отвечает на вопрос nereye? (куда?)

Dersaneye – в класс

Примеры:

1. Наречие и место

Buraya – сюда

Oraya – туда

Şuraya – вот (вон) туда

Nereye? – куда?

2. Личные местоимения + аффиксы направительного падежа

Ben – bana (я – мне)

Sen – sana (ты – тебе)

O – ona (он, она, – ему, ей)

Biz – bize (мы – нам)

Siz – size (вы – вам)

Onlar – onlara (они – им)

С именами собственными пишется через апостроф:

Ali – Ali`ye (Али – к Али)

Türkiye – Türkiye`ye (Турция – в Турцию)

Alıştırma

Aşağıdaki boşlukları Yönelme Durumu ekiyle tamamlayın.

1. Ali bugün tiyatro..... gidiyor.
2. Öğrenciler teneffüs.....çıkıyorlar.
3. Ayşe kitaplarını çantası..... koyuyor.
4. Öğretmen sınıf.....giriyor.
5. Öğrenciler minibüs..... biniyor.
6. Fatih resimler.....bakıyor.
7. O tahta.....yazıyor.
8. Biz bugün piknik.....gidiyoruz.
9. Hırsız ev.....giriyor.
10. Otobüs.....biniyorlar.
11. Öğretmen öğrenciler..... ders anlatıyor.
12. Kedi kapı.....bakıyor.
13. Babamın yanı.....gidiyorum.
14. Ahmet..... soru sormayın.
15. Biz bu akşam misafirler.....gidiyoruz.

Ev ödevi: Boşlukları tamamlayınız.

duvar..... çadır..... yol..... havuz.....
ev..... vitrin..... göl..... gül.....
araba..... kapı..... banyo..... kuyu.....
dere..... kedi..... ütü..... sürü.....
kitap..... sokak..... ağaç..... kağıt.....
hayat..... halk..... hap..... saç.....
şehir..... resim..... isim..... nehir.....
sır..... tıp..... hak..... zam.....

Dün Ahmet ..... geldi. (biz)
Çocuklar pencereden ..... bakıyor. (dışarı)
Kimse benim ..... girmesin. (oda)
Kitapları ..... koy. (dolap)
Daha sonra ..... bindik. (taksi)
Ben bu konuyu ..... anlatmıştım. (siz)
Bu konuda Ahmet ..... çok kızıyor. (sen)
Yaşlı bir ..... sorduk. (adam)
Ben senin kitabını ..... verdim. (o)
Ben senin hiçbir ..... inanmıyorum. (söz)
Bunu sakın ..... söyleme. (Mustafa)
Bizim müdür de ..... izin vermedi. (ben)

ИСХОДНЫЙ ПАДЕЖ

Ayrılma Hali

В турецком языке означает исходный пункт движения, действия и отвечает на вопросы *nereden?* (откуда?), *kimden?* (от кого?), *nedен?* (от чего? почему?); образуется при помощи аффиксов

-dan/-den
-tan/ -ten (после глухих)

Наречие места: buradan – отсюда, şuradan – оттуда, oradan – оттуда, nereden – откуда?

Личностные местоимения + аффикс исходного падежа

Ben – benden (я – от меня)

Sen – senden (от тебя)

O – ondan (от него)

Biz – bizden (от нас)

Siz – sizden (от вас)

Onlar – onlardan (от них)

С именами собственными пишется через апостроф:

Ayşe – Ayşe'den (от Айше)

Ukrayna – Ukrayna'dan (из Украины)

Kütüphane – kütüphaneden (из библиотеки)

Alıştırma. Aşağıdaki boşlukları Ayrılma Durumu ekiyle tamamlayın.

1. Nere.....geliyorsun?
2. Çocuk yatak.....kalkıyor.
3. O pencere.....bakıyor.
4. Fatih ben.....hoşlanmıyor.
5. Öğrenciler ders.....çıkıyorlar.
6. Dedem.....bana miras kalıyor.
7. Kim..... korkuyorsun?
8. Ben.....para isteme.
9. Futbol sahası.....geliyorum.
10. Mehmet.....yardım bekleme.
11. Kara biber.....hiç hoşlanmıyorum.
12. Sarımsak.....nefret ediyorum.
13. Onlar.....bize fayda yok.
14. Onların yeni evi..... çok beğenndim.
15. Şu adam biz.....yardım istiyor.
16. Zehra.....mektup aldım.
17. Siz..... bir şey rica edebilir miyim?

Ev ödevi. Boşlukları tamamlayınız.

duvar..... çadır..... yol..... havuz.....
ev..... vitrin..... göl..... gül.....
araba..... kapı..... banyo..... kuyu.....
dere..... kedi..... ütü..... sürü.....
sınıf..... taş..... hayat..... uçak.....
ağaç..... baş..... külah..... kitap.....
lif..... kafes..... sepet..... çiçek.....
süzgeç..... güneş..... ip..... üç.....

Babam dün ..... geldi. (İzmir)
Ben de ..... korkarım. (yılan)
Sabah saat altıda ..... indik. (uçak)
Bu ..... hiç hoşlanmıyorum. (adam)
Bu gömleği şu ..... aldım. (dükkan)
Babam da bu ..... nefret eder. (şarkı)
Soğuk ..... bıktım. (hava)

Saat yedide ..... kalktık. (sofra)
 Çocuklar ..... bakıyorlar. (pencere)
 Dün ..... de borç istedi. (ben)
 Babam bunu ..... getirdi. (Almanya)

РОДИТЕЛЬНЫЙ ПАДЕЖ

Двухаффиксный и одноаффиксный изафеты

İlgi Hali. Belirtili ve Belirtisiz Ad Tamlamaları

Изафет – это турецкое название сочетания двух имен существительных, в котором – одно определяемое, другое определитель. Изафетов, то есть видов таких словосочетаний в турецком языке три. Определенный (двухаффиксный), неопределенный (одноаффиксный) и безаффиксный.

Определенный изафет

Определенный изафет называется еще и двухаффиксным. Из названия понятно, что аффиксы прибавляются к обоим существительным. К определяемому – аффикс принадлежности третьего лица единственного числа, а к определителю – аффикс родительного падежа. Вот магическая формула, которая все объясняет наглядно

определитель + (n)ı'n   определяемое + (s)ı⁴

Где **ı⁴** имеет четыре варианта (по закону гармонии гласных): **i, ı, u, ü**, а если слово заканчивается на гласную, то в аффиксе появляются «прокладочные» согласные из скобочек.

Данный изафет выражает принадлежность. А именно, что определяемое принадлежит определителю, то есть конкретному лицу или предмету. Çocuğ**ın** paltosu – пальто (какого-то конкретного) ребенка. Rusya'nın başkenti – столица России.

Определенный изафет также может употребляться:

- при обозначении родственных, дружественных связей, например: Ahmed'**in** karde**şi** – брат Ахмеда, kız**ın** annesi – мама девочки;
- при обозначении составной части целого или части совокупности: odan**ın** kapısı – дверь (конкретной) комнаты, elman**ın** dilimi – кусок яблока.

И опять же схему можно наглядно представить себе следующим образом:

владелец + (n)ı'n   предмет владения + (s)ı⁴
(целое)   (часть целого)

Вот несколько примеров употребления этого изафета:

Türkiye'**nin** başkenti Ankara'dır.

Emel'**in** kızı ilkokula gidiyor.

Bugün annem ve ben Atatürk'**ün** evine gidiyoruz.

Ankara'**nın** nüfusu kaç milyon?

Анкара – столица Турции. Дочь Эмиля (*дочь принадлежит Эмилю*) ходит в начальную школу. Сегодня мама и я идем в дом Ататюрка (*то есть этот дом принадлежал ему*). Сколько миллионов составляет население Анкары (*население принадлежит Анкаре*).

Озвончение (Ünsüz (Ses) Yumuşaması)

Определение: при присоединении аффиксов, начинающихся с гласной буквы, к словам, оканчивающимся на буквы “p”, “ç”, “t”, “k”, происходит чередование:

p → b,

ç → c,

t → d,

k → ğ (g).

Это явление называется озвончением (ünsüz yumuşaması).

Например:

Kitap → *kitap* + *ı* → *kitabı*

ağaç → *ağaç* + *ı* → *ağacı*

yurt → *yurt* + *u* → *yurdu*

çocuk → *çocuk* + *u* → *çocuğu*

p → *mektup, dolap, cevap, kitap, dip...*

ç → *sütlaç, borç, basınç, sevinç, bilinç...*

t → *kağıt, kanat, sepet, senet, tat...*

k → *çiçek, böcek, bebek, dilek, ekmek...*

Если слово заканчивается на сочетание согласных “-nk”, то происходит чередование nk → ng.

Например:

Renk → *rengi, ahenk* → *ahengi, cenk* → *cengi, denk* → *dengi, çelenk* → *çelengi...*

На большинство заимствований это правило не распространяется.

Например:

Sanat, millet, devlet, sürat, hakikat, hukuk, tabiat, saat, sanat...

На письме не озвончаются также глухие буквы на конце имен собственных.

Например:

Murat'ı, Gemlik'e, Aytaç'ı, Serap'a...

Однако в разговорной речи на конце имен собственных, заканчивающихся на “p”, “ç”, “t”, “k” звучат “b”, “c”, “d”, “ğ”.

Озвончение также обычно не происходит на конце односложных слов.

Например:

Top, küp, çör, çar, sar, har, dip; kaç, saç, suç, iç, iç, koç; et, süt, it, bit, at; kök, tek, tok, ak, ek...

Кроме нескольких односложных слов-исключений, глухие согласные на конце которых озвончаются.

Например:

Kap → *kabı, taç* → *tacı, çok* → *çoğu, cep* → *cebi, dört* → *dördü...*

Alıştırma

Boşlukları tamamlayınız.

I.

1. Ayşe' .....ev.....

2. Ali' .....araba.....

3. Sınıf.....kapı.....
4. Öğrenci.....çanta.....
5. Müdür.....oda.....
6. Okul.....doktor...
7. Öğretmen.....palto.....
8. Ev.....pencere.....
9. Televizyon.....düğme.....
10. Bahçe.....kapı.....
11. Kapı.....kol.....
12. Ankara'.....hava....
13. Sınıf.....tahta.....
14. Öğretmen.....eş.....
15. Hüseyin'.....ayakkabı....
16. Türkiye'.....yollar.....
17. İstanbul'.....hava....
18. Hakan'.....göz.....
19. Oda.....kapı.....
20. Telefon.....ses.....
21. Gül'.....baba.....
22. Araba.....tekerlek.....

II.

1. Çocuk.....kulak.....duymuyor.
2. Turgut'.....kitap.....yeni.
3. Çorap.....renk.....gri.
4. Mutfak.....dolap....çok güzel.
5. Gömlek....cep.....boş.
6. Çiçek.....yaprak.....yeşil.
7. Dilek'.....gözlük.....nerede?
8. Ağaç.....yaprak.....sallanıyor.
9. Köpek.....isim....Paşa.
10. Esra'.....omuz.....ağrıyor.
11. Ahmet'.....oğul.....ilkokula gidiyor.
12. Bu şehir.....hava.....çok temiz.

Неопределенный изафет

Неопределенный изафет называется еще и одноаффиксным. В этом случае аффикс (аффикс принадлежности третьего лица единственного числа) прибавляется только к определяемому. Формула:

определитель	определяемое + (s)ı ⁴
--------------	----------------------------------

Неопределенный изафет – это изафет видовой, изафет названий. Он обозначает разновидность предмета (в турецком языке не так много прилагательных, поэтому разновидность предмета, например «наручные часы, башенные часы, настенные часы» обозначается изафетом, сочетаниями двух существительных, например рука и часы, башня и часы, стена и часы)

Пример: saat – часы

kol (рука) + saat = kol saati наручные часы

kule (башня) + saat = kule saati – башенные часы
duvar (стена) saati = duvar saati – настенные часы.

ağaç – дерево
elma ağacı – яблоня
limon ağacı – лимонное дерево
vişne ağacı – вишневое дерево... и т.п

Неопределенный изафет всегда употребляется в названиях.
Например: Sheraton oteli (отели бывают разных видов, а это – отель под названием Шератон) или Moskova Üniversitesi – Московский Университет.

Alıştırma

Boşlukları tamamlayınız.

1. Küçük çocuk okul çanta..... yiyecek koyuyor.
2. Ders kitap.... hiçbir şey yazmıyor.
3. Bu hafta sonu Hilton Otel.... bir yemek var.
4. Babam şimdi sokak kapı..... çıkıyor.
5. Oturma oda... kimler var?
6. Türk yemek..... seviyorum.

Различия между определенным и неопределенным изафетом

Эти различия не только морфологические (то есть разное количество аффиксов), но и лексические. Два одинаковых словосочетания в разных изафетах будут иметь разный смысл. Всегда помните, что определенный изафет – это принадлежность и конкретика, а неопределенный – разновидность, название. Вот примеры:

<i>определенный изафет</i>	<i>неопределенный изафет</i>
arabanın lâstiği – шина какой-то конкретной машины	araba lâstiği – автомобильная шина
otobüsün şoförü – шофер какого-то автобуса	otobüs şoförü – шофер автобуса (профессия)
ineğin sütü – молоко какой-то конкретной коровы	inek sütü – коровье молоко (а бывает и козье, например)
kadının elbisesi – платье какой-то женщины	kadın elbisesi – женское платье
pencerenin camı – стекло какого-то окна	pencere camı – оконное стекло (бывает и лобовое, например)
okulun bahçesi – сад, принадлежащий школе	okul bahçesi – школьный сад (наряду с вишневым, например)

Ev ödevi. Boşlukları tamamlayınız.

1. Kalem.....renk.....
2. Onlar.....kitaplar.....
3. Kedi.....yavru.....
4. Ahmet.....ev.....

5. Ev.....bahçe.....
6. Dedem.....şapka.....
7. Ali'.....çanta.....
8. Kapı.....kol.....

duvar..... boy..... çadır..... renk.....
 yol..... kenar..... havuz..... dip.....
 ev..... bahçe..... vitrin..... cam.....
 göl..... uzunluk..... gül..... koku.....
 araba..... teker..... kapı..... kol.....
 kedi..... yavru..... ütü..... kablo.....
 sınıf..... tahta..... uçak..... kanat.....

ИЗАФЕТНАЯ ЦЕПЬ

Этот изафет может образовывать цепочки, в которых каждое главное слово может стать следующим определением:

Ayşe'nin kocasının ablasının evinin yanında güzel bir cami var.

Рядом с домом старшей сестры мужа Айше находится красивая мечеть.

Предмет владения (второе слово в изафете) сам (уже с аффиксом) может быть обладателем какого-то другого предмета. Тогда после аффикса принадлежности к нему снова прибавляется родительный падеж **NI⁴N** и тп.

Изафеты могут нанизываться один на другой, составляя длинную изафетную цепь.

Обычный изафет:

Babanın arabası

Цепь:

Babanın arabasının camı

Строится он так:

-(n)ın	-(s)ı + -nın	-(s)ı + -(n)ın	-(s)ı
<i>Orha'nın</i>	<i>odasının</i>	<i>koltuğunun</i>	<i>deliği</i>

Переводится, как и любой простой двухсоставной изафет – с конца. Перевод нашего примера получается таким (только не нужно стараться переводить именно так же – цепочкой – на русский): дырка на кресле в комнате Орхана.

Цепочки могут начинаться и с одноаффиксного изафета – *aşk hikayesinin mutsuz sonu*

Например:

Sınıf + kapı + kol → sınıfın kapısı + kol → sınıfın kapısının kolu (ручка двери класса)
 Ahmet + ev + balkon → Ahmet'in evi + balkon → Ahmet'in evinin balkonu (балкон дома Ахмета)

O + araba+lastik → onun arabası + lastik → onun arabasının lastiği (шина его машины)

Müdür + araba + cam → müdürün arabası + cam → müdürün arabasının camı (стекло машины директора)

Baba + arkadaş + kız → babamın arkadaşı + kız → babamın arkadaşının kızı (дочь папиного друга)

Biz + kitap + sayfalar → bizim kitabımız + sayfalar → bizim kitabımızın sayfaları (страницы нашей книги)

Sen + oda + renk → senin odanın rengi (цвет твоей комнаты)

Hayvanat + bahçe + kafesler → hayvanat bahçesi + kafesler → hayvanat bahçesinin kafesleri (клетки зоопарка)

Çocuk + sırt + çanta → çocuk + sırt çantası → çocuğun sırt çantası (рюкзак ребенка)

Hava + (tahmin + rapor) → hava + tahmin raporu → hava tahmin raporu (прогноз погоды)

Dünya + (kadınlar + gün) → dünya + kadınlar günü → dünya kadınlar günü (международный женский день)

Çelik + tencere + marka → çelik tencere + marka → çelik tencere markası (модель стальной кастрюли)

Çocuk + edebiyat + dizi → çocuk edebiyatı + dizi → çocuk edebiyatı dizisi {сериял для детей}

Ali + kardeş + günlük + harçlık → Ali'nin kardeşi + günlük harçlık → Ali'nin kardeşinin günlük harçlığı (деньги на карманные расходы брата Али)

Alıştırma. Aşağıdaki cümleleri Rusçadan Türkçeye çeviriniz:

1. Волосы мамы моего друга белые.
2. Комната жены твоего брата просторная.
3. Тарелка сына моего друга пустая.
4. Тетрадь сына вашей соседки грязная.
5. Сумки их детей большие.
6. Чашка ребенка моего брата красивая.
7. Пальто нашей мамы красного цвета.
8. Комната мужа моей сестры большая.

ВИНИТЕЛЬНЫЙ ПАДЕЖ

Belirtme Hali

Основное значение винительного падежа в турецком языке совпадает с русским: прямой объект, на который направлено действие глагола. Винительный падеж отвечает на вопросы **Kimi?** – «Кого?», **Neyi?** – «Что?». В турецком языке различают два винительных падежа: первый называют **неоформленным (неопределенным), основным**, так как имя существительное не получает никаких аффиксов и употребляется в той форме, в которой слово появляется в словаре, второй называют **оформленным (определённым)**. Он оформляется аффиксами **-ı, -i, -u, -ü** после согласных и **-uı, -uı, -uı, -üü** после гласных.

Винительный неоформленный используется, если объект, на который переходит действие, является единственным и неопределенным. В этом случае в турецком языке используется слово **bir**, выполняющее роль неопределенного артикля.

O bir kitap okuyor. – Он читает (какую-то) книгу.

Винительный оформленный падеж используется всегда, если:

1) в роли прямого объекта выступает имя собственное, т.е. винительный падеж указывает на предметы определенные:

Dün Ahmet'i gördüm. – Вчера я видел Ахмета.

İstanbul'u çok seviyorum. – Я очень люблю Стамбул.

2) имя, обозначающее прямой объект, имеет аффикс принадлежности или выражается личным или указательным местоимением.

Arkadaşlarını gördüm. – Я видел твоих друзей.

Onu bekliyorum. – Я жду его.

Şu kitabı istiyorum. – Я хочу вон ту книгу.

Личные местоимения, присоединяя к себе аффикс винительного падежа, имеют следующий вид:

Ben – beni

Sen – seni

O – onu

Biz – bizi

Siz – sizi

Onlar – onları

Alıştırma

Boşlukları tamamlayınız.

1. Ali, neyi arıyorsun?
Müzik kutum.....arıyorum.
2. Neyi istiyorsun?
Kalem .....istiyorum.
3. Neyi takip ediyorsun?
Şu araba.....takip ediyorum.
4. Neyi tamir ediyorsun?
Televizyonum.....tamir ediyorum.
5. Neyi yıkıyorsun?
Elim..... yüzümü.....yıkıyorum.
6. Neyi kapatıyorsun?
Pencere ..... kapatıyorum.
7. Neyi suluyorsun?
Ağaçlar.....suluyorum.
8. Neyi arıyorsun?
Anahtarım .....arıyorum.

Ev ödevi. Boşlukları tamamlayınız.

1. Sen Türkçe.....seviyor musun?
2. Kuşlar.....dinliyor musunuz?
3. Pencere..... aç.
4. Tahta .....sil.
5. Balıklar.....görmüyorum.
6. Tatlı..... sevmiyorum.
7. Televizyon.....açmayın.
8. Lütfen sınıf.....kirletmeyiniz.
9. İstanbul..... çok özlüyoruz.
10. Bu lokanta..... hatırlıyor musun?
11. Yemek odası..... temizliyorum.
12. Londra..... unutamıyorum.
13. Ofis..... taşıyorlar.
14. Ali..... tanıyor musunuz?
15. Ben siz.....tanımıyorum.
16. Onlar ..... hiç tebrik etmiyorum.
17. Çocuklarım..... görmek istiyorum.

18. Garson..... çağır lütfen.
19. Siz ..... bekletmek istemiyorum.
20. Çabuk o..... bana bulun.
21. Ali, sen.....arıyor.
22. Öğrenciler, öğretmen.....bekliyor.
23. Çalışkan öğrenciler.....seviyorum.
24. Siz ben.....hatırlıyor musunuz?

ТВОРИТЕЛЬНЫЙ ПАДЕЖ

Araç Hali

Значение русского творительного падежа (а он отвечает на вопросы kiminle? (с) кем?, neyle? (с) чем? при помощи чего?) в турецком языке передается при помощи послелого *ile*.

Послелог *ile* может писаться отдельно или слитно со словом, к которому относится. При раздельном написании послелог *ile* не подчиняется закону гармонии гласных, и ударение падает на его последний слог. При слитном написании послелог подчиняется закону гармонии гласных и имеет варианты *-la/ -le* (если слово заканчивается на согласную) и *-yla/ -yle* (если слово заканчивается на гласную). При слитном написании послелог безударный.

Существительные перед послелогом *ile* стоят в именительном падеже, а местоимения (кроме *onlar, bunlar, ne*) стоят в родительном падеже.

Послелог *ile* используется в следующих случаях:

- 1) для выражения орудия или предмета действия (*ne ile? neyle? чем? при помощи чего? на чём?*)
 Öğrenci kalemle yazıyor. – Ученик пишет ручкой.
 Hakan eve metroyla gidiyor. – Хакан едет домой на метро.
- 2) для выражения совместности совершения действия (*kiminle? с кем?*) Часто в таких случаях следом за *ile* идет слово «*beraber*» или «*birlikte*» («вместе»)).
 Yeliz Ankara'ya arkadaşıyla gidecek. – Йелиз поедет в Анкару со своей подругой.
 Onunla görüşelim. – Давайте встретимся с ним.
- 3) в соединительном значении, соответствуя союзу и
 Umud ile Armağan parkta oynuyorlar. – Умут и Армаан играют в парке.
 Ekmekle peynir alalım. – Давай купим хлеб и сыр.

Личные местоимения при присоединении послелого **ile** имеют следующий вид:

Ben – benimle	biz – bizimle
Sen – seninle	siz – sizinle
O – onunla	onlar – onlarla

Alıştırma

Lütfen tamamlayınız.

- 1- Araba..... tatile gidiyoruz.
- 2- Uçak..... Brezilya'ya gidiyoruz.
- 3- Taksi .....eve gittik.

- 4- Bisiklet..... parkta gezdik.
- 5- Sekreter..... konuştum.
- 6- Murat' .....konuştum.
- 7- Cindy' ..... dans ettiler.
- 8- Arkadaşlar..... tatile gidiyoruz.
- 9- Çocuklar..... futbol oynadık.
- 10- Öğrenciler..... piknik yaptık.
- 11- Bıçak..... domates kesiyoruz.
- 12- Çatal .....makarna yiyoruz.
- 13- Kaşık..... çorba içiyoruz.
- 14- Fırça .....diş fırçalıyoruz.
- 15- Kalem..... yazıyoruz.
- 16- Ayla, Ahmet' .....operaya gitti.
- 17-Arkadaşların..... diskoya git!
- 18- Ben..... maça geliyor musun?
- 19- Sen..... dans etmek istiyorum.
- 20- O..... yemek yedik.
- 21- Biz..... geliyor musunuz?
- 22- Siz .....ders çalışmak istiyorum.
- 23-Onlar..... voleybol oynuyoruz.
- 24- Siz..... alıştırmayı yapıyoruz.

Ev ödevi

1. Boşlukları tamamlayınız.

duvar..... çadır..... yol..... havuz.....
 ev..... vitrin..... göl..... gül.....
 araba..... kapı..... banyo..... kuyu.....
 dere..... kedi..... ütü..... sürü.....
 sınıf..... tas..... hayat..... uçak.....
 ağaç..... baş..... külah..... kitap.....
 lif..... kafes..... sepet..... çiçek.....
 süzgeç..... güneş..... ip..... güç.....

2. Aşağıdaki cümleleri Rusçadan Türkçeye çeviriniz:

- 1.Он со мной здороваётся. → .....
- 2.Я не разговариваю с тобой. → .....
- 3.Мы с ним договорились. → .....
- 4.Ты с нами не играешь. → .....
- 5.Я с вами не пойду. → .....
- 6.Он с ними гуляет. → .....
- 7.Я пишу карандашом. → .....
- 8.Мы едим на машине. → .....
- 9.Я горжусь сыном. → .....
- 10.Тарык всегда разговаривает тихим голосом. → .....
- 11.Ты с папой приехал? → .....
- 12.Зрители смотрели с интересом. → .....
- 13.Я помыл руки с мылом. → .....
- 14.Она вышла замуж за Ферди. → .....

ЭКВАТИВНЫЙ ПАДЕЖ

Eşitlik Hali

Словообразовательный аффикс **-ca, -ce (-ça, -çe)** в турецком языке имеет несколько значений.

1. Присоединяясь к прилагательным, он несколько усиливает обозначаемое ими качество.

güzel – güzelce – красивый – довольно красивый, весьма красивый

büyük – büyükçe – большой – довольно большой

2. В сочетании с прилагательными и существительными, этот аффикс образует качественные наречия.

güzelce yazdı – он превосходно написал

açıkça söylemek – откровенно (честно) говоря

gizlice girdi – тайно вошла

çocukça uyardı – он сделал по-детски (как ребенок)

3. Присоединяясь к существительным, аффикс **-ca** образует наречия с отсылочно-сопоставительным значением, отвечающие на вопрос **nasıl?** как?. Такие наречия будут переводиться на русский язык с помощью предлога «по». Этим наречиям соответствует по смыслу сочетание имени существительного со сравнительным союзом **gibi** (как).

insan – insanca – insan gibi человек – по-человечески – как человек

asker – askerce – asker gibi солдат – по-солдатски – как солдат

4. Если аффикс **-ca** примыкает к личным местоимениям, то в этом случае он передает точку зрения говорящего и отвечает на вопрос **kimce?** по чьему (мнению)?

Ben – bence по-моему   biz – bizce по-нашему

Sen – sence по-твоему   siz – sizce по-вашему

O – onca по его (ее) (мнению)   onlar – onlarca по их (мнению)

Sence İstanbul güzel mi? – По-твоему Стамбул красивый?

Bence Ali çalışkan değil. – По-моему Али нетрудолюбивый.

Синонимами рассматриваемых форм будут являться следующие:

Ben – bence – **banaya göre** по-моему   biz – bizce – **bize göre** по-нашему

Sen – sence – **sana göre** по-твоему   siz – sizce – **sizce göre** по-вашему

O – onca – **ona göre** по его (ее) (мнению)   onlar – onlarca – **onlara göre** по их (мнению)

5. Показатель **-ca** может передавать орудное значение и переводиться на русский язык формой творительного падежа

binlerce – тысячами

saatlerce – часами

Alıştırma

Boşlukları tamamlayınız.

aile..... sınıf..... millet..... insan.....

gizli..... iri..... şişman..... yaşlı.....

güzel..... iyi..... hızlı..... kısa.....

büyük..... sessiz..... kardeş..... yavaş.....

çocuk..... deli..... açık..... boy.....

yaş..... makam..... kolay..... dost.....

Ev ödevi. Aşağıdaki cümleleri Türkçeden Rusçaya çeviriniz:

1. Bence camı Serdar kırdı. ....

2. Dün ailece pikniğe gittik. ....

3. Burada oturun, kardeşçe oynayın. ....
4. Bazen çocukça hareketler yapıyor. ....
5. Ne istiyorsan açıkça söyleyebilirsin. ....
6. Gizlice benim odama girmiş. ....
7. Sessizce beni dinlediler. ....
8. Yavaşça odasına girdim. ....
9. Kapı kolayca açıldı. ....

НАСТОЯЩЕЕ ВРЕМЯ

Формы настоящего времени

Глагол в форме инфинитива обычно имеет аффикс –mak/-mek.
 Gelmek – идти, приходиться. gel – основа, mek – показатель инфинитива.

Настоящее время (Şimdiki Zaman Hikayesi)

Настоящее время образуется с помощью -yor. Обозначает происходящее или продолжающееся действие в момент речи.

Образование

_____ + yor +
 Основа   личное окончание
 глагола

Аффиксу -yor могут предшествовать только гласные ı, i, u, ü.

1. Этот аффикс непосредственно присоединяется к основе, если она заканчивается на ı.
 Okumak – читать ; oku+yor= oku**y**or (он читает).

2. Если основа глагола заканчивается на другие гласные, то происходит изменение конечного гласного на ı, i, u, ü в зависимости от предыдущего слова, в соответствии законом гармонии гласных.

- ı, a = ı anlamak, anl**a**+yor= anl**ı**yor (понимает)
- e, i = I bekle**mek**, bekle**e**+yor= bekle**i**yor (ждет)
- o, u = u oyna**mak**, oyna**a**+yor= oyna**u**yor (играет)
- ö, ü = ü gör**mek**, gör**ü**+ yor= gör**ü**yor (он видит)

3. Если основа глагола заканчивается на согласную, то аффиксу –yor должен предшествовать один из гласных ı, i, u, ü в зависимости от предыдущего слога

- Yapmak – yap**ı**yor (делает)
- Bulmak – bul**u**yor (находит)
- Öğrenmek – öğre**n**i+yor (учит)
- Dönmek – dön**ü**yor (возвращает)
- Слова-исключения:
- Yemek – y**i**yor (кушать, кушает)
- Demek – di**y**or (говорить – говорит)

В турецком языке есть глаголы, которые при прибавлении аффикса -yor меняют глухой согласный t на звонкий d.

Gitmek – gidiyor (уходить, уходит)

Etmek – ediyor (делать, делает)

Примеры спряжения: (gelmek, gitmek, etmek)

Ben geliyorum	gidiorum	ediorum
Sen geliyorsun	gidiorsun	ediorsun
O geliyor	gidior	edior
Biz geliyoruz	gidioruz	edioruz
Siz geliyorsunuz	gidiorsunuz	ediorsunuz
Onlar geliyorlar	gidiorlar	ediorlar

Отрицание образуется прибавлением аффиксов –ma/-me

Образование

_____ + -ma/ -me + yor + □

Последняя гласная e/i – mi i/a - mı u/o- mu ü/ö- mü

Bilmek-bilmiyorum (я не знаю)

Yazmak- yazmıyorum (я не пишу)

Konuşmak- konuşmuyorum (я не разговариваю)

Görmek- görmüyorum (я не вижу)

Ben dönmüyorum	bulmuyorum
Sen dönmüyorsun	bulmuyorsun
O dönmüyor	bulmuyor
Biz dönmüyoruz	bulmuyoruz
Siz dönmüyorsunuz	bulmuyorsunuz
Onlar dönmüyorlar	bulmuyorlar

Вопросительная форма глагола

? çıkmak- выехать

Ben Çıkıyor muyum?

Sen çıkıyor musun?

O çıkıyor mu?

Biz çıkıyor muyuz?

Siz çıkıyor musunuz?

Onlar çıkıyorlar mı?

Вопросительно-отрицательная форма глагола

?-

Ben çıkmıyor muyum?

Sen çıkmıyor musun?

O çıkmıyor mu?

Biz çıkmıyor muyuz?

Siz çıkmıyor musunuz?

Onlar çıkmıyor muyum?

Alıştırma 1.

Bakmak

Gitmek

Ben .....
Sen .....
O .....
Biz .....
Siz .....
Onlar .....

Oynamak

Söylemek

Ben .....
Sen .....
O .....
Biz .....
Siz .....
Onlar .....

Alıştırma 2. Şahısları yazınız.

1-..... kitap okuyorum.	7-..... futbol oynuyorsun.
2-..... mektup yazıyorsunuz.	8-..... Türkçe öğreniyor.
3-..... müzik dinliyorsun.	9-..... niçin ağlıyorlar?
4-..... çay içiyorlar.	10-..... giyiniyorsunuz.
5-..... ders çalışıyoruz.	11-..... dinleniyorum.
6-..... otobüs bekliyor.	12-..... hatırlıyoruz.

Alıştırma 3. Ekleri yazınız

1-Ben yatıyor.....	7-Biz mektup gönderiyor.....
2-Siz beni seviyor.....	8-Ben yemek yiyor.....
3-Sen çorap giyiyor.....	9-Siz çiçek satıyor.....
4-Onlar taksiye biniyor.....	10-Sen yere basıyor.....
5-Biz eğleniyor.....	11-O bizi görüyor.....
6-O parkta geziyor.....	12-Onlar erken kalkıyor .....

Alıştırma 4. Cevap veriniz.

Örnek: Sen Türkçe biliyor musun?

Evet, ben Türkçe biliyorum.

Hayır, ben Türkçe bilmiyorum.

1.Sen yemekten önce ellerini yıkıyor musun?

Evet, ...

Hayır, ...

2.Siz okula gidiyor musunuz?

Evet, ...

Hayır, ...

3.O da mı sizinle geliyor?

Evet, ...

Hayır, ...

4.Onlar bu fabrikada mı çalışıyorlar?

Evet, ...
Hayır, ...

Alıştırma 5. Lütfen «olumsuz» yapınız.

Örnek: Ben eve gidiyorum. → Ben eve gitmiyorum.

Sen ders çalışıyorsun. → .....
Biz yemek yiyoruz. → .....
Onlar uyumuyorlar. → .....
Siz konuşmuyorsunuz. → .....
O bize gelmiyor. → .....

Alıştırma 6. Düzgün cümle yapınız.

Ben / kahvaltı yapmak / şimdi / evde
Ben şimdi evde kahvaltı yapıyorum.

- 1.O / oynamak / top / dışarıda / akşamları
.....
- 2.Biz / pazar günü / gitmek / arkadaşlarla / sinemaya
.....
- 3.Siz / televizyon / sabahları / seyretmemek
.....
- 4.Sen / neden / yardım etmemek / babana / ?
.....

Alıştırma 7. Soru sorunuz.

Sen kitap okuyor musun?
Evet, ben kitap okuyorum.

- 1.....?
Evet, ben dişlerimi fırçalıyorum.
- 2.....?
Evet, biz ödevlerimizi zamanında yapıyoruz.
- 3.....?
Evet, ben de doktor olmak istiyorum.
- 4.....?
Evet, biz erken yatıyoruz.

Ev ödevi

1. Aşağıdaki cümleleri Rusçadan Türkçeye çeviriniz:

1. Я читаю книгу. ....
2. Вы пишете письмо. ....
3. Ты слушаешь музыку. ....
4. Они пьют чай. ....
5. Мы готовимся к урокам. ....
6. Они ждут автобус. ....
7. Я смотрю телевизор. ....

8. Мы покупаем новую машину.....
9. Ты играешь в футбол. ....
10. Через 10 минут урок заканчивается.....
11. Вы учите турецкий язык. ....
12. Они преподают английский. ....
13. Сейчас идет снег. ....
14. Моя кошка спит. ....
15. В воскресенье мы отдыхаем. ....

2.Aşağıdaki cümleleri Türkçeden Rusçaya çeviriniz:

1. Ben yemek yapıyorum. →.....
2. Siz çamaşır yıkamıyorsunuz. →.....
3. Sen antreman yapıyor musun? →.....
4. Onlar sigara içiyorlar mı? →.....
5. Biz balık tutuyoruz. →.....
6. Sen kahvaltı hazırlıyor musun? →.....
7. Siz öğle yemeği yiyorsunuz. →.....
8. Biz yeni ofis kiralamıyoruz. →.....
9. Yazın meyve ucuzluyor mu? →.....
- 10 .Benim ayakkabım kirlenmiyor. → .....

ЛЕКСИЧЕСКИЙ МАТЕРИАЛ

1. Образование (*Eğitim*)

Школа – okul
Университет – üniversite
Ученик – öğrenci
Учитель – öğretmen
Глава (книги) – bölüm
Решить (задачу) – çözmek (problemi çözmek) problem, mesele, vazife, ödev, görev.
Урок – ders
Литература – edebiyat
Английский – İngilizce
Турецкий – Türkçe
Русский – Rusça
Наизусть – ezbere
Ошибка – hata
Одноклассник – sınıf arkadaşı
Рюкзак – sırt çantası
История – tarih
Мел – tebeşir
Тема – tema konu
Неправильный – yanlış
Правильный – doğru
Упражнение – alıştırma
Компьютер – bilgisayar
Линейка – cetvel
Тетрадь – defter
Книга – kitap
Ручка – kalem
Карандаш – kurşun kalem
Семестр – dönem
Домашняя работа – ev ödevi
Слово – kelime
Правило – kural
Библиотека – kütüphane
Музей – müze
Оценка – not
Учебный год – okul yılı
Экзамен – sınav
Словарь – sözlük
Доска – tahta
Каникулы – tatil

2. Мой дом. Моя комната (*Benim evim ve odam*)

askınlık – вешалка	klozet – унитаз
baca – труба	koltuk – кресло
bahçe – сад	kulübe – будка (для собаки)
balkon – балкон	küvet – ванна
buzdolabı – холодильник	lâvabo – умывальник
çatı – крыша	merdiven – лестница

çaydanlık – чайник
çekmese – ящик (выдвижной)
çocuk odası – детская
duvar – стена
elbise dolabı – платяной шкаф
fayans – керамическая плитка
fırınlı ocak – газовая плита
garaj – гараж
halı – ковер
havlu – полотенце
havuz – бассейн
kalorifer – батарея
kapı – дверь

misafir odası – комната для гостей
musluk – кран
mutfak – кухня
müstakil – собственный дом
(неарендуемый)
oda – комната
oturma odası – зал (для хозяев)
pencere – окно
perde – шторы
tablo – картина
tencere – кастрюля
vitrin – сервант
yatak odası – спальня

3. Профессии (Meslekler)

Агент в бюро путешествий – eyahat acentası
Адвокат – avukat
Актер – aktör
Археолог – arkeolog
Архитектор – mimar
Астронавт – astronot
Атлет, спортсмен – atlet
Бакалейщик – bakkal
Бармен – barmen
Бизнесмен – işadamı
Бухгалтер – muhasebeci, sayman
Водитель – sürücü
Водитель такси – taksi şöförü
Гид, экскурсовод – ehber, tur rehberi
Дантист – diş doktoru, dişçi
Диктор – spiker
Директор школы – okul müdürü
Доктор, врач – doktor
Журналист – gazeteci
Зеленщик, торговец фруктами – manav
Издатель – уауımsı, уауınevi
Инженер – mühendis
Историк – tarihçi
Кассир – kasiyer
Композитор – besteci, kompozitor
Кондитер – şekerlemeci
Косметолог – güzellik uzmanı
Летчик, пилот – pilot
Маляр – badanası, boyacı
Маникюрша – manicürcü
Математик – matematikçi
Медсестра – hemşire
Механик – tamirci
Молочник – sütçü
Моряк – denizci
Музыкант – müzisyen

Мясник – kasap
Няня – çocuk bakıcısı
Оратор – konuşmacı, hatip
Официант – garson
Охранник, телохранитель – güvenlik
Парикмахер – kuaför
Певец – şarkıcı
Педиатр – çocuk doktoru
Пекарь – fırıncı
Переводчик – tercüman, çevirmen
Пианист – piyanist
Писатель – yazar
Повар – aşçı
Пожарный – itfaiyesi
Политик – politikacı
Полицейский – polis
Портной – terzi
Почтальон – postacı
Программист – bilgisayar programcısı
Промышленник, производитель – fabrikatör, imalatçı
Психиатр – psikiyatrist
Психолог – psikolog
Психотерапевт – psikoterapist
Рабочий – işçi
Репортер – muhabir
Ресепционист, секретарь в приемной – resepsiyon memuru
Руководитель, директор, начальник – müdür, yönetici
Рыбак – balıkçı
Священник – papaz
Секретарь – sekreter
Скульптор – heykeltıraş
Слесарь – makinist
Служащий, чиновник – memur
Солдат – asker
Спасатель – sankurtaran
Строитель, каменщик – inşaatçı
Студент мед.колледжа – stajyer, stajyer doktor
Судья – yargıç, hakem
Танцор – dansçı
Телефонист – santral memuru
Техник – teknisyen
Торговец рыбой – balık satıcısı, balıkçı
Управляющий – yönetici, müdür
Ученый – bilim adamı
Учитель – öğretmen
Фармацевт – eczacı
Фермер – çiftçi
Физик – fizikçi
Фотограф – fotoğrafçı
Футболист – futbolcu
Хирург – cerrah
Художник – ressam

Цветовод – çiçekçi
Шахтер, горняк – maden işçisi
Экономист – iktisatçı
Электромонтер – elektrikçi
Ювелир – kuymucu

4. Языки (Diller)

Страна	Народ	Язык
Türkiye – Турция	Türk – турок	Türkçe – турецкий
İngiltere – Англия	İngiliz – англичанин	İngilizce – английский
Fransa – Франция	Fransız – француз	Fransızca – французский
Almanya – Германия	Alman – немец	Almanca – немецкий
İtalya – Италия	İtalyan – итальянец	İtalyanca – итальянский
İspanya – Испания	İspanyol – испанец	İspanyolca – испанский
Amerika – Америка	Amerikalı – американец	İngilizce – английский
Rusya – Россия	Rus – русский	Rusça – русский
Yunanistan – Греция	Yunan – грек	Yunanca – греческий
Bulgaristan – Болгария	Bulgar – болгарин	Bulgarca – болгарский
Çin – Китай	Çinli – китаец	Çince – китайский
Japonya – Япония	Japon – японец	Japonya – японский
İran – Иран	İranlı – иранец	Farsça – персидский
S. Arabistan – С.Аравия	Arap – араб	Arapça – арабский

5. Родственные связи (Aile. Akraba ilişkileri)

anne – мама
baba – папа
koca – муж
karı – жена
büyükanne=nine – бабушка
(babaanne – папина мама, anneanne –мамина мама)
büyükbaba=dede – дедушка
amca – дядя (брат папы)
hala – тетя (сестра папы)
dayı – дядя (брат мамы)
teyze – тетя (сестра мамы)

abla – старшая сестра
ağabeu (читается как abi) – старший брат
abla и ağabeu часто употребляются для обращения к незнакомым людям, которые не намного старше по возрасту.

kız kardeş – младшая сестра
erkek kardeş – младший брат

kuzen – кузен

kuzin – кузина

Но чаще турки говорят про двоюродных братьев и сестер так: amcamın kızı – дочь моего дяди, dayımın oğlu – сын моего дяди.

oğul – сын

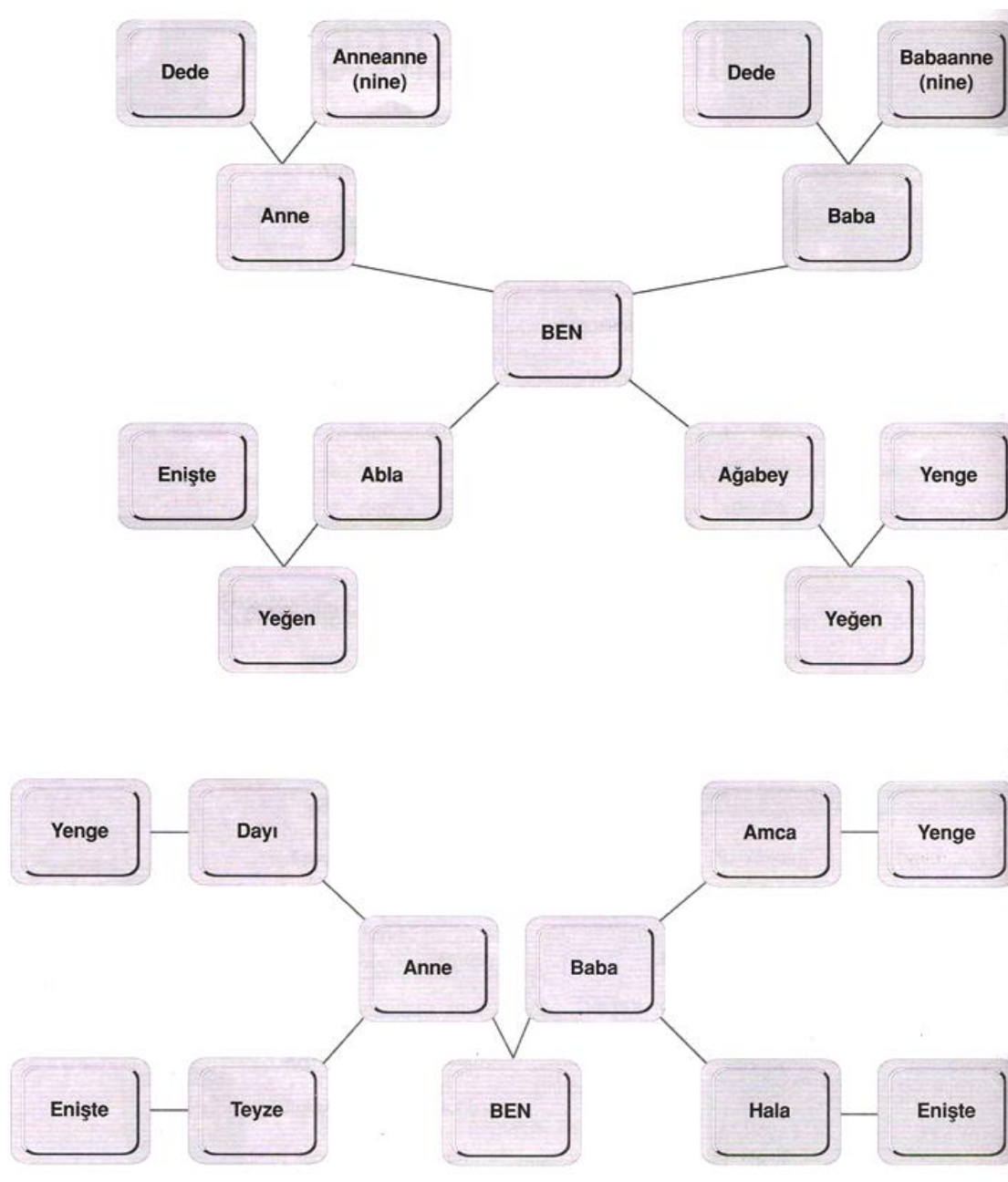
kız – дочь

torun – внук

kız torun – внучка

yenge – невестка, золовка (в общем, любая не родная по крови родственница женского пола – жена брата, сестра мужа)

enişte – шурин, деверь (не родной по крови родственник мужского пола – муж сестры, брат жены)

ТВОРЧЕСКИЕ ЗАДАНИЯ

Yaratıcılık

Alıştırma 1. Müzik kutusu.

1. Прослушайте песню «Olmaz» в исполнении Candan Erçetin и заполните пропуски.

Ansızın ..... giriyorsun
Varlığınla aklımı çeliyorsun
Aşkınla beni şımartıyorsun
..... yaratıp kahramanım oluyorsun

Zamanla aşka alışıyorsun
Daha az gülüp daha çok susuyorsun
Değiştin sen ..... görmüyorsun
Mucizeler nerede kahramanım ..... musun?

Olmaz birtanem
Olmaz sevdiğim
Olmaz inan bana olmaz
.....böyle olmaz

Hazırdım bende seni bekliyordum
Nerede bu geç kalmasa diyordum
Ve bir gün ..... duruyordun
Bilmeden mucizenin ta ..... oluyordun

Anladım ben her şeyi yoruyorum
Belki de hep senden bekliyorum
Değişmedim ..... susuyorum
Mucizeler yaratan kahramanı özlüyorum...

Kelimeler: aşk, yorgun, sadece, mucizeler, kendisi, hayatıma, karşımda, hala

1. Найдите в песне грамматические формы, подчеркните и назовите их. Например, **senden** – исходный падеж («от тебя»)

Alıştırma 2. Resim sanatı.

Посмотрите на картину турецкого художника Фарука Коксала и опишите ее (Где происходит действие? Кто изображен? Что находится в помещении? Какие эмоции вызывает картина?)

Alıştırma 3. Oyun

Составьте сценарий инсценировки на одну из предложенных тем: «Моя семья», «Гости в моем доме».

РАЗДЕЛ III

АФФИКСЫ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ

İyelik Ekleri

Bizim arabamız çok güzel

Личные местоимения

Ben – я	Ben+im – мой
Sen – ты	Sen+in – твой
O – он, она, оно	O+nun – его, ее
Biz – мы	Biz+im – наш, наше
Siz – вы	Siz+in – ваш, ваше
Onlar – они	Onlar+ın – их

Если слово заканчивается на гласную, то аффикс имеет сокращенную форму.

benim	-m
Senin	-n
Onun	-sı/-si/-su/-sü
Bizim	-mız/-miz/-muz/-müz
Sizin	-nız/-niz/-nuz/-nüz
Onların	-ları/-leri

Если слово заканчивается на согласную, то аффикс имеет полную форму.

benim	-ım/-im/-um/-üm
Senin	-ın/-in/-un/-ün
Onun	-ı/-i/-u/-ü
Bizim	-ımız/-imiz/-umuz/-ümüz
Sizin	-ınız/-iniz/-unuz/-ünüz
Onların	-ları/-leri

Пример склонения сокращенной формы

Benim	arabam	silgim (терка)
Senin	araban	silgin
Onun	arabası	silgisi
Bizim	arabamız	silgimiz
Sizin	arananız	silginiz
Onların	arabaları	silgileri

Пример склонения полной формы

Benim	adım	köyüm (имя, деревня)
Senin	adın	köyün
Onun	adı	köyü
Bizim	adımız	köyümüz
Sizin	adınız	köyünüz
Onların	adları	köyleri

Аффиксы множественного числа предшествуют аффиксам принадлежности, а падежные аффиксы следуют за аффиксами принадлежности.

n – соединительная между аффиксами

Мои книги – benim kitaplarım

В моей комнате – benim odamda

	М.падеж	Исх.п.	Напр.п.	
Benim	odamda	evimden	dersaneme	(в моей комнате, из моего дома, в мой класс)
Senin	odanda	evinden	dersanene	
Onun	odasında	evinden	dersanesine	
Bizim	odamızda	evimizden	dersanemize	
Sizin	odanızda	evinizden	dersanenize	
Onların	odalarında	evlerinden	dersanelerine	

p – b kitap – kitabım

ç – c borç – borcum (долг)

t – d kağıt – kağıdım (бумага)

k – ğ kaşık – kaşığım (ложка)

Benim tabağım kitabım

Senin tabağın kitabın

Onun tabağı kitabı

Bizim tabağımız kitabımız

Sizin tabağınız kitabınız

Onların tabakları kitapları

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Boşlukları tamamlayınız.

Benim ad..... ev..... okul..... göz.....

Senin ad..... ev..... okul..... göz.....

Onun ad..... ev..... okul..... göz.....

Bizim ad..... ev..... okul..... göz.....

Sizin ad..... ev..... okul..... göz.....

Onların ad..... ev..... okul..... göz.....

Benim araba..... kedi..... banyo..... ütü.....

Senin araba..... kedi..... banyo..... ütü.....

Onun araba..... kedi..... banyo..... ütü.....

Bizim araba..... kedi..... banyo..... ütü.....

Sizin araba..... kedi..... banyo..... ütü.....

Onların araba..... kedi..... banyo..... ütü.....

Alıştırma 2. Şahısları yazınız.

..... kalemin.

..... televizyonumuz.

..... pantolonum.

..... bilgisayarınız.

..... kitabı.

..... masası.

..... evleri.

.....telefonumuz.
.....dersin.
.....ödevlerim.

Ev ödevi:

- 1) просклонять слова: duvar, perde (занавеска), ütü (утюг), gömlek (рубашка);
- 2) сделайте перевод:

Мои тетради .....
Твои сумки .....
Его рубашки .....
Наши руки .....
Ваши столы .....
Их двери .....
Ваша машина очень дорогая.....
У него нет дедушки.....
Мой дом очень большой.....
Книги в вашей комнате.....
Наша страна очень красивая.....
Твоя ручка красная.....

ПОВЕЛИТЕЛЬНОЕ НАКЛОНЕНИЕ

Emir Kipi

Служит для того, чтобы выразить просьбу, приказ, побуждение к действию.

Существует 4 формы повелительного наклонения: 2 лицо ед. (ты) и множ. (вы) числа и 3 лицо ед. (он, она оно) и множ. числа (они).

Sen	+ _____ - _____	al – купи
	- _____ +ma/me	уарта – не делай
О	+ _____ +sin/sın/sun/sün	gezsin – пусть он погуляет
	- _____ +ma/me+sin/sın/sun/sün	okumasın – пусть он не читает
Siz	_____+(y) in(ız)/ (y)in(iş)/ (y)un(uz)/ (y)ün(üz)	söyleyin (söyleyiniz) – скажите
	_____+ma/me+(y) in(ız)/ (y)in(iş)/ (y)un(uz)/ (y)ün(üz)	yazmayın (yazmayınız) – не пишите
Onlar	+ _____ + sınlar/sinler	versinler – пусть они дадут
	- _____ + ma/me+ sınlar/sinler	kalmasınlar – пусть они не остаются

Кроме положительной и отрицательной формы повелительное наклонение существует еще вопросительно-положительная форма, которая используется только для 3 л. ед. ч. и мн. ч. (он, она, оно, они) и образуется с помощью частицы – mi

Gelsin mi? – Ему придти? (Пусть он придет)

Gelsinler mi? – Им придти?

В турецком языке есть устойчивые выражения, в которых глаголы употреблены в повелительном наклонении:

Olsun! – Пусть! Ладно!
Geçmiş olsun! – Выздоровливайте! (досл. «Пусть пройдет!»)
Kolay gelsin! – Удачи! (досл. «Пусть легко идёт!», пожелание человеку, который трудится над чем-либо, работает)
Haberim olsun! – Поставьте меня в известность.
Hayırlı olsun! – Желаю удачи!
Lâf olsun diye! – Для красного словца!
Neden olmasın? – Почему бы и нет?
Allah vermesin. – Не дай Бог!
Allah versin. – Дай Бог!
Güle güle gidin. – Доброго пути!
Güle güle kullanın. – Приятной покупки! (говорят после покупки новой одежды)
Güle güle giyin. – Носите на здоровье! (говорят после покупки новой одежды)

Alıştırma

Alıştırma 1. Boşlukları tamamlayınız.

1. Lütfen beni..... (dinlemek)
2. Sen hastasın. Eve..... (gitmek)
3. Burada sigara..... (içmemek)
4. Siz buraya..... (girmemek)
5. Bu arabayı.....(almamak)
6. Onlar çikolata.....(yemek)
7. Sen otobüse..... (binmek)
8. O kola.....(almak)
9. Film .....(seyretmemek)
10. Sen dışarı.....(çıkma)

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusçadan Türkçeye çeviriniz:

1. Зайди вовнутрь.
2. Выйдите на улицу.
3. Откройте ваши книги.
4. Закройте тетради.
5. Сядь на место.
6. Пусть вытрет доску.
7. Возьми свою ручку.
8. Иди сюда.
9. Скажи свое имя.
10. Напиши фамилию.
11. Приходите пораньше завтра вечером.
12. В Стамбуле посети музей «Топ Капы».
13. Пусть он купит 2 газеты сегодня утром.
14. Погода хорошая, пусть они не берут зонтик.

Ev ödevi

1. Aşağıdaki cümleleri Rusçadan Türkçeye çeviriniz:

1. Пусть уберут комнату.
2. Помойте полы.
3. Послушайте меня.
4. Не курить.

5. Не сорить.
6. Не шумите.
7. Говорите тихо.
8. Откройте окно.
9. Пусть Ахмет напишет письмо.
10. Не открывай этот ящик.
11. Подождите в кабинете директора.
12. Пусть они купят эти цветы.
13. Пусть не сидят в этой комнате.
14. Пусть она не ждет здесь.

2. Aşağıdaki cümleleri Türkçeden Rusçaya çeviriniz:

1. Emniyet kemerinizi takınız.
2. Çocuklardan uzak tutun.
3. Lütfen cep telefonunuzu kapatın.
4. Boyalıdır, dokunmayın.
5. Gürültü yapmayın.
6. Sigara içmeyin.
7. Dikkat, köpek var.
8. Ateş yakmayın.
9. Park etmeyin.
10. Şoförle konuşmayın.
11. Alkollü araç kullanmayın.
12. Çimlere basmayın.

ЖЕЛАТЕЛЬНОЕ НАКЛОНЕНИЕ

İstek Kipi

Образуется с помощью

-a/-e (-ya/-ye)

*Форма желательного наклонения 1-го лица ед.ч. передает намерение и на русский язык переводится с помощью частички – ка

Например, почитаю-ка

*Форма желательного наклонения 1-го лица мн.ч. (мы) выражает призыв к действию и передается на русский язык словом – давай, давайте.

лицо	Основной глагол	Аффикс наклонения	Аффикс сказуемости
Ben	al gid	-a (ya) - e (ye)	-yım (yım)
Sen			-sın (sın)
O			
Biz			-lım (lım)
Siz			-sınız (sınız)
Onlar			-ler/lar

Ben alayım
 Sen alaysın
 O ala
 Biz alalım

Siz alabilirsiniz
Onlar alabilirler
Проспрягать: Beklemek, düşünmek, konuşmak

Отрицательная форма («-») – образуется с помощью –ma/me

Ben gezmeeyim
Sen gezmeeyesin
O gezmeye
Biz gezmeyelim
Siz gezmeeyesiniz
Onlar gezmeeyeler
Проспрягать: yardım etmek, almak

Вопросительно-положительная форма («?+») образуется при помощи частицы –mı/-mi, которая не отрывает аффиксы сказуемости от основы глагола

Ben okuyayım mı?
Sen okuyasın mı?
O okuya mı?
Biz okuyalım mı?
Siz okuyasınız mı?
Onlar okuyalar mı?

Вопросительно-отрицательная форма («?-») образуется при помощи аффикса отрицания и вопросительной частицы –mı/-mi

Ben seyretmeyim mi?
Sen seyretmeeyesin mi
O seyretmeye mi?
Biz seyretmeeyesiniz mi?
Siz seyretmeeyesiniz mi?
Onlar seyretmeyer mi?

Настоящее-будущее время желательного наклонения обозначает:

- а) исполнимое, реальное желание:
Sinemaya gideyim. – Пойду-ка я в кино.
- б) действие с оттенком нерешительности, неуверенности, недоумения и т.д.
Bu radyoyu alayım mı, almayayım mı, bilmem ki... – Не знаю, покупать мне этот радиоприемник или нет....
Bir de ne göreyim! – И что же я вижу!
- в) в 1 л. мн. числа выражает также идею, побуждение к действию:
Köye gidelim. – Давайте поедем в деревню.
Bunu yapmayalım. – Давайте не будем делать этого.
- г) стремление получить совет, рекомендацию, согласие на совершение действия:
Size kahve vereyim mi? – Дать Вам кофе?
Biz de mi kalalım? – Нам тоже остаться?

Konuşma

- Şu yaşlı kadını görüyor musun? Haydi ona yardım edelim.
– Nasıl ona yardım edeyim?
– Ağır valizlerini taşıyalım.
– Gidelim o zaman.

- Ты видишь эту пожилую женщину? Давай-ка ей поможем.
- Как я ей помогу?
- Давай-ка понесем тяжелые сумки
- Тогда, пойдём-ка.

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçeden Rusçaya çeviriniz:

1. Aç mısın, sofrayı hazırlayayım mı?
2. Bu akşam dışarı çıkalım.
3. Pikniğe Kamil'i çağırmayalım mı?
4. Misafirleri müzeye götürelim.
5. Vakit geldi, herkesle vedalaşalım.
6. Cumartesi günü telefonlaşalım, tamam mı?
7. Yemekten sonra oynayalım, tamam mı?
8. Ver, gömleğini ütöleyeyim.

Alıştırma 2. Boşlukları tamamlayınız.

1. Çok yoruldum. Biraz otur.....
2. Acıktık. Haydi yemek yi.....
3. Bugün hava çok güzel. Pikniğe git.....
4. Arkadaşlar, top oyna.....
5. Film başladı. Ayşe' yi de çağır.....
6. Ders başladı. Lütfen sus.....
7. Yağmur yağıyor. Taksiye bin.....
8. Hava soğuk. Paltomu giy.....
9. Bugün Ali'nin doğum günü. Ona hediye al.....
10. Ali'ye borç ver.....
11. Ali çok oynuyor. Onu ders çağır.....
12. Okula geç kalacağım. Hızlı yürü.....

Ev ödevi

1. Aşağıdaki cümleleri Türkçeden Rusçaya çeviriniz:

1. Bütün öğrencilere soralım.
2. Kapıyı kapatayım mı?
3. Lütfen, bu konuyu bir daha açmayalım.
4. Yarın sirke gidelim mi?
5. Buraya da etiket yapıştıralım mı?
6. Yarın kravat takayım mı?
7. Akşama yaş pasta da alayım mı?
8. Burada gürültü yapmayalım.
9. Derse geç kalmayalım.
10. Erken yatalım, erken kalkalım.

2. Aşağıdaki cümleleri Rusçadan Türkçeye çeviriniz:

1. Давайте пригласим семью с детьми в зал.....
2. Давайте немного послушаем музыку?.....
3. Благодарю, я чай не буду.....
4. Что купить детям?.....

5. Давайте больше ничего не купим в том магазине.....
6. Давай я помою пол, ты вытри пыль.....
7. Давайте поможем Айхан.....
8. Мне вытереть доску?.....
9. А я, давайте, помою фрукты.....
10. Давайте этим вечером останемся дома, посмотрим фильм.....

ОБОЗНАЧЕНИЕ ВРЕМЕНИ

Saatler

saat – час

dakika – минута

saniye – секунда

yarım saat – полчаса

buçuk – половина (седьмого, восьмого и тп.)

çeyrek – четверть

1. Целые часы

▪ **СААТ КАС? СКОЛЬКО ВРЕМЕНИ?**

СААТ + числительное

(Şimdi) saat dokuz. – (Сейчас) девять часов.

Если вы хотите указать время суток, то перед словом **saat** добавьте **akşam** или **sabah**

20:00 – akşam saat sekiz

07:00 – sabah saat yedi

▪ **СААТ КАСТА? В КАКОЕ ВРЕМЯ?**

СААТ + числительное+ da/de

Saat sekizde okula gidiyorum. – В восемь часов (утра/вечера) я иду в школу.

2. Половина

▪ **СААТ КАС? СКОЛЬКО ВРЕМЕНИ?**

СААТ + числительное + buçuk

(Şimdi) saat dokuz buçuk. – (Сейчас) половина десятого

▪ **СААТ КАСТА? В КАКОЕ ВРЕМЯ?**

СААТ + числительное+buçukta

Saat bir buçukta okula gidiyorum. – В половине второго я иду в школу.

Исключения:

Половина первого **saat on iki buçuk** также может обозначаться как **saat yarım**

Saat kaç? – yarım. Полпервого

Saat kaçta? – Saat yarımdaya eve. В 12:30 я иду домой

Циферблатное время (часы и минуты):

▪ СААТ КАС? СКОЛЬКО ВРЕМЕНИ?

Когда мы по-русски говорим 5 минут второго или 25 минут седьмого и т.п. (до половины) минутная стрелка находится в правой половине циферблата. В таком случае время образуется по формуле:

saat + час в вин. падеже (I⁴) + минуты + geçiyor

Saat üçü beş **geçiyor**. – 5 минут четвертого (после трех прошло 5 минут)

10:15 – saat onu çeyrek geçiyor

07:25 – saat yediyi yirmi beş geçiyor

Когда мы хотим сказать без 5 пять, без 20 десять и т.п (после половины), минутная стрелка находится в левой половине циферблата. В этом случае время образуется по формуле:

saat + час в дат. падеже (A²) + минуты + var

Saat üçe beş **var** – Без 5 минут три (до трех есть пять минут)

7:45 – saat sekize çeyrek var

12:40 – saat bire yirmi var

▪ СААТ КАСТА? В КАКОЕ ВРЕМЯ?

правая половина циферблата: в 7:15, в 8:20 и тп.

saat + час в вин. падеже (I⁴) + минуты + geçe

Saat beşi on **geçe** mağazaya gitti. – В 10 минут шестого он пошел в магазин.

вторая половина циферблата: в 18:45, в 13:20 и тп.

saat + час в дат. падеже (A²) + минуты + kala

Saat dokuzaya yirmi **kala** yatıyorum. – Без 20 девять я ложусь спать.

Alıştırılmalar

Alıştırma 1. Yazı ile yazınız.

3:30

9:30

16:00

10:00

3:10

8:20

12:05

8:40

11:35

6:50

12:57

00:25

23:15

Alıştırma 2. Rakamla yazınız.

Saat sekizi beş geçiyor

Saat beşi yirmi dokuz geçiyor

Saat dokuzu çeyrek geçiyor
Saat on biri on geçiyor
Saay on ikiye on var
Saat bire beş var
Saat üçe yirmi iki var

Ev ödevi

1. Yazı ile yazınız.

07:22
13:20
16:25
10:50
09:10
23:45
09:55
13:10
07:15
07:30
05:00
01:00

2. Cevap veriniz.

1. Ahmet, saat kaçta bilardo oynayacaksınız?
Saat.....(14:00)
2. Pardon, sinema saat kaçta açılıyor?
Saat..... (11:30)
3. Afedersiniz, imtihan saat kaçta başlıyor?
Saat.....(09:00)
4. Otobüs saat kaçta geliyor acaba?
Saat.....(16:40)
5. Tren sabah saat kaçta istasyondan kalkıyor?
Saat.....(06:15)

3. Cevap veriniz.

(06:45)..... kalkıyorum.
(07:15)..... kahvaltı yapıyorum.
(08:00)..... servise biniyorum.
(08:30)..... dersler başlıyor.
(09:15)..... birinci ders bitiyor.
(13:10)..... öğle yemeği yiyorum.
(16:25)..... eve dönüyorum.
(17:55)..... arkadaşlarımla futbol oynuyorum.
(19:17)..... ev ödevlerimi yapıyorum.
(22:00)..... uyuyorum.

ОБОЗНАЧЕНИЕ ВРЕМЕННОГО ПРОМЕЖУТКА

В русском языке мы часто употребляем выражения «с утра до вечера», «с семи до десяти» и т.п., когда говорим о том, что какое-то действие совершалось в определенный промежуток времени. В турецком языке тоже есть такие выражения. Они образуются при помощи присоединения аффиксов исходного, направительного падежа и послелога **kadar**

Схема:

.....-dan/-den (-tan/-ten)..... (y)a/e kadar
..... (y) a/e kadar

Sabahtan akşama **kadar** çalışıyorum – С утра до вечера я работаю
Akşam saat altıya **kadar** çalışıyorum – Я работаю до шести вечера

Примеры:

1. Sabaha **kadar** dans ediyor.
2. Hazirandan Eylül **kadar** kursa devam edelim.
3. Saat beşe **kadar** çalışıyorlar.
4. Saat ikiden yediye **kadar** bizdeler.

Кроме того, эта же схема применяется, когда вы хотите рассказать о расстоянии, например, «от моего дома до школы 3 километра»: evimden okula **kadar** 3 kilometre var.

То есть «от» – это исходный падеж, а «до» – направительный падеж и послелог kadar.

Alıştırma. Boşlukları tamamlayınız.

1. Ayşe'nin evi..... Akün Sineması'..... yürüyelim.
2. 1984'..... 2001'..... binlerce öğrenci TÖMER'de Türkçe öğrendi.
3. Akşam..... işlerini bitirsinler.
4. Tatilin sonu..... burada kalsınlar.
5. Saat 9:00'..... 13:00'.....Türkçe öğreniyorlar.
6. Saat ikiye çeyrek kala.....üçü on geçe..... dinlensin.

СТЕПЕНИ СРАВНЕНИЯ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ

Karşılaştırma Dereceleri

Сравнительная степень прилагательных

Сравнительная степень в турецком языке передается именем в исходном падеже, а также словами **daha** «еще», **çok daha** «гораздо».

Uçak trenden hızlıdır. – Самолет быстрее поезда.

Uçak trenden daha hızlıdır. – Самолёт еще быстрее поезда.

Uçak trenden çok daha hızlıdır. – Самолет гораздо быстрее поезда.

Меньшая степень качества передается словами **az** «менее», **daha az** «еще менее».

O senden az çalışkandır. – Он менее старательный, чем ты.

O senden daha az çalışkandır. – Он еще менее старательный, чем ты.

В конструкциях со словами daha, çok daha, az, daha az возможно опущение имени в исходном падеже.

Uçak daha hızlıdır.

Alıştırma. Boşlukları tamamlayınız.

1. Kedi fareden .....büyüktür.
2. Yusuf, benden .....yaşlıdır.
3. Ben İngilizce Türkçeden iyi .....biliyorum.

4. Deniz nehirden .....geniştir.
5. Volvo modeli Şahin modelinden .....güzeldir.
6. Sözlük kitaptan .....pahalıdır.
7. Bu oda diğeri..... .....iyi çalışırız.
8. Denizi bura..... .....iyi seyredebilirsiniz.
9. Sen Ali..... .....iyi Türkçe konuşuyorsun.
10. Ben sen.....onbeş santim .....uzunum.
11. Bu otel..... .....temiz bir otel istiyorum.

Превосходная степень прилагательных и наречий

Превосходная степень прилагательных образуется путем постановки слова **en** «самый» перед качественным прилагательным или наречием.

Bu en iyi ev. – Это самый лучший дом.

O en iyi Türkçe biliyor. – Он лучше всех знает турецкий язык.

En kalabalık ülke Çin'dir. – Китай – самая многолюдная страна.

Alıştırma 1. Boşlukları tamamlayınız.

1. Ahmet sınıfta.....çalışkan öğrencidir.
2. Burada .....güzel ev benimkidir.
3. Türkçe .....kolay ders.
4. Missisipi .....büyük nehirdir.
5. Tarkan .....ünlü şarkıcıdır.

Alıştırma 2. Cevap veriniz.

A) Şahin 1974 model, 100 km / s - İmpala 1951 model, 135 km / s

B) Volvo 1963 model, 115 km / s - Renault 1969 model, 105 km / s

1. En hızlı araba hangisi?
2. En yavaş araba hangisi?
3. En eski araba hangisi?
4. En yeni araba hangisi?

ПОСЛЕЛОГИ

Edatlar

ПОСЛЕЛОГИ SONRA И ÖNCE

В турецком языке есть такие части речи, которые называются «последлоги». Они пишутся после слов, к которым относятся.

Последлог sonra

В самостоятельном значении, то есть не после какого-то слова, а, например, в начале предложения, **sonra** обозначает **потом, затем**.

Biz şimdi okuldayız. **Sonra** eve gidiyoruz – Мы сейчас в школе. Потом идем домой.

А когда **sonra** выступает в роли последлога, то означает «**после чего-либо**». Запомните, что слово, после которого **sonra** ставится, должно стоять в **ИСХОДНОМ** падеже.

dersten sonra – после урока

senden sonra – после тебя

Reklamdan sonra film başlıyor – После рекламы фильм начинается.

Часто **sonra** ставится после слов, обозначающих какую-либо меру времени (dakika – минута, saat – час, gün – день, ay – месяц, yıl – год и тп.). В таком случае он переводится как «через, спустя какое-то время». А слово, обозначающее время, стоит в ОСНОВНОМ (именительном) падеже.

beş dakika **sonra** – через пять минут

yedi ay **sonra** – через семь месяцев

kırk yıl **sonra** – спустя сорок лет

Послелог **sonra** может управлять одновременно двумя словами, одно из которых стоит в исходном, а второе – в основном падеже.

dersten beş saat sonra – через пять часов после урока.

Послелог önce

Послелог **önce** противоположен по значению послелогу **sonra** и в самостоятельном значении означает «сначала», «сперва»

Önce ben okuyorum, sonra sen – Сначала я читаю, потом ты.

Управляя словом в исходном падеже, **önce** имеет значение «до», «раньше», «перед чем-то»

dersten önce

sizden önce

Ayşe eve **benden önce** geliyor – Айше домой раньше меня приходит

После слов в основном падеже (обозначающих какую-либо меру времени), послелог **önce** имеет значение «...тому назад».

bir saat **önce** – час тому назад

beş hafta **önce** – пять недель назад

Послелог **önce** может управлять одновременно двумя словами, одно из которых стоит в исходном, а второе – в основном падеже.

dersten beş dakika önce – за пять минут до урока

Alıştırma. Boşlukları tamamlayınız.

1. Haziran..... ülkeme dönüyorum.
2. Öğle..... misafirler geliyor.
3. Kızılay'..... Demirtepe durağı var.
4. Öğrenciler ders..... kafeteryada sohbet ediyor.
5. Sınav..... yarım saat..... buluşuyoruz.
6. Ben yemek..... parkta dolaşıyorum.
7. Konser..... hep birlikte yemeğe gidiyoruz.
8. Bayram..... alışveriş yapıyorlar.

9. Yarın ..... işlerimiz azalıyor.
10. Sabahları herkes..... sınıfa ben geliyorum.

Послелог için

Употребляется с личными местоимениями, существительными и глаголами. На русский язык переводится: для, ради, за; в сочетании с существительными, обозначающие отрезок времени, переводится предлогом – на; управляет основным падежом имен или нулевым и родительным падежом местоимений.

Kimin için? – для кого?

Benim için – для меня

Senin için – для тебя

Onun için – для него

Bizim için – для нас

Sizin için – для вас

Onların için – для них

1. Detaylı bilgi için ofislerimizi arayınız. – Для детальной информации позвоните в наш офис.
2. Yarın için iki bilet var. – На завтра есть 2 билета.
3. Ben bunu annem için yapıyorum. – Я думаю это для мамы.
4. O benim için ne söyledi? – Что он про меня сказал?
5. O kitabı üç gün için aldı. – Он взял книгу на 3 дня.

Bunun için – поэтому (для этого)

Onun için – поэтому (для этого)

6. Вчера я пошел в музей, поэтому я не пошел на море. – Dün müzeye gittim onun için denize girmedim.
7. У него нет денег, поэтому он не купил эти прекрасные персики. – Onun parası yok onun için bi güzel şeftaliler almadı.
8. А ты слушай. Я это для тебя говорю. – Ya sen dinle. Ben bunu senin için söylüyorum.

В сочетании с инфинитивом служит для передачи обстоятельства цели.

1. Чтобы хорошо учиться, нужно много работать. – İyi okumak için çok çalışmak gerek.
2. Мой отец, чтобы повидать старого друга, пошел в заводской клуб. – Benim babam eski arkadaşımı görmek için fabrika kulübüne gitti.
3. Чтобы купить машину, нужно много работать. – Araba almak için çok çalışmak gerek.

Alıştırma yapın.

1. Senin için herşeyi yaparım. ....
2. Öğrenciler için indirimli bilet veriyorlar. ....
3. Я куплю новый шкаф для старых книг.....
4. Нам надо приготовить для гостей.....

ПОСЛЕЛОГИ GİBİ и KADAR

Когда мы сравниваем что-то с чем-то и кого-то с кем-то, в русском языке мы употребляем слова «как», «словно». В турецком языке для этих целей используются послелого **gibi** и **kadar**. У каждого из них свое собственное значение.

Gibi

Если послелог **gibi** ставится после имен существительных, то они остаются в основном падеже, а если после личных местоимений (кроме *onlar*), указательных местоимений в единственном числе, а также *kim*, то они ставятся в родительном падеже.

Послелог **gibi** выражает сравнение по **качеству** и переводится на русский язык словами «как», «словно», «вроде», «подобно»:

Ne gibi? – Как что? Какой? Подобный чему?

Melek gibi güzelsin. – Ты красива словно ангел.

Buz gibi soğuk su içmek istiyorum. – Я хочу выпить холодной как лед воды.

Senin gibi akıllı insan yok! – Таких умных людей как ты нет!

Если *gibi* следует за однородными членами предложения, то он переводится оборотом «такие...., как»

Koyun, dana, köpek ve kedi gibi evcil hayvanlar... – такие домашние животные, как баран, корова, собака и кошка

Kadar

Что касается послелога **kadar**, который управляется точно также как и **gibi**, он обозначает сравнение по **количеству** (на сколько, в какой степени...).

Ben senin kadar çalışıyorum. – Я работаю, как ты (столько же, сколько и ты).

Ayşe, Arzu kadar güzel. – Айше красива, как Арзу (настолько же, как и Арзу).

Различие:

Benim gibi çalışıyor. – Он работает, как я (так же, как и я).

Benim kadar çalışıyor. – Он работает, как я (столько же, сколько и я).

Ahmet, Ali gibi yakışıklı değil. – Ахмет не симпатичный, как и Али (то есть и Али и Ахмет некрасивые).

Ahmet, Ali kadar yakışıklı değil. – Ахмет не такой симпатичный, как Али (то есть, они оба симпатичные, но Али все-таки красивей).

Alıştırma. Boşlukları tamamlayınız.

1. Bilgisayar da televizyon..... gözleri yoruyor.
2. Bebeğin elleri, pamuk..... yumuşacıktı.
3. Bu yemek de önceki yemek..... tuzluydu.
4. Kardeşin de senin.....çalışkan mı?
5. Bu kitap ..... güzel bir kitap görmedim.
6. Kayak yapmayı bilmiyorlar, ama en az bizim.....istekliler.
7. Hiç bu..... güzel bir ev gördün mü?
8. Babam..... çalışkan birini görmedim.
9. Bu kız..... hırslı bir kız tanıyor musun?
10. Ben de senin..... günde yedi saat uyuyorum.

ЛЕКСИЧЕСКИЙ МАТЕРИАЛ

1. Овощи и фрукты (Sebze ve meyve)

Овощи – Sebzeler

овощ – sebze
помидор – domates
огурец – salatalık
арбуз – karpuz
баклажан – patlıcan
брокколи – brokoli
грибы – mantar
дыня – kavun
кабачок – kabak
капуста – lahanası
цветная капуста – karnıbahar
картофель – patates
лук – soğan
лук-порей – pırasa
морковь – havuç
перец – biber
болгарский перец – tatlı biber
редис – (kırmızı) turp
репа – (beyaz) turp
репчатый лук – yemeklik soğan
свёкла – pancar
фасоль – fasulye
стручковая фасоль – (yeşil) fasulye
чеснок – sarımsak
чечевица – mercimek

Зелень – Yeşillik

базилик – reyhan
зелёный лук – yeşil soğan
петрушка – maydanoz
руккола – roka
салат – kıvrıkcık salata
сельдерей – kereviz
укроп – deriotu
шпинат – ıspanak
щавель – kuzukulağı

Фрукты – Meyveler

фрукт – meyve
яблоко – elma
банан – muz
виноград – üzüm
лимон – limon
грейпфрут – greylfırt
апельсин – portakal
слива – erik
персик – şeftali

абрикос – kayısı
ананас – ananas
хурма – cennet meyvesi
груша – armut
вишня – vişne
черешня – kiraz

Ягоды – Orman meyveleri

голубика – yaban mersini, ayı üzümü
ежевика – böğürtlen
клубника – çilek
красная смородина – frenküzüm, kırmızı kuş üzümü
крыжовник – beктаşi üzümü
малина – ahududu, frambuaz
чёрная смородина – siyah kuşüzümü, siyah frenküzümü
черника – kamburüzüm, çayüzümü
ягода – orman meyvesi

свеж/бодр как огурчик – salatalık gibi dinç; turp gibi (*dinç, sağlıklı bir görünüşü olan kişi hakkında*)

он/она не твоего/моего поля ягода – senin tarlanın meyvesi değil (*sana/bana göre olmayan bir insan hakkında*)

выжатый как лимон – sıkılmış limon gibi (*çok yorgun bir insan hakkında*)

проще пареной репы – pişmiş turptan da basit (*çok kolay, çok basit*)

не жизнь, а малина – hayat değil, ahududu (*bir kişinin çok iyi bir hayatı hakkında*)

Lütfen, örneklere bakın:

1.

– Как вы себя чувствуете? – *Kendinizi nasıl hissediyorsunuz?*

– Сегодня я (бодр) **как огурчик**. – *Bugün salatalık gibiyim (turp gibiyim).*

2.

– Сергей хочет жениться на этой девушке. – *Sergey, bu kızla evlenmek istiyor.*

– Но ведь она **не нашего поля ягода!** – *Bu kız, bizim tarlamızın meyvesi değil (bize göre değil).*

3.

– Что тут непонятного? Это **проще пареной репы!** – *Burada anlamayacak ne var? Bu, pişmiş turptan da basit (çok basit).*

4.

– Он не учится и не работает, а живёт в достатке. – *Ne okuyor ne de çalışıyor, ama bolluk içinde yaşıyor.*

– **Не жизнь, а малина!** – *Hayat değil, ahududu! (Hayatı masal gibi).*

5.

– Я не то чтобы устал, я **выжат как лимон!** – *Ben yorulduğum değil, sıkılmış limon gibiyim (bitkinim, çok yorgunum).*

2.Напитки (İçecekler)

Alkolsüz – безалкогольный

фруктовый сок – meyve suyu

лимонад – limonata

минеральная вода – maden suyu

апельсиновый сок – portakal suyu
чай – çay
чай со льдом – buzlu çay
чай с молоком – sütlü çay
яблочный сок – elma suyu
вода – su
кофе – kahve
молоко – süt
содовая – soda

Алкогольные напитки – alkollü içecekler

вино – şarap
белое – beyaz
игристое – köpüklü
красное – kırmızı
комнатной температуры – oda ısısında
легкое – hafif
охлажденное – soğutulmuş
сладкое – tatlı
сухое – sek
виски – viski
водка – votka
джин-тоник – cin-tonik
ликёр – likör
пиво – bira
портвейн – porto
ром – rom
сидр – elma şarabı

çay – чай; elma çayı – яблочный чай; demli çay (koşu çay) – крепкий чай; açık çay – слабый (некрепкий) чай
ibrik (-ği) – кувшин, сосуд для воды (с ручкой и носиком); gümüş ibrik – серебряный кувшин; toprak ibrik – глиняный кувшин
içecek (-ği) I – напиток, питьё
içecek II – питьевой, пригодный для питья, içecek su – питьевая вода
içilmek (içilir) – выпиваться, быть выпитым
içki,-ler – спиртные напитки, спиртное; içki almak – (вы)пить спиртное; hafif içki – легкий (слабый) напиток; sert içki – крепкий напиток
içkili – выпивший, нетрезвый; içkili olmak – быть в нетрезвом состоянии
ikram – угощение, ikram etmek – угощать
kahve – кофе; Türk kahvesi – кофе по-турецки; orta kahve – кофе средней крепости; çekilmiş kahve – молотый кофе; kurukahve – жареный кофе

3.Погода (Hava)

hava – погода, воздух
hava durumu – прогноз погоды
kuzey – север
güney – юг
doğu – восток
batı – запад

bulutlu – облачно
 yağmur – дождь
 şemsiye – зонт
 duman – туман
 tipi – буран, метель, пурга, вьюга
 dolu – град
 sulu kar – мокрый снег
 şimşek – молния
 güneşli – солнечно
 soğuk – холодно
 serin – прохладный
 sıcak – жарко
 kar – снег
 bulutsuz – безоблачно
 kar tanesi – снежинка
 kasırga – ураган
 siklon – циклон
 nem – влажность
 sıcaklık – температура
 yağmurlu – дождливый
 yağmurluk – дождевик
 gökkuşağı – радуга
 ılık – тепло
 rüzgâr – ветер
 sağanak – ливень
 gök gürültüsü – гром
 bora – гроза
 ılımlı – умеренный
 fırtına – шторм
 kurak – засушливый
 kuraklık – засуха
 buz – лед
 kar fırtanası – вьюга
 kar yağışı – снегопад
 damla – капля
 su birikintisi – лужа
 yağış – осадки
 bulut – туча, облако
 ayaz – мороз
 ayazlı – морозный
 nemli – влажный
 eksi – минус, ниже нуля
 artı – плюс, выше нуля
 derece – градус

Какая сегодня погода?	Bu gün hava nasıl?
Сегодня хорошая (плохая, ясная) погода.	Bu gün hava güzel (kötü, açık)
Сегодня холодно (ветрено, тепло).	Bu gün soğuk (ılık, rüzgarlı)
Вчера день был жаркий	Dün hava sıcaktı.
Дождь все еще идет.	Yağmur hala yağıyor.

Идет снег.	Kar yağıyor
На улице грязно, мороз.	Dışarısı çamur (kirli) ayaz
Вероятно, вечером будет дождь.	Muhtemelen (ihtimal) akşam yağmur yağabilir.
Завтра будет снег.	Yarın kar yağabilir.
Какая сегодня (завтра) будет погода?	Bugün (yarın) hava nasıl olacak
Сегодня (завтра) день будет прохладный.	Bugün (yarın) hava hafif soğuk olacak
Какие дни здесь бывают осенью?	Burada sonbaharda havalar (günler) nasıl olur?
Осенью здесь бывает прохладно.	Burada Sonbahar hafif soğuk geçer
Иногда целыми днями идет дождь.	Bazen günboyu yağmurlu olur.
Погода становится все лучше и лучше.	Gün geçtikçe havalar düzeliyor.
Дождь льет как из ведра.	Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyor.
Ночью был сильный град.	Gece müthiş dolu yağdı.
Солнце греет.	Güneş yakıyor.
Гром гремит.	Gök gürliyor.
У нас таких морозов не бывает.	Bizde böyle ayaz olmaz.
Я никогда не видел(а) так много снега.	Ben hiç bir zaman bu kadar çok kar yağdığını görmedim.
Какова последняя метеорологическая сводка?	Son meteorolojik bilgiler nasıl?
Какая температура воздуха (воды)?	Hava (su) soğukluğu kaç derece olacak?
Какая будет погода завтра?	Yarın hava nasıl olacak?
Завтра должен быть дождь (снег, ветер, туман).	Yarın muhakkak yağmurlu(karlı, rüzgarlı olacak.
Сегодня 24 градуса тепла (мороза).	Bugün 24 derece sıcaklık var
Сегодня прекрасная погода.	Bugün hava çok güzel
Как часты такие туманы?	Hava sık sık böyle sisli oluyor mu?

ТВОРЧЕСКИЕ ЗАДАНИЯ

Yaratıcılık

Alıştırma 1. Müzik kutusu.

1. Прослушайте песню «Üsküdar» в исполнении Kayahan и заполните пропуски.

Üsküdar'ın incisi, gönlümün birincisi
..... pencerelerden, gözüm sendedir
Saçların kıvrır kıvrır, yanaklarda .....
Sen bir kere gül, Üsküdar senin olsun

Gel, gel, gel, benimle gel, gel, gel
Gel, gel, gel, benimle gel, gel, gel
Karşımızda Kız kulesi, kollarımda sen
Karşımızda Kız kulesi, kollarımda sen

Üsküdar'ın incisi, gönlümün .....
Kaçma pencerelerden, gözüm sendedir
Saçların kıvrır kıvrır, yanaklarda gamzeler
Sen bir .... gül, Üsküdar senin olsun

Gel, gel, gel, benimle gel, gel, gel
Gel, gel, gel, benimle gel, gel, gel
Kollarımda Kız kulesi, karşıımızda sen
Kollarımda Kız kulesi karşıımızda sen

Gel, gel, gel, benimle gel, gel
Bir ..... olmaz, bir şey olmaz
Bir şey ....., gel, ... gel, gel, gel

Kollarımda Kız kulesi, karşıımızda sen
Kollarımda Kız kulesi karşıımızda .... ki

Kelimeler: kere, birincisi, gamzeler, kaçma, yok, benimle, şey, olmaz

1. Найдите в песне грамматические формы, подчеркните и назовите их. Например, **gözüm** – аффикс принадлежности («мой глаз»)

Alıştırma 2. Resim sanatı.

Посмотрите на натюрморт современного турецкого живописца Хасана Сайгина и ответьте на следующие вопросы:

- *Resimde hangi meyveyi görüyorsunuz? (Какие вы видите фрукты на картине?)*
- *Elma, limon hangi renk? (Какого цвета яблоко, лимон?)*
- *Kaç tane elma var? (Сколько яблок?)*
- *Türkiye'de hangi meyve yetişir? (Какие фрукты растут в Турции?)*

Alıştırma 3. Oyun

Посмотрите художественный фильм «Aşk tesadüfleri sever» (2011).

Составьте внутренний монолог (диалог) по предложенному фрагменту, где чувства выражались бы словами, а затем при повторном просмотре озвучить этот фрагмент, используя ролевую игру.

РАЗДЕЛ IV

ПРОШЕДШЕЕ ВРЕМЯ ИМЕННОГО СКАЗУЕМОГО

Ad Tümcelerinde Belirli Geçmiş

Прошедшее категорическое время обозначает действие, которое уже совершилось, состояние, которое уже имело место в прошлом.

Формы прошедшего времени именного сказуемого

+ *положительная форма*

<i>слитная</i>	<i>раздельная</i>
Ben -dim	idim
Sen -din	idin
O -di	idi
Biz -dik	idik
Siz -diniz	idiniz
Onlar -diler	idiler

- *Отрицательная форма*

<i>слитная</i>	<i>раздельная</i>
Ben -değildim	değil idim
Sen -değildin	değil idin
O -değildi	değil idi
Biz -değildik	değil idik
Siz -değildiniz	değil idiniz
Onlar -değildiler	değil idiler

?+ *вопросительно-положительная форма*

<i>слитная</i>	<i>раздельная</i>
Ben -miydim?	mi idim?
Sen -miydin?	mi idin?
O -miydi?	mi idi?
Biz -miydik?	mi idik?
Siz -miydiniz?	mi idiniz?
Onlar -miydiler?	mi idiler?

?- *вопросительно-отрицательная форма*

<i>слитная</i>	<i>раздельная</i>
Ben -değil miydim?	değil mi idim?
Sen -değil miydin?	değil mi idin?
O -değil miydi?	değil mi idi?
Biz -değil miydik?	değil mi idik?
Siz -değil miydiniz?	değil mi idiniz?
Onlar -değil miydiler?	değil mi idiler?

При раздельном написании аффиксы не подчиняются закону гармонии гласных, но их произношение всегда слитно и имеет ударение на последнем слоге.

При слитном написании (а произношение всегда слитное!) аффиксы –*idim*, –*idin* и т.д. подчиняются закону гармонии гласных. При этом:

а) после согласных основ первый гласный аффикс выпадает:

Ben pilottum. – Я был летчиком.

Siz gençtiniz. – Вы были молоды.

б) после гласных основ – трансформируется в «у»:

Talebeydin. – Ты был студентом.

Odadaydı. – Он находился в комнате.

Ударение в этом случае падает на последний слог основы, в отрицательной и отрицательно-вопросительной форме – на второй слог слова «değil». Вышеприведенное правило распространяется на все формы именного сказуемого.

Köyde miydiniz? – Разве вы были в деревне?

Sporcu değildi. – Он не был спортсменом.

Sen değil miydin? – Разве это был не ты?

Onun kaç çocuğu vardı? – Сколько у него было детей?

Vaktiniz yok muydu? – Разве у вас не было времени?

Mektup Hasan'dandı. – Письмо было от Хасана.

Пример спряжения в 4-х формах:

Ben öğrenciydim	öğrenci değildim	öğrenci miydim?	öğrenci değil miydim?
Sen öğrenciydin	öğrenci değildin	öğrenci miydin?	öğrenci değil miydin?
O öğrenciydi	öğrenci değildi	öğrenci miydi?	öğrenci değil miydi?
Biz öğrenciydik	öğrenci değildik	öğrenci miydik?	öğrenci değil miydik?
Siz öğrenciydiniz	öğrenci değildiniz	öğrenci miydiniz?	öğrenci değil miydiniz?
Onlar öğrenciydiler	öğrenci değildiler	öğrenci miydiler?	öğrenci değil miydiler?

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Boşlukları tamamlayınız.

1. Ayşe dün çok üzgün.....
2. Ali Bey çok hasta.....
3. Öğrenciler çok çalışkan.....
4. Ayten Hanım geçen yıl çok şişman....
5. Biz dün çok yorgun.....
6. Öğrenciler çok tembel.....
7. Dünkü film güzel.....
8. Senin cevabın yanlış.....
9. Siz dün çok mutlu.....

Alıştırma 2. Olumsuz cümle kurunuz.

1. Amcam eskiden şoför .....
2. Ben tıp fakültesinde öğrenci .....
3. Babaannem yaşlı .....
4. Siz iyi .....
5. Geçen yıl annem .....
6. Kedi sokakta .....

Alıştırma 3. Soru yazınız.

1. Dün hava güneşli.....?
2. Pazarda meyveler pahalı .....?
3. Sen o zaman mühendis .....?
4. Biz çocukken yaramaz .....?
5. Hakan iyi bir futbolcu .....?

Ev ödevi

1. Olumlu, olumsuz ve soru cümle kurunuz.

1. Çocuk hasta.
2. Arabamız yeni.
3. Pazar günü hava sıcak.
4. Benim ablam çok çalışkan.
5. Kardeşim evde.
6. Annem muhasebeci.
7. Hava yağmurlu.
8. Ben şişmanım.
9. Öğretmen sınıfta.
10. O zengin.

2. Cevap veriniz.

1. Dün akşam nasıldınız? (hasta)
2. Dün akşam nasıldınız? (sinirli)
3. Dün akşam nasıldınız? (üzgün)
4. Dün akşam nasıldınız? (mutlu)
5. Dün akşam nasıldınız? (kızgın)
6. Dün akşam nasıldınız? (aç)

3. Olumlu ve olumsuz cümle kurunuz.

1. Dün hava güzel miydi?
2. Dün çok yorgun muydunuz?
3. Bekir hasta mıydı?
4. Çocuk yaramaz mıydı?
5. O ilaçlar zararlı mıydı?
6. Yumurtalar bayat mıydı?
7. Pasta taze miydi?
8. Aykkabılar yeni miydi?
9. Sen çalışkan mıydın?
10. Senin baban zengin miydi?
11. Siz dün sınıfta mıydınız?
12. Onlar çok üzgün müydüler?

ПРОШЕДШЕЕ КАТЕГОРИЧЕСКОЕ ВРЕМЯ

Belirli Geçmiş Zaman

Обозначает действие, в котором сам говорящий был свидетелем.

Образование

+ _____ +**-di/ti**+ личное окончание

Ben	oynadım	gittim
Sen	oynadın	gittin
O	oynadı	gitti
Biz	oynadık	gittik
Siz	oynadınız	gittiniz
Onlar	oynadılar	gittiler

- _____ + **-ma/me+-dı/tı**+ **личное окончание**

Ben	tutmadım	gülmedim
Sen	tutmadın	gülmedin
O	tutmadı	gülmedi
Biz	tutmadık	gülmedik
Siz	tutmadınız	gülmediniz
Onlar	tutmadılar	gülmediler

?+ В образовании вопросительной формы участвует частица mi, mi, mu, mü

Ben	konuştum mu?
Sen	konuştun mu?
O	konuştu mu?
Biz	konuştuk mu?
Siz	konuştunuz mu?
Onlar	konuştular mı?

?- - _____ + **-ma/me+-dı/tı+ **личное окончание** частица mi, mi, mu, mü**

Ben	beklemedim mi?
Sen	beklemedin mi?
O	beklemedi mi?
Biz	beklemedik mi?
Siz	beklemediniz mi?
Onlar	beklemediler mi?

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Boşlukları tamamlayınız.

1. Dün pikniğe ..... (gitmek).
2. Dün akşam iki saat ders ..... (çalışmak).
3. Çocuklar tenefüste futbol ..... (oynamak).
4. Kardeşim yemekten sonra ..... (uyumak).
5. Akşam yemeğinde tavuklu pilâv ..... (yemek).
6. Onlar kitap ..... (okumak).
7. Ali geçen ay arabasını ..... (yıkamak).
8. Ben size mektup ..... (yazmak).
9. Biz Türkçe ..... (öğrenmek).
10. O tahtayı ..... (silme).

Alıştırma 2. Olumsuz yazınız.

1. Biz ders çalış.....
2. Sen kitap oku.....
3. Öğrenciler ödev yap.....
4. Fatih futbol oyna.....
5. Siz pizza ye.....
6. Onlara telefon et.....

7. Ahmet dün bize gel.....
8. Doktor hastayı ameliyat et.....
9. Babam kardeşime para ver.....
10. Ben dün akşam pastahaneye git.....
11. Öğretmen öğrencilere ödev ver.....

Alıştırma 3. Soru yazınız.

1. Sen kitap .....? (okumak)
2. O yemek .....? (pişirmek)
3. Siz ders .....? (anlamak)
4. Onlar futbol .....? (oynamak)
5. Siz dün .....? (yüzmek)
6. Sen akşam ders .....? (çalışmak)
7. Çocuk .....? (ağlamak)
8. Baban maça .....? (gitmek)
9. Kuzular çayıra .....? (çıkmaq)

Ev ödevi

Alıştırma 1. Boşlukları tamamlayınız.

1. Pazar günü futbol oyna.....
2. Ali'nin babası bir araba satın al.....
3. Dün maçı seyret.....?
4. Niçin ders çalış.....?
5. Kim gel.....?
6. Türkiye'de kaç gün kal.....? (sen)
7. Türkiye'yi beğen.....?
8. Kahvaltı yap.....? (siz)
9. Niçin geç kal.....? (sen)

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusçadan Türkçeye çeviriniz:

Я звонил тебе вчера.
На прошлой неделе мы играли в футбол.
На прошлой неделе я ездил в Анталию.
Он вчера делал уроки.
Я не сказал ему правду.
Мама еще не пришла.
Вы ходили на базар?
Ты не завтракал?
Кого ты спросил?
У него спросил.
Вы читали книги, мы кушали.
Салих к экзамену хорошо подготовился.
Он мне ничего не говорил.
Они в бассейне не купались.
Что Али купил на рынке?
Куда вы пошли?
Я вчера не играл в бильярд.
Мы пришли домой и 4 часа разговаривали.

РЕДУПЛИКАЦИЯ ИМЕН ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ

Pekiştirme Sıfatları

Редупликация (удвоение) имен

В турецком языке имена существительные и прилагательные могут подвергаться редупликации, т.е. удвоению с целью повышения эмоциональной силы слова. Различают *частичную* и *полную* редупликации.

Полная редупликация встречается, если удвоенные имена существительные образуют словосочетание с наречным оттенком в значении:

1. **Adım adım** ilerliyorlar. – Они продвигаются шаг за шагом.
2. Kenti **sokak sokak** dolaştı. – Он обошел весь город улица за улицей.
3. Ablam **avaz avaz** bağırdı: «...» – Сестра с воплем закричала «...»

Имеет место и удвоение имени прилагательного, что указывает на повышенную степень признака:

1. Bebek kokusunu çeke çeke **uzun uzun** kokladım. – Вдыхая в себя запах ребенка, я долго - предолго нюхала.
2. **Garip garip** sesler çıkarttılar. – Они издавали странные - престранные звуки.

Многие отглагольные прилагательные, удваиваясь, получают наречное значение.

Ablam **şaşkın şaşkın** yüzüme baktı. – Старшая сестра изумленно смотрела мне в лицо.

Прилагательные может разделять вопросительная частица *mî*:

Hava **avaz mî avaz**. – Погода холодная - прехолодная. (Ну и холодная погода!)

Частичной редупликации подвергаются только имена прилагательные.

Приведем некоторые из них:

Bembeyaz – белый-белый

Simsiyah – черный-черный, пречерный

Yemyeşil – зеленый-зеленый

Kapkara – пречерный

Kıpkırmızı – краснейший

Sapsarı – желтый-прежелтый

Masmavi – синий-синий

tertemiz – чистый-пречистый, чистейший

taptaze – свеженький-пресвеженький

bomboş – совершенно пустой

uruzun – длинный-предлинный

dopdolu – преполненный

kurkuru – сухой-пресухой

yepyeni – новенький

yaryalnız – одна-одинёшенька

1. Yollar bomboştı. – Дороги были пустые - препустые.

2. Yalnızca uruzun kuşuklarını sallıyorlar. – Только машут длинными - предлинными хвостами.

3. Öyle güçlü ki, koskoca dağları bile taşıyabiliyor. – Он такой сильный, что даже может таскать огромные горы.

Alıştırma. Boşlukları tamamlayınız.

1. ....pembe yanaklı, sevimli bir çocuk içeri girdi.

2. Anamur, ...yeşil doğası ve muz bahçeleri ile bir turizm cenneti.
3. Daldan .....kırmızı bir elma kopardı ve yedi.
4. Çok titiz bir insan, evinin her köşesi ....temiz.
5. Ayla, ...mavi gözleri ve ...sıcak sözleriyle hepimizi büyüledi.
6. Her şey ...açık ortada. Sizden hiçbir şey saklamadım.
7. Neyin var, Yüzün ..... sarı.
8. ....beyaz duvarı elindeki boya kalemi ile mahvetti.

БУДУЩЕЕ ВРЕМЯ

Gelecek Zaman

Называет такие действия, которые с точки зрения говорящего, должны обязательно осуществиться.

+ _____ (-y) **acak/ (y) ecek**+ **аффикс принадлежности**

В позиции между двумя гласными k меняется ğ.

Ben unutacağım
 Sen unutacaksın
 O unutacak
 Biz unutacağız
 Siz unutacaksınız
 Onlar unutacaklar

- _____ + **-ma/-me**+ (-y) **acak/ (-y) ecek**+ **аффикс принадлежности**

Ben gelmeyeceğim
 Sen gelmeyeceksin
 O gelmeyecek
 Biz gelmeyeceğiz
 Siz gelmeyeceksiniz
 Onlar gelmeyecekler

? _____ + (y) **acak/ (y) ecek** **mı/mi**+**аффикс принадлежности**

Ben alacak mıyım?
 Sen alacak mısın?
 O alacak mı?
 Biz alacak mıyız?
 Siz alacak mısınız?
 Onlar alacaklar mı?

?- _____ + **ma/me**+ (y)**acak/ (y) ecek** **mı/mi**+**аффикс принадлежности**

Ben almayacak mıyım?
 Sen almayacak mısın?
 O almayacak mı?
 Biz almayacak mıyız?
 Siz almayacak mısınız?
 Onlar almayacaklar mı?

Будущее-категорическое время обозначает действие, которое будет иметь место после момента речи и которое не имеет никакой связи с настоящим.

Otobüs saat ikide kalkacak. – Автобус отойдет в 2 часа.

Ben gitmeyeceğim. – Я не пойду (не поеду).

Sen kalacak mısın? – Ты не останешься?

Будущее-категорическое время выражает также:

а) повеление, приказание:

Bizimle geleceksin. – Пойдешь с нами!

Bunu yapmayacaksınız. – Вы этого не сделаете.

б) долженствование:

Ben de döनेseğim. – Я тоже должен вернуться.

Hayır, gideceksin! – Нет, ты должен пойти!

Следовательно, выбор одного из трех возможных вариантов перевода будущего-категорического времени на русский язык зависит от (широкого) контекста.

Русскому глаголу «быть» в будущем времени соответствует турецкий «olacak».

1) memnundu (memnun idi) – он был доволен

memnun olacak – он будет доволен

2) vaktim vardı – у меня было время

vaktim olacak – у меня будет время

«Olacak» употребляется и как вводное слово в значении «должно быть», «наверное», «по-видимому»:

- Kim o? – Кто это? (Кто там?)

- Hasan olacak..... – Наверно, Хасан.....

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Tamamlayınız.

1. Bugün ona telefon et.....
2. Seni durakta bekle.....
3. Yarın akşam size bir kitap getir.....
4. Seni her zaman hatırla.....
5. Ali Beyle gelecek hafta görüş.....
6. Yarın futbol oyna.....
7. Bir saat sonra yemek ye.....
8. Yarın denize git.....
9. Ayla şarkı söyle.....
10. Çocuklar dersten sonra sahile git.....

Alıştırma 2. Olumsuz yazınız.

1. Seni affet.....
2. Yarın yağmur yağ.....
3. Sana yardım et.....
4. Babam yarın gel.....
5. Sizinle futbol oyna.....
6. Yemek yap.....
7. Odamı topla.....
8. Ahmet'e mektup yaz.....
9. Yarın pazara git.....
10. Bu sene tembel ol.....

Alıştırma 3. Soru yazınız.

1. Bugün bizimle ders çalış.....?
2. Sana verdiğim kitabı oku.....?
3. Bu gece televizyon seyret.....?
4. Paketleri masanın üzerine koy.....?
5. Bu hafta sonu bize gel.....?
6. Anar'ın doğum gününe git.....?
7. Siz bu sene tatile git.....?
8. Yemekten sonra tatlı ol.....?
9. Bugün eve erken gel.....?
10. Pazardan meyve al.....?
11. Salondaki eşyaların yerini değiştir.....?

Ev ödevi

1. Cevap veriniz.

1. Sen yarın ne yapacaksın? (çamaşır yıkamak)
2. Sen akşam ne yapacaksın? (bilgisayar kursuna gitmek)
3. O bu gece ne yapacak? (televizyon seyretmek)
4. Siz yarın sabah ne yapacaksınız? (parkta koşmak)
5. Onlar öğleden sonra ne yapacaklar? (antreman yapmak)
6. Biz hafta sonu ne yapacağız? (pikniğe gitmek)
7. Onlar gelecek ay ne yapacaklar? (Türkçe öğrenmek)
8. Sen pazartesi günü ne yapacaksın? (hastaneye gitmek)
9. Siz gelecek hafta ne yapacaksınız? (yüzmeye gitmek)
10. Salı günü ne yapacaksın? (dişçiye gitmek)
11. Siz çarşamba günü ne yapacaksınız? (tatile gitmek)
12. Onlar perşembe günü ne yapacaklar? (evlenmek)
13. Biz cuma günü ne yapacağız? (taşınmak)
14. Cumartesi günü ne yapacaksın? (araba tamir etmek)
15. Pazar günü ne yapacaksınız? (sinemaya gitmek)

2. Aşağıdaki cümleleri Rusçadan Türkçeye çeviriniz.

1. Он не пойдет завтра в школу.
2. Я с ним больше играть не буду.
3. Ты не будешь ремонтировать велосипед?
4. Вы сегодня рано ляжете?
5. Я вечером не выйду на улицу.
6. Вы не будете участвовать в соревнованиях.
7. Завтра я буду петь на концерте.
8. Больше я не буду читать эту газету.
9. Вы не будете красить эту дверь?
10. По-моему Орхан нас не поймет.
11. После урока позвоним Ирфану.
12. Фильм начинается в 8 часов?
13. Он попросит у нас денег?
14. Он тебе позвонит?
15. В воскресенье мы познакомимся с его семьей.
16. Завтра я немного отдохну.

ЛЕКСИЧЕСКИЙ МАТЕРИАЛ

1. Список прилагательных (*Sıfatlar*)

размеры boyutlar:

большой – büyük
глубокий – derin
длинный – uzun
узкий – dar
короткий – kısa
небольшой – küçük
высокий – uzun, yüksek
толстый – kalın
тонкий – ince
широкий – geniş

вкусы tatlar:

горький – acı
свежий – taze
соленый – tuzlu
кислый – ekşi
острый – baharatlı
сладкий – tatlı

качества nitelikler:

плохой – kötü
чистый – temiz
темный – karanlık
трудный – zor
грязный – kirli
сухой – kuru
пустой – boş
дорогой – pahalı
быстрый – hızlı
иностраный – yabancı
полный – tam, noksansız, dolu
хороший – iyi
жесткий – sert
тяжелый – ağır
недорогой – ucuz
местный – yerel
новый – yeni
шумный – gürültülü
старый – eski
мощный – güçlü
тихий – sessiz
правильный – doğru
медленный – yavaş
мягкий – yumuşak
слабый – zayıf
мокрый – ıslak
неправильный – yanlış
молодой – genç
маленький – küçük

iyi – kötü хороший – плохой
çok – az много – мало
ağır – hafif тяжёлый – лёгкий
kivircik – düz вьющийся – прямой
ihtiyar – genç старый – молодой (о людях)
eski – yeni старый – новый (о предметах)
uzun – kısa длинный – короткий
yüksek – alçak высокий – низкий
lezzetli – lezzetsiz вкусный – невкусный/безвкусный
parlak – soluk яркий – бледный
güzel – çirkin красивый – страшный (слово «güzel» употребляется в отношении вещей и женщин, «красивый мужчина» – «yakışıklı erkek»)
hoş – nahos приятный – неприятный
geniş – dar широкий – узкий
yavaş – hızlı медленный – быстрый
moda – demode модный – старомодный
açık – koyu светлый – тёмный
ucuz – pahalı дешёвый – дорогой (когда говорят о людях «дорогой» - «değerli» или «kıymetli»)
kalın – ince толстый – тонкий (о предметах)
şişman – zayıf толстый – худой (о людях)
sıcak – ılık – soğuk горячий – тёплый – холодный
güler yüzlü – somurtkan приветливый – хмурый/угрюмый
zor – kolay трудный – лёгкий
uzak – yakın далёкий – близкий

2. Список глаголов (Filler)

açmak – открывать
alışmak – привыкать
almak – покупать, брать, получать
anlamak – понимать
anlaşmak – договориться
anlatmak – объяснять, рассказывать
aramak – звонить, искать
azarlamak – ругаться
bakmak – смотреть
başlamak – начинать
beklemek – ждать
bıkmak – надоедать
bilmek – знать, отгадать
binmek – садиться в транспорт
bırakmak – оставлять, бросать
bitmek – заканчиваться
bulmak – находить
bulundurmak – иметь при себе, содержать
büyütülmek – расти, воспитываться
çabuk olmak – торопиться, делать что-то быстро
çalışmak – работать
çalmak – красть
çekip gitmek – убежать, улизнуть по-тихоньку
cevap vermek – отвечать

çizmek – рисовать, чертить
dans etmek – танцевать
değişmek – менять
demek – говорить, быть сказанным
devam etmek – продолжать
dikkat etmek – следить, уделять внимание
dikmek – шить, пришивать
dilemek – просить
dinlemek – слушать
dinlenmek – отдыхать
düşmek – падать
gizlemek – прятать
gizlenmek – прятаться
doğmak – рождаться
doğrulamak – подтверждать (=onaylamak)
doldurmak – наполнять, заряжать
dönmek – возвращаться, вращаться
durmak – останавливаться
düşmek – падать
düşünmek – думать
etmek – вспом. глагол - сделать, совершить
evlendirmek – женить, выдать замуж
gecelemek – ночевать
gecikmek – опаздывать
geçirmek – проводить (время)
gelmek – приходить, приезжать
geri gitmek – возвращаться, идти назад
getirmek – приносить, привозить, приводить
gezmeek – гулять, прогуливаться
gitmek – идти, (у)ходить
giymek – надевать
göndermek – посылать
görmek – видеть
görüşmek – видетсья
göstermek –показать
götürmek – относить, увозить
gülmek – смеяться
haşlamak – варить
hatırlamak – вспоминать
hazırlamak – готовить
içmek – пить; есть (суп)
imzalamak – подписывать
inmek – сходить с транспорта
istemek – хотеть
itmek – толкать
izin vermek – разрешать
izin almak – получать разрешение
kalmak – оставаться, где-то временно проживать
karatmak – закрывать
karar vermek – принимать решение
kaubetmek – потерять, терять
kesmek – резать

kızmak – злиться, сердиться
konmak – быть поставленным, положенным
konuşmak – говорить (=to speak)
koşmak – бежать
kötüleşmek – портиться, ухудшаться
koymak – класть, положить
memnun olmak – обрадоваться
ödemek – платить
öğrenmek – учить
öğretmek – преподавать, учить
okumak – читать
öldürmek – убивать
olmak – становиться, быть
ölmek – умирать
onaylamak – подтверждать (=doğrulamak)
öpmek – целовать
oturmak – сидеть
oynamak – играть (в любую игру), танцевать
gazı olmak – соглашаться
sanmak – полагать, думать
satın almak – покупать
saymak – считать
seçmek – выбирать
sevmek – любить
seyahat etmek – путешествовать
soğuk almak – простужаться
sormak – спрашивать
söylemek – говорить (to say)
söz vermek – давать слово
takip etmek – следовать, придерживаться
tanışmak – знакомиться
taşımak – нести ущерб
temizlemek – чистить
tercüme etmek – переводить
teşekkür etmek – благодарить
tutmak – держать
ummak – надеяться
unutmak – забывать
uyumak – спать
üzmek – расстраивать кого-то
üzülmek – расстраиваться
vermek – давать
vurmak – ударить; убить
yapmak – делать
yaşamak – жить
yazmak – писать
yemek – есть, кушать
yenmek – быть съеденным, побеждать
yer ayırtmak – зарезервировать
yıkamak – стирать, мыть
yorulmak – уставать
zarar görmek – нести ущерб

ТВОРЧЕСКИЕ ЗАДАНИЯ

Yaratıcılık

Alıştırma 1. Müzik kutusu.

1. Прослушайте песню «Gitme Sana Muhtacım» в исполнении Zeki Müren и заполните пропуски.

Gitme sana muhtacım
Gözümde nursun ..... tacın muhtacım
Beni öldür öyle git
..... için senin sevgine muhtacım

Muhtacım gözlerine
Muhtacım sözlerine
Uzattım .....
Muhtacım ellerine gitme

Şimdi bomboş ellerim
Seni çağırır yaşlı .....
Muhtacım...

Beni öldür öyle git
Yaşamak ..... senin sevgine muhtacım

Sensiz bir dünyadayım
Gerçekten uzak bir rüyadayım muhtacım
Beni ..... dünyadan
Sonsuz rüyadan uyandırdı git muhtacım

Muhtacım gözlerine
Muhtacım sözlerine
Ruhumu ısıtacak
..... nefesine gitme

Gitme sana muhtacım
Gözümde nursun başımda tacın muhtacım
Beni öldür ..... git
Yaşamak için senin sevgine muhtacım

Kelimeler: sınımsız, sensiz, ellerimi, gözlerim, yaşamak, öyle, için, başımda

2. Найдите в песне грамматические формы, подчеркните и назовите их. Например, bomboş – частичная редупликация имени прилагательного («совершенно пустой»)

Alıştırma 2. Resim sanatı.

Опишите картину Бедри Рахми.

Alıştırma 3. Oyun

По предложенной ситуации (проблеме) выразите свое отношение и найдите пути решения (кейс-стади).

Кейс-стади – это интерактивный метод обучения, применяемый для реализации образовательных задач. Кейс (с англ. – случай, ситуация) – это разбор проблемы, конкретной жизненной ситуации. С точки зрения студентов, решение «кейсов» проходит в 5 этапов:

- 1) знакомство с конкретной ситуацией, ее особенностями;
- 2) выделение основной проблемы, факторов, которые могут повлиять на ее решение;
- 3) предложение концепций/тем для «мозгового штурма»;
- 4) анализ возможных последствий принятия того или иного решения;
- 5) решение «кейса» – предложение одного или нескольких вариантов, указание на возможное возникновение проблем и механизмы их решения.

«Ülkü Ocakları, Türk-İslâm Ülküsü'nü, ülkücülüğü ve Türk milliyetçiliğini savunan bir gençlik teşkilatlanmasıdır. 1960'lı yılların sonunda üniversitelerde yükselen komünizm ve sol hareketlere karşı olarak kurulmaya başlanmıştır».

РАЗДЕЛ V

Тексты и задания для самостоятельного чтения

1. Тексты для заучивания

Ailem ve ben

Merhaba! Benim adım Gül. Soyadım Gönültaş. Ben 15 yaşındayım. Doğum tarihim 14 Şubat 1990. Ben öğrenciyim. Dokuzuncu sınıftayım. Benim küçük bir ailem var - annem, babam ve iki kardeşim. Ben ailenin en küçük çocuğuyum. Benim annem hemşire, babam ise işadamı. Annem şimdi evde, babam şirkette. Benim ablam 19 yaşında. O bir üniversitede öğrencidir. Benim ağabeyim bir fabrikada mühendistir. O 25 yaşında. O evli. Ben benim ailemi çok seviyorum.

Ben bir öğrenciyim

Ben bir öğrenciyim. Ben her sabah saat 7:00'de kalkıyorum. Önce elimi ve yüzümü yıkıyorum. Sonra kahvaltımı yapıyorum. Saat 7:30' da okula gidiyorum. Ben öğle yemeğimi okulda yiyorum. Öğle teneffüsünde çay içiyorum ve dinleniyorum. Çünkü öğleden sonra yine ders var. Bensaat 15:00'te eve geliyorum. Evde bir saat uyuyorum. Sonra derslerimi tekrarlıyorum ve dışarı çıkıyorum. Dışarıda arkadaşlarımla futbol oynuyorum. Ben cumartesi ve pazar günleri okula gitmiyorum. Evde kitap okuyorum, ders çalışıyorum ve televizyon seyrediyorum.

Üniversitede

Üniversitede	В университете
Ben üniversitede okuyorum. Üniversite çok büyük. Ben İngilizce ve Türkçe öğreniyorum. Ben İngilizce bir kaç sene öğreniyorum artık. Onun için, bence, o kolay. Türkçe de zor değil. Ama şimdilik Türkçe çok yavaş konuşuyorum. Ama okuyoruz ve yazıyoruz çabuk artık. Her gün bizde dersler 10.35'te başlıyorlar. Bizde Türkçe her gün değil, sadece Pazartesi, Perşembe ve Cuma günlerinde var. Derslerde alıştırmalar yapıyoruz, Türkçe yazıyoruz, okuyoruz ve konuşuyoruz. Öğretmen bize soru soruyor, biz bunlara cevap veriyoruz. Rusçadan Türkçeye, Türkçeden Rusçaya çeviriyoruz. Öğretmen bizden memnun, çünkü az hata yapıyoruz. Ya bazen öğretmen bizden memnun değil, çünkü bazı öğrenciler çok konuşuyorlar. Kitapta hatalar var, çünkü o eski. Ama orada çok alıştırmalar, konuşma ve metin var. Her gün bizde üç ders: ilk ders saat 10.35'te	Я учусь в университете. Университет очень большой. Я учу английский и турецкий языки. Я уже несколько лет учу английский. Поэтому для меня он легкий. И турецкий несложный. Но сейчас я очень медленно говорю по-турецки. Но мы уже быстро читаем и пишем. Каждый день у нас занятия начин. в 10.35. Турецкий у нас не каждый день, только в понедельник, четверг и пятницу. На уроках мы делаем упражнения, пишем по-турецки, читаем и разговариваем. Преподаватель задает нам вопросы, мы на них отвечаем. Переводим с русского на турецкий, с турецкого на русский. Преподаватель нами доволен, потому что мы делаем мало ошибок. А иногда преподаватель нами не доволен, потому что некоторые студенты много разговаривают. В книге есть ошибки, т.к. она старая. Но там есть много упражнений, диалогов и текстов. Каждый день у нас по три занятия, 1-ое

başlıyor ve son ders saat 16.45'te bitiyor. Derslerden sonra eve dönüyorum.	занятие начинается в 10.35. последнее заканчивается в 16.45. После уроков я возвращаюсь домой.
--	---

Dostum

Benim pek iyi bir dostum var. Adı Tahirdir. Yirmi dokuz yaşındadır. Bir büyük fabrikada mühendis olarak çalışıyor.

Tahir evlidir. Ailesi dört kişiden ibarettir. İki çocuğu var. Kızı beş, oğlu da iki yaşındadır. Tahir'in karısı şimdi bir yerde çalışmıyor, çünkü küçük çocuklarına bakıyor.

Tahir ailesiyle beraber altı katlı bir apartmanda oturuyor. Onların üç odalı bir daireleri var. Tahir'in kardeşleri yoktur. Babasıyla annesi köyde oturuyorlar. Babası ihtiyar değildir, elli altı yaşındadır.

Benim evim

Ben ailemle yaşıyorum. Benim evim üniversiteden çok uzak değil. Bizim evimiz üç odalı. Bizim evimizde misafir odası, çocuk odası ve yatak odası var.

Misafir odasında bir sofa, iki rahat koltuk, vitrin ve televizyon var. Bu odada bizim ailemiz misafirlerle dinleniyor, sohbet ediyor, çay içiyor ve televizyon seyrediyor.

Yatak odasında güzel bir yalak ve elbise dolabı var. Duvarda bir tablo asıyor, yerde renkli bir halı var.

Çocuk odası – bu bana ait bir odadır. Benim odamda yatağım, masam, kitaplığım, bilgisayarım ve bir koltuğum var.

Tabii ki, bizim evimizde mutfak, tuvalet ve banyo odası var.

Benim evim her zaman güzel ve düzenlidir

Türkiye

Türkiye, Asya ve Avrupa kıtasında toprakları bulunan 70 milyon nüfuslu demokratik bir cumhuriyettir. Türkiye Cumhuriyeti 29 Ekim 1923'te Mustafa Kemal Atatürk tarafından kuruldu. Üç tarafı denizlerle çevrili olan bu ülke, yedi bölge ve seksen bir ilden oluşmaktadır. Bu illerin en büyükleri İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Adana'dır.

Türkiye, hem tarım hem de sanayi ülkesidir. Güzel sahilleri, bol güneşi ile aynı zamanda eşsiz bir turizm cennetidir. Üç tarafı denizlerle çevrilidir. Dört mevsimin yaşandığı Türkiye her türlü turizme uygundur.

Türkiye'de birçok medeniyet yaşamıştır. Anadolu'da bugün birçok medeniyetin kalıntılarını görebilirsiniz. Türkiye, her gün gelişip büyümektedir. Bu modern ülke, hem bölgesinde hem de dünyada barışın, dostluğun ve kardeşliğin gelişmesi için büyük çaba göstermektedir.

2. Тексты на перевод

Mutlu

Ben Mutlu. Her sabah saat yedi buçukta kalkıyorum. Kalkmak istemiyorum, ama okul var. Kahvaltı yapıyorum ve evden çıkıyorum. Saat sekizde okula geliyorum. Okulda kafeterya var. Ben kafeteryada çay içiyorum ve arkadaşlarla konuşuyorum. Arkadaşlarım ve ben futbolu seviyoruz, her pazartesi futbol konuşuyoruz. Bazen ben kızıyorum, bazen arkadaşlar kızıyorlar, çünkü her hafta bazı takımlar iyi, bazı takımlar kötü. Saat 08:30'da ders başlıyor. Benim okulum çok güzel. Okulda çok güzel bir bahçe var. Biz teneffüste bahçede geziyoruz, oynuyoruz. Sonra tekrar derse giriyoruz. Okulda çok ders var, ama en güzel ders spor dersi.

Dersler saat 13:00'te bitiyor. Okuldan sonra genellikle eve gidiyorum. Yemek yiyorum ve öğleden sonra dışarıya çıkıyorum. Arkadaşlarla buluşuyoruz ve futbol, basketbol oynuyoruz. Bazen sinemaya gidiyoruz. Saat 16:00 – 17:00 arası eve dönüyorum. Ders çalışıyorum, akşam

ben ve ailem beraber yemek yiyoruz, konuşuyoruz. Ben erken yatıyorum, çünkü ertesi gün okul var.

HERKES BİR ŞEY İSTİYOR

Ben ve kızkardeşim Songül lisede okuyoruz. Benim adım Murat. Ben ve arkadaşlarım bu yıl liseyi bitiriyoruz. Haziranda üniversite için sınav var. Biz çok çalışıyoruz. Annem ve babam istemiyor, ama ben müzisyen olmak istiyorum. Arkadaşım Ali ekonomist olmak istiyor. Ali matematiği çok seviyor. Onun dersleri çok iyi. Çetin futbolcu olmak istiyor, ama iyi futbol oynamıyor. Onun babası da istiyor, çünkü futbolcular çok para kazanıyor, şimdi. Metin çok iyi futbol oynuyor, ama futbolcu olmak istemiyor, o bilgisayarı çok seviyor. Her akşam intertnette sörf yapıyor. O bilgisayar mühendisi olmak istiyor.

Songül ve onun arkadaşları iki yıl sonra liseyi bitiriyor. Songül öğretmen olmak istiyor. Benim annem de öğretmen. Ayşe doktor olmak istiyor. Ayşe çok çalışkan bir kız. Hülya modacı olmak istiyor.

Evet! Herkes bir şey istiyor. Ama hasta olmak, fakir olmak, mutsuz olmak istemiyoruz. Tabii ki, istemek yeterli değil. Çalışmak ve zaman önemli.

İSTANBUL'DA HAVA NASIL?

İstanbul'da genellikle hava sıcak. Kışın çok yağmur ve kar yağıyor. Ama her yıl başka. Bir yıl çok kar var, bir yıl çok az kar var. İstanbul'da karlı havada arabalar çok yavaş gidiyor ve trafik sıkışıyor. Kışın İstanbul'da evden işe. işten eve gitmek zor. Yazın okullar tatil oluyor, okulların servis arabaları trafiğe çıkmıyor. Bir çok kişi yazlığa veya uzun tatile gidiyor ve trafik daha iyi oluyor.

İlkbahar çok kısa, nisanda başlıyor, haziranda bitiyor. Mart'ta bazen ilkbahar havası, bazen kış havası var. İlkbaharda okullar ve bazı aileler piknik yapıyorlar.

Sonra yaz geliyor. Yaz genellikle uzun. İstanbul'da en güzel zaman yaz. Yazın herkes aktif. Herkes çalışıyor, eğleniyor, denize gidiyor, tatile gidiyor, geliyor ve tekrar çalışıyor. Bir çok insan akşam işten çıkıyor ve restorana gidiyor. Bazı restoranlar caddeye masa koyuyor. Bu restoranlar çok popüler. İnsanlar dışarıda oturuyor, yemek yiyor, konuşuyor. Yazın İstanbul'da çok turist var. İstanbul onlarla daha renkli oluyor.

İstanbul'da sonbahar da kısa. Eylül, ekim, kasım sonbahar, ama eylülde genellikle hava sıcak. Bazen ekimde de hava sıcak.

ANTONIO'NUN PARTİSİ

Benim adım Muhammed. Benim sınıfımda dokuz öğrenci var ve biz iyi anlaşılıyor. Bazen dersten sonra restorana veya İstanbul'da güzel yerlere gidiyoruz. Bu haftasonu bir parti var, çünkü on gün sonra kurs bitiyor ve Antonio İspanya'ya dönüyor. Bu haftasonu bir parti yapmak istiyor.

Cumartesi akşam saat yedide Antonio'ya gittik. Ben erken gittim, çünkü zamanım vardı. Sonra Juan ve Veronica geldi. Antonio'nun evi çok büyüktü. Salonda büyük bir masa vardı ve masada çok yiyecek ve içecek vardı. Antonio çok güzel yemekler pişirdi. O çok güzel yemekler pişiriyor, çünkü İspanya'da aşçıydı. Antonio gelecek yıl İstanbul'da bir İspanyol lokantası açmak istiyor. Biz on dakika Antonio'yla sohbet ettik, sonra herkes geldi. Antonio'nun başka arkadaşları da geldi. Parti çok kalabalıktı. Bu partide çok yeni kişiyle tanıştım. Parti de herkes çok neşeliydi. Yedik, içtik, dans ettik. Antonio'nun çok kaset ve CD'si vardı. Çok ilginç müzikler dinledik. İspanya'dan, Latin Amerika'dan, Afrika'dan ve Asya'dan otantik müzikler... Herkes gece saat ikide Antonio'nun partisinden ayrıldı.

Antonio gelecek hafta gidiyor, ama yazın tekrar gelmek istiyor. Biz kursa devam ediyoruz.

YILDIZ AİLESİ ALIŞVERİŞTE

Yıldız Ailesi bugün alışverişe çıkmak istiyor. Onlar uzun zaman beraber alışverişe gitmediler. Bu cumartesi Gökhan Bey çalışmıyor. Onun ailesi beraber alışverişe gitmek istiyor.

Gökhan Bey cumartesi sabah işe gidiyor, işleri biraz kontrol ediyor ve saat on buçukta eve dönüyor. Saat 11:00'de eşi ve çocuklarıyla evden çıkıyorlar. Gökhan Bey'in oğlu yeni bir okul çantası ve spor ayakkabı istiyor, kızı da yeni bir elbise istiyor. Sevda Hanım ev için birşeyler almak istiyor.

Gökhan – Bak Sevda, şu mağazada okul çantaları var.

Sevda – Evet, hadi çocuklar şu mağazaya gidiyoruz.

Satıcı – Hoş geldiniz!

Gökhan – Hoş bulduk! Çantalara bakmak istiyoruz.

Satıcı – Tabii, buyurun, burada.

Metin – Baba bak, bu kırmızı çanta güzel, değil mi?

Gökhan – Oğlum, o çok büyük. Bak, bu siyah çanta daha iyi. *Sevda* – Onun rengi güzel değil, *Gökhan*. Bu renkli çanta daha iyi. Nasıl oğlum, iyi mi?

Metin – İyi.

Gökhan – Tamam, bunu alıyoruz, kasa nerede?

Satıcı – Bakın, orada, sağda.

Kasiyer – Adınız ve adresiniz, lütfen!

Gökhan – Niçin istiyorsunuz?

Kasiyer – Fatura için efendim.

Gökhan – Haa! Tamam. *Gökhan Yıldız*...

Saat beş oluyor, ama alışveriş bitmiyor. Çünkü çok mağazaya bakıyorlar, ama *Gökhan Bey*'in kızı *Cansu* hiçbir elbiseyi beğenmiyor. *Sevda Hanım* mutfak için yeni bir perde ve salon için küçük bir sehpa almak istiyor. Beş mağazaya bakıyorlar ve bir perde, bir sehpa alıyorlar. *Gökhan Bey* bir ayakkabı almak istiyor, ama söylemiyor. Çünkü bu uzun alışverişten çok sıkıldı.

Alışverişten sonra bir çay bahçesine gidiyorlar. Bahçede oturuyorlar ve çay içiyorlar. Sonra eve gidiyorlar. *Gökhan Bey* şimdi çok mutlu, çünkü alışveriş bitti.

RÜYA

Bütün insanlar rüya görüyor. Her gece uyuyoruz ve bütün gece rüya görüyoruz. Ama sadece bir rüya hatırlıyoruz veya hiç hatırlamıyoruz. Rüyalarımız bazen kötü. Meselâ rüyamızda çok yüksek bir yerden düşüyoruz, düşüyoruz, düşüyoruz! Ama karanlık büyük boşluk bitmiyor. Korkuyoruz ve uyanıyoruz, odamızdayız, yatağımızda oturuyoruz. Çok mutlu oluyoruz, çünkü bu bir rüya! Bazen de rüyalarımız çok güzel. Meselâ rüyamızda çok güzel bir yerdeyiz. Çok güzel bir plajdayız, her yer yeşil, mavi. Arkadaşlarımız da orada, herkes çok mutlu ve eğleniyor. Yüzüyoruz, yemek yiyoruz, sohbet ediyoruz, dans ediyoruz. Sonra korkunç bir ses duyuyoruz: Saat alarmı! Uyanıyoruz, odamızdayız, yatağımızda oturuyoruz. Rüya bitti, hiç mutlu olmuyoruz. Çünkü odamızdayız, plaj yok, arkadaşlar yok, eğlence bitti. Bazen tekrar uyumak istiyoruz, rüyaya devam etmek istiyoruz. Ama işlerimiz bizi bekliyor. Kalkıyoruz, işe gidiyoruz. İşte de rüyamızı düşünüyoruz.

Bazı insanlar rüyalara çok inanıyor. Bütün gün rüyalarını düşünüyorlar. Kötü rüyadan sonra, o gün kötü bir şey bekliyor, iyi rüyadan sonra iyi bir şey bekliyorlar.

Rüyalarımız bize ne anlatıyor? Rüya hakkında kitaplar var, bazı insanlar rüyadan sonra bu kitaplara bakıyorlar. Meselâ bir kuş gördünüz; evinize mutluluk gelecek veya bir haber alacaksınız! Bir yaşlı ağaç gördünüz; uzun yaşayacaksınız! Çamaşır yıkadınız: hayatınız değişecek! Siz inanıyor musunuz, bilmiyorum, ama çok insan rüyalara inanıyor.

AYŞE'DEN MEKTUP

Merhaba Ahmet, nasılsın? Ben iyiyim. Geçen ay Yunanistan'a gittim. Yunanistan çok güzel. Atina'da çok gezdim, tarihi ve turistik güzel yerler gördüm. İki hafta Atina'da kaldım. Atina kalabalık bir şehir ve bence çok ilginç. Atina'da iki hafta çok güzeldi. Şimdi Atina'da yeni çok arkadaşım var. Orada en iyi arkadaşım Yorgos. Yorgos bana çok yardım etti. Yorgos ve arkadaşlarıyla müzelere, tarihi ve turistik yerlere, barlara gittik. Ben Yunan müziğini çok beğendim.

Atina'dan sonra Selanik'e gittim, Olimpia'yı ziyaret ettim. Olimpia çok akıllı, sempatik ve iyi bir kız. Onun ailesi de çok sempatik. Olimpia'nın ailesinin Ada'da evi var. Ben Ada'da, onların evinde kaldım. Babası denizi çok seviyor ve bir teknesi var. Ben, Olimpia ve kuzenleri Olimpia'nın babasının teknesiyle başka adaya gittik, yüzdük ve güneşlendik. Saat dörtte adadan ayrıldık. Bir saat denizde durduk ve balık tuttuk. Sonra eve gittik.

Olimpia'nın annesi balıkları pişirdi. Olimpia ve kuzeni Nikos evin bahçesinde çok güzel bir sofraya hazırladılar. Hep beraber yemek yedik ve çok güldük, çünkü Olimpia'nın babası Yannis Amca eski hatıralarını anlattı. Onun çok güzel hatıraları var ve çok güzel anlatıyor. Bir komedyen gibi.

Yarın buradan Tunus'a gideceğim, bir hafta kalacağım. Bir hafta sonra görüşürüz. Hoşçakal!

Ayşe

DİL ÖĞRENMENİN PÜF NOKTALARI

Milliyet Gazetesi Prof. Dr. Şeyda Ozil'le bir röportaj yaptı. Soru şu : Dil öğrenmek için neler yapacağız? Sayın Ozil şunları söyledi:

* Her şeyi hemen öğrenmek için çalışmayın. Açık ve gerçekçi hedefler seçin ve öğrenme hızınızı belirleyin.

* Bazen yanlış konuşacaksınız.

Bu normaldir, korkmayın. Her gün daha az yanlış yapacaksınız.

* Devamlı yeni şeyler öğreneceksiniz, bunları sonra tekrar edin ve gelişiminizi izleyin.

* Çok dinleyin; çok konuşacaksınız. Okuyun; daha iyi yazacaksınız.

* Hangi dili öğreniyorsunuz? Türkçe mi,

İngilizce mi, Fransızca mı? O dilin doğal metinlerini okuyun, dinleyin.

* Örneğin, İspanyolca mı öğreniyorsunuz? İspanyol arkadaşlarınıza e-mail, mektup yazın. Onlarla iletişim kurun!

* Dil iletişim için vardır.

3. Тексты и задания для самостоятельного чтения

Kral ve Bülbül

I. bölüm

Uzun yıllar önce Çin'de bir kral vardı. Kralın sarayı çok büyük ve çok güzeldi. Çatısı altındı. Pencerelerinde bin tane lâmba vardı. Koridorları uzun ve bahçeleri sayısızdı.

Sarayın çevresinde yeşil bir orman ve mavi bir deniz vardı.

Ormanda sayısız hayvan vardı. Fakat hayvanların en meşhuru küçük gri bülbüldü. Sesi çok güzel ve harika idi. İnsanlar her yerde bülbülün güzel şarkılarından bahsetti.

Balıkçılar deniz kenarında bülbülün güzel sesini dinledi. Herkes bülbülün güzel şarkılarını duydu ama kimse onu görmedi.

Bülbül Çin'de ve komşu ülkelerde meşhur oldu. Uzak ülkelerden insanlar bülbülü dinlemek için ormana geldiler. Şairler bülbül için şiirler yazdılar. Ülkede herkes bülbülün ününü duydu. Yalnız ülkenin kralı bundan haberdar değildi.

II. bölüm

Bir gün bir şair, kralın huzuruna çıktı ve ona bülbül şiirini okudu. Kral şiirden çok etkilendi. Şaire:

– Bu güzel kuş nerede yaşıyor? diye sordu.

– Bülbül bir ormanda yaşıyor, dedi şair.

–Hangi ormanda? dedi kral.
Şair:
– Sizin ormanınızda, yüce kralım, dedi.
Kral bu duruma çok kızdı. Vezirlerine:
–Neden daha önce bu bülbülden beni haberdar etmediniz? diye sordu.
Sonra başveziri yanına çağırdı. Ona:
–Güzel sesli bülbülü duydun mu? Diye sordu.
Vezir:
– Evet, yüce kralım duydum. Fakat önemli görmedim. Bu yüzden size hiç bahsetmedim, dedi. Aslında başvezir krala yalan söyledi. Bülbülü hiç duymadı ve görmedi.
Kral:
–Hemen bana bülbülü getir! Yoksa başını keserim! diye bağırdı.
Başvezir:
– Peki, yüce kralım, dedi. Başını eğdi ve gitti.
Başvezir bülbülü aramaya başladı. Sarayda insanlara sordu. Bahçıvanlara, askerlere, aşçılara hatta çocuklara bile sordu. Herkes:
–Elbette biz bülbülü biliyoruz. Ama onu hiç görmedik, dediler.
Başvezir saraya geri döndü. Krala:
– Yüce kralım, herkes bülbülü biliyor, ama kimse onu görmedi, dedi.
Kral çok sinirlendi ve:
–Çabuk bana bülbülü getirin, diye bağırdı.
Başvezir eteklerini topladı ve odadan ayrıldı. Askerlere:
–Bana bülbülü bulun. Kral onu görmek istiyor, diye emretti.
Askerler atlara bindiler ve bülbülü aradılar. Çiftçilere, çobanlara ve tüccarlara sordular.
Sonra saraya geri döndüler ve başvezire:
– Biz herkese küçük bülbülü sorduk. Kimse bilmiyor. Sarayda çamaşırcının kızı var. Sadece ona sormadık, dediler. Başvezir:
–Gidin ve ona da sorun, dedi.
Askerler kızı bir ağacın altında gördüler ve yanına gittiler. Kıza:
– Sen hiç harika sesli bülbülü gördün mü? diye sordular.
Kız cevap verdi:
– Evet bülbülün sesini duydum ve onun yuvasını gördüm. Harika bir sesi var, dedi. Askerler kızı saraya götürdüler. Vezirin huzuruna çıktılar. Vezir kıza:
– Bak kızım, biz bülbülü arıyoruz. Lütfen bize yardım et bizi bülbüle götür, sana ödül vereceğim, dedi. Kız cevap verdi:
– Ben ödül istemiyorum. Bu küçük bir iyilik, dedi. Sonra başveziri ve askerleri ormana götürdü. Başvezir ormanı tanımadı. Birden bir karga gırtladı. Kargayı bülbül sandı ve:
– Ben bülbülün sesini duyuyorum, çok güzel, dedi.
Çamaşırcının kızı güldü ve:
– O bülbül sesi değil, o bir karga, dedi. Küçük kız başveziri ve adamlarını ormanın derinliklerine götürdü. Ağaçlar çok sıkı ve orman çok karanlıktı. Aniden bir kurbağa sesi duydular.
– İşte bu bülbül, onu bulduk! Fakat çok tuhaf bir sesi var, dedi. Çamaşırcının kızı daha çok güldü ve:
– Siz ormanı hiç tanımıyorsunuz galiba. Bu bir kurbağa, bülbül değil, dedi.
Küçük kız, başvezir ve askerler yollarına devam etti. Ormandaki ağaçlar azaldı ve ormanın sonundaki koyu mavi deniz görüldü. Denizin kenarında bülbülün sesini duydular. Bu harika bir sesi. Uzun süre bülbülü dinlediler. Başvezir:
– Bu dünyanın en güzel sesi, dedi.
Çamaşırcının kızı ağacın dalında küçük gri bülbülü gördü ve:
– İşte orada, işte o harika kuş, dedi. Başvezir çok şaşırıldı ve:
– Bülbül şu küçük ve çirkin kuş mu? Dedi.

Bülbül; veziri, askerleri ve küçük kızı görünce sustu. Çamaşırcının kızı:
– Sevgili küçük bülbül, bizim kralımız senin şarkılarını dinlemek istiyor, dedi. Bülbül küçük kızı kırmadı. Uzun süre söyledi. Başvezir ve askerler bülbülü dinlediler. Birbirlerine:
– Neden biz bu kuşun sesini daha önce duymadık? Diye sordular. Sonra başvezir:
– Küçük bülbül, lütfen bizimle saraya gel. Kralımız seni görmek istiyor, dedi.
Bülbül:
– Ben sizi kral sandım. Bu sebeple size şarkı söyledim kral buraya gelsin, burada beni dinlesin, dedi.
Vezir cevap verdi:
– Fakat bizim kralımız çok yaşlı, ormanda yürümez, dedi.
Bülbül:
– Haklısınız, tamam, dedi.

III. bölüm

Beraber saraya gittiler. Kralın huzuruna çıktılar. Kral bülbülü gördü ve çok sevindi. Büyük ziyafet verdi. Odanın içinde çiçekler vardı. Odanın ortasında özel bir tünek koydular. Bülbül tüneğin tepesine kondu. Kral saray halkını ziyafete çağırdı. Herkes bülbülün sesini dinlemek istedi. Kral küçük bülbüle seslendi:
– Küçük bülbül, lütfen bize şarkılarını söyle! dedi.
Bülbül şarkı söylemeye başladı. İnsanlar bülbülün sesinden çok etkilendi. Kral ağladı, gözyaşları yanaklarından aktı. Kral bülbüle ödül vermek istedi ve ona altın bir kafes verdi. Ama bülbül bu hediyeyi kabul etmedi. Ve krala:
– Siz bana en güzel hediyeyi verdiniz, dedi.

Kral:
– Ben sana ne verdim? diye sordu. Bülbül:
– Siz benim şarkılarıma ağladınız, bu benim için çok değerli bir hediye, dedi. Kral bülbüle:
– Sevgili bülbül, lütfen burada kal, ormana geri dönme, dedi.
Bülbül biraz düşündü. Sonra «Tamam» cevabını verdi. Bülbül sarayda yaşadı ve krala şarkılar söyledi. Bazen saraydan sıkıldı. O zaman uçmasına izin verdi kral. Ama bülbülün ayağına uzun bir ip bağladı. Bir asker bu ipi tuttu.

IV. bölüm

Bir gün kralın habercisi parlak bir kutu getirdi. Kral:
– Bu nedir? Diye sordu. Habercisi:
– Bir hediye yüce kralım, dedi. Kral:
– Kutunun içinde ne var? dedi. Habercisi:
– Bilmiyorum, diye cevap verdi.
Kral kutuyu açtı. Kutunun içinde oyuncak bir bülbül vardı. Bülbülün üstünde elmaslar, zümrütler ve çeşitli mücevherler vardı. Bir de üstünde küçük bir anahtar vardı. Kral anahtarı çevirdi. Oyuncak bülbül şarkı söyledi.
Sesi çok güzeldi. Saray halkı altın bülbülü çok sevdi. Onu tekrar tekrar kurdular. Ve şarkılarını dinlediler. «Altın bülbül gerçek bülbülden daha güzel» diye düşündüler. Kral askerlerine:
– Hangisi daha güzel acaba? dedi. Sonra da:
– Bana gerçek bülbülü getirin, diye emretti.
Bir asker bahçeye gitti. Bülbülün ipini çekti. Fakat bülbül yoktu. Hemen kralın yanına koştu ve:
– Kralım, gerçek bülbül bahçede yok. Gitti, dedi.
Kral çok üzüldü. Hiçbir şey yemedi ve içmedi. Saray halkı ve başvezir kralı teseli etmek istediler.
– Üzülmeyin yüce kralımız. Küçük bülbülü unutun. Bizim altın bülbülümüz burada. Bu kuş çok güzel ve daha çok değerli. Elmasları ve zümrütleri yıldızlara benziyor. Ayrıca bu bülbül uçmuyor ve sizi terk etmiyor, dediler.
– Kralı teselli edemediler. Kral çok üzüldü.

– Ama altın bülbül sadece şarkı söylüyor. Ve onun şarkıları cansız ve mekânlık, dedi.
Başvezir:
– Hayır efendim. Altın bülbülü ayarladılar. Yeni şarkılar da söylüyor, dedi.
Başvezir askerlere emretti ve bülbülü getirdiler. Kral yeni şarkıları dinledi. Yavaş yavaş yeni bülbüle alıştı. Ve eski bülbülü unuttu.

V. bölüm

Bir gece kral yatağa uzandı ve bülbülü dinlemeye başladı. Kuş birden bozuldu ve sustu. Kral tamirciyi çağırdı. Tamirci kuşu tamir etti. Sonra krala:

– Kralım, bülbülü tamir ettim. Ama eski bülbül gibi olmadı. Artık güzel şarkı söylemiyor, dedi.

Kral:

– Onu tamir edin. Hemen tamir edin! Diye bağırdı. Tamirci:

– Tamam yüce kralım, çalışıyorum, dedi. Fakat kuş eskisi gibi olmadı. Tamirci tekrar kralın yanına gitti ve:

–Yüce kralım tamir ettim. Fakat ayda bir defa şarkı söyleyebilir, dedi.

Kral bu duruma çok üzüldü. Üzüntüden hasta oldu ve yatağa düştü.

Saray halkı da çok üzgündü. Sarayda bir sessizlik oldu. Bir gün kral:

– Neredesin benim küçük gri bülbülüm! Seni çok özledim. Senin o güzel şarkılarını dinlemek istiyorum, dedi.

Tam o sırada, pencereden bir ses geldi. Bu bülbülün sesiydi. Kral kendini iyi hissetti.

– Benim küçük kuşum! Geri mi döndün? Teşekkür ederim. Biliyorum, seni çok üzdüm! Ne olur burada kal. Sana hediye vermek istiyorum, dedi. Bülbül sessizce:

– Siz bana en değerli hediyeyi verdiniz, dedi.

Kral:

–Ben sana ne verdim ki? Sana altın bir kafes sundum. Fakat sen onu kabul etmedin, dedi.

Bülbül:

– Siz benim şarkılarıma ağladınız. Sizin gözyaşlarınız benim için çok kıymetli. Elma, zümrütden daha kıymetli, dedi.

Kral:

– Benim küçük kuşum, lütfen beni bırakma. Artık ben altın bülbülü istemiyorum, dedi.

Bülbül krala:

– Onu atmayın. O size yardımcı oldu, dedi.

Kral:

– Ama artık ona gerek yok. Sen buradasın, dedi.

Bülbül:

– Ben özgür olmak istiyorum. Fakat sizin yanınıza sık sık gelebilirim. Şimdilik hoşça kalın, dedi ve sonra pencereden uçtu gitti.

Küçük bülbül sözünü tuttu ve kralı sık sık ziyaret etti. Ona yine güzel şarkılarını söyledi. Ayrıca krala ülkeden ve halktan haber getirdi. Fakirleri söyledi.

Bir süre sonra kral sağlıklı oldu ve Çin’de en merhametli kralı oldu.

Словарь к тексту

alışmak – привыкать

aniden – вдруг

at – лошадь

at(a) binmek – садиться на лошадь

ayarlamak – регулировать, выверять

azalmak – уменьшаться

bağlamak – привязывать

bahçıvan – садовник

bahsetmek – вести речь, говорить

balıkçı – рыбак

kenar – край

kesmek – резать, отрезать

kıymetli – дорогой

koyu – темный

kral – король

kurbağa – лягушка

merhamet – милосердный

meşhur – известный

mücevher – драгоценности

orman – лес

başvezir – главный визирь
bozulmak – сломаться
bülbül – соловей
çamaşırcının kızı – девушка-прачка
çevirmek – поворачивать
çiftçi – фермеры
Çin – Китай
çirkin – странный, некрасивый
çoban – пастух
dal – ветвь, ветка
değerli – ценный
eğmek – склонить
elmas – алмаз
emretmek – приказывать
etkilenmek – (*исх.*) проникнуться,
повлиять
gaklamak – каркать
gri – серый
halk – народ
harika – чудесный
hayvan – животное
hissetmek – чувствовать
huzur – покой
izin vermek – разрешать
ip – веревка
ipini çekmek – тянуть за веревку
kabul etmek – принимать
kafes – клетка
karanlık – темнота
karga – ворона

oyuncak – игрушечный
ödül vermek – давать премию,
наградить
özel – специальный
özgür – свободный
parlak – сверкающий, блестящий
sanmak – считать, полагать
saray – дворец
sayısız – бесчисленный
sebepe – причина
sunmak – преподнести, вручить
susmak – молчать
şair – поэт
tamir etmek – ремонтировать
tamirci – мастер по ремонту
tepe – вершушка, холм
terk etmek – оставлять, покидать
teselli etmek – утешать
tuhaf – странный
tüccar – торговец
tünek – шест
uçmak – летать
urmak – заводить
ün – слава
üzüntü – огорчение
vezir – визирь
yüce – ваше величество
ziyafet vermek – устраивать банкет
zümrüt – изумруд

Вопросы к тексту

1. Kral nerede yaşamış?
2. Kralın sarayı nasıldı?
3. Hayvanlardan en meşhur kimdi?
4. Bülbülün sesi nasıldı?
5. Bülbülün şarkılarını dinlemek için insanlar nereye geldiler?
6. Ülkenin kralı Bülbülün ününü duydu mu? Ülkenin kralı Bülbülden haberdar oldu mu?
7. Kralın huzurunda şair hangi şiiri okudu?
8. Kral neden, neye çok kızdı?
9. Kral şiirden etlikendi mi?
10. Kral başvezeire ne emretti?
11. Başvezir bülbülü bulmak için kime sordu?
12. Başvezir askerlere ne emretti?
13. Kim bülbülün yuvasını gördü?
14. Başveziri ve askerleri kim ormana götürdü?
15. Başvezir ormanı tanıdı mı?
16. Bülbülün yuvası neredeydi?
17. Başvezir bülbülü görünce neden çok şaşırды?
18. Bülbül saraya gitti mi?
19. Kral bülbülü görünce sevindi mi?
20. Bülbül şarkı söylerken kral ağladı mı?
21. Kral bülbüle nasıl bir hediye vermek istedi?

22. Bülbul hediyeyi kabul etti mi?
23. Bülbul sarayda kaldı mı?
24. Bülbul bazen saraydan sıkıldı mı?
25. Haberci krala ne getirdi?
26. Kutunun içinde ne vardı?
27. Saray halkı altın bülbulü sevdi mi?
28. Gerçek bülbul bahçede miydi?
29. Kral neden çok üzüldü?
30. Saray halkı kralı teselli edebildi mi?
31. Kral yeni bülbulü alıştı mı?
32. Kral ne için tamirciyi çağırdı?
33. Altın bulbul tamir edildikten sonra ayda kaç defa şarkı söyleyebildi?
34. Kral niçin kendini iyi hissetti?
35. Bülbul özgür olmak istedi mi?
36. Bülbul kralı sık sık ziyaret etti mi?
37. Kral nasıl bir kral oldu?

Kaybolan çocuk

I. bölüm

Otelde dört tane sevimli kedi yavrusu vardı. Gün boyunca analarının peşinde dolaşır dururlardı. Onlar ortaya çıkınca, konuk çocuklar denizi, kumu, oyunu, eğlenceyi bırakıp yanlarına koşarlardı. Emir, Gürol, Sancar ve Emre, öteki çocuklardan büyüktüler. Her gün el çabukluğunu yaparak, yavruları kapıp otelin çocuk odasına götürdiler. Orada kedicikleri sevip okşar, türlü oyunlar çıkararak gülüp eğlenirdi.

Küçük çocuklar:

– Onları hep siz mi okşayacaksınız? Biraz da bize verin, diyerek homurdanıp, çıkışıyorlardı ama, büyük çocuklar onların sözlerine aldırıyorlardı. Bu yüzden, oteldeki çocukların arasında, tatsız bir çekişme sürüp gidiyordu.

Serdar dört yaşında, sevimli bir çocuktur. Kedi yavrularını o da çok seviyordu. Onları kucağına alıp okşayabilmek için, ikide bir büyük çocukların ayaklarına dolanıyor:

– N’olursunuz, yavrulardan birini bir kerecik de benim kucağıma verin, diye yalvarıyordu. Çocuklar, onun sözlerine gülüp geçiyorlardı.

Bir gün, akşam yemeği sırasında tüm çocuklar, birer birer yemek salonuna geçtiler. Kedileri oraya götürmek yasaktı. Bu nedenle dört yavru, anneleriyle birlikte, çocuk odasında kaldılar. Serdar çorbasını bitirince, babasından, tualete gideceğim diyerek izin istedi.

Annesi:

– İkinci yemek neredeyse gelir. Çabuk dön. İşin bitince ellerini yıkamayı unutma, dedi.

Serdar koşarak yemek salonundan çıktı. Doğruca çocuk odasına gitti.

Anne kedi, boylu boyunca yere uzanmış, yavrularını emziriyordu. Serdar hemen sevinçle atılıp yavrulardan birini eline aldı. Başını çenesinin altına koyup, tüylerini okşamaya başladı. Yavru okşanmaya alıştı. Mırıl mırıl sesler çıkararak, nemli burnunu Serdar’ ın boynuna sürtüyordu... Serdar sevinçten uçuyordu. Birden koridorda ayak sesleri belirdi.

Serdar:

– Eyvah, büyük çocuklar geliyor! Yavru kediyi elimden alacaklar, dedi.

Bir an durup düşündü. Sonra yavruyla birlikte kaçıp bir yerlere saklanmaya karar verdi. Ayak sesleri gittikçe yaklaşıyordu.

Anne:

– Serdar nerede kaldı acaba? Yemeği buz gibi oldu, diyerek kuşkuyla babanın yüzüne baktı.

Baba:

– Tuvalette musluklarla oynuyordur. İnşallah üstünü başını ıslatıp gelmez. Meyvemi bitirince gidip bakarım, dedi.

Anne sabırsızlanıyordu:

– Ben gideyim, diyerek ayağa kalktı.

Baba:

– Olmaz, dedi. Bilirsin ya, o «Ben erkeğim.» diye böbürlenerek, erkekler tuvaletine girer. Onu ancak ben arayabilirim.

Anne bunun üzerine gülümseyerek yerine oturdu.

Baba, Serdar' ı tuvalette bulamayınca, çocuk odasına baktı. Orada kimse yoktu. Koşup anneye haber verdi. Oyun ve içki salonları arandı. Odalara bakıldı.

Haber ağızdan ağıza yayıldı. Öteki konuklarla birlikte, otel yöneticileri de aramaya katıldılar.

Garaj, bahçe ve deniz kıyısı, adım adım tarandı. Serdar' ın annesi, hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Babası üzüntüden ne yapacağını şaşırmişti. Oradan oraya koşarak, «Serdar, Serdar!» diye bağırıp duruyordu. Daha sonra polisler geldi otele. Denize araştırma sandalları çıkarıldı. «Yok... Yok... Yok...» diyordu herkes.

Böylece iki saat geçti. Konukların bir bölümü, bekleme salonunda, Serdar' ın annesinin çevresine toplanmış, onu avutmaya çalışıyorlardı. Bu sırada anne kediyle yavruları, salonun bir köşesine yayılmış, birbirleriyle oynuyorlardı. İmre dalgın dalgın onlara bakıyordu. Birden:

– Yavrulardan biri eksik diye yerinden fırladı.

Öteki çocuklar merakla İmre'nin çevresinde toplandılar.

Soner:

– Gerçekten öyle, dedi. Tekir yavru yok.

İmre:

– Gelin, dedi. Çocuk odasına gidelim. Biz yemeğe giderken, dördü de oradaydı. Çocuklar İmre'nin peşine takılıp salondan çıktılar... Tekir yavru, çocuk odasında yoktu.

İmre:

– O benim kedimdi. Otel müdüründen izin almıştım. Tatil dönüşü evimize götürecektim Tekir'i... diye sızlanmaya başladı.

Gürol:

– Allah Allah, çok garip doğrusu! Bu akşam hem Serdar kayboldu, hem de yavru Tekir, diye söylenirken, İmre yere yatmış, koltukların ve kitaplığın altında araştırma yapıyordu. Sıra divanın altına gelince, şaşkınlıkla donakaldı. Sonra olanca gücüyle bağırmaya başladı:

– Buradalar... İkisi de burada, divanın altında uyuyorlar!..

Serdar' ın annesiyle babası haberi duyar duymaz, soluk soluğa çocuk odasına koşular. Serdar, yavru Tekir'i göğsüne bastırılmış, uykulu gözlerle, ürkek ürkek çevresindekilere bakıyordu.

Словарь к тексту

(haber) ağızdan ağıza yayılmak –

весь распространилась из уст в уста

avutmak – 1) забавлять, отвлекать;

2) утешать

adım adım taranmak – прочесать шаг

за шагом

akşam yemeği sırasında, ders sırasında –

во время (чего?) ужина, урока

aldırmamak – (*д.н.*) не обращать

внимания, не придавать значения,

пропускать мимо ушей

alışık – привыкший

analarının peşinde dolaşır – ходили,

gün boyunca – на протяжении дня,

в течение дня

homurdanmak – постоянно ворчать

ıslatmak – мочить

kaçmak – убежать, сбежать

kapmak – хватать, выхватывать

karar vermek – (*д.н.*) решить

katılmak – присоединиться к чему-либо

kaybolmak – потеряться

kucak (~ına almak) – объятия

(обнять, заключить в объятия)

kuşku – беспокойство

musluk – кран

бегали за матерью кошкой
araştırma – обыск, разведка,
поиск, розыск
bastırmak – прижимать
belirmek – появляться
boylu boyunca – во весь рост
böbürlenmek – кичиться, важничать
buz - лед
çalışmak – стараться сделать что-либо
çekişme – ссора, разногласие, борьба
çene – подбородок
çıkışmak – (д.п.) делать выговор, бранить
dalgın – рассеянный, задумчивый
dolanmak – ходить вокруг чего-либо,
кружить, колесить
el çabukluğu – расторопность, ловкость
emzirmek – кормить грудью
garip – странный

nemli – мокрый, влажный
okşamak – гладить
saklanmak – спрятаться
sandal – лодка
sevimli – милый
sızlanmak – жаловаться
soluk soluğa – запыхавшись
sürtmek – сильно тереть
şaşırmak – удивиться
tane – штука
toplanmak – собираться
türlü – сорт, вид
ürkek ürkek – испуганно, боязливо
yalvarmak – умолять
yasak – запрещено
yavrum! – детка!
yavru – детеныш
yer – пол
yönetici – управляющий

Вопросы к тексту

1. Otelde kaç tane kedi yavrusu vardı?
2. Çocuklar nasıl eğlenirlerdi?
3. Niçin oteldeki çocukların arasında bir çekişme vardı (olmuştu)?
4. Serdar büyük çocuklardan ne istedi?
5. Neden dört kedi hep çocuk odasında kalıyorlardı?
6. Aksam yemeği sırasında Serdar babasından ne izni istedi?
7. Serdar nereye gitti?
8. Serdar koridorda ayak sesleri olunca ne yapmaya karar Verdi?
9. Otelde ağızdan ağıza nasıl bir haber yayıldı?
10. Serdar'ın babası ve otel yöneticileri Serdar'ı nerede arıyorlardı?
11. Kim yavrularda birinin eksil olduğunu fark etti?

Sıcak ekmek

Gürsulu Kasabasında «Kendinden Yana Halime» adında bir kadın yaşardı. Halime Kadın gerçekten çok bencildi. Her konuda yalnız kendi çıkarlarını gözetirdi. Kasabada şenlik, düğün, ölüm, doğum gibi olaylar olunca, evinden çıkmazdı. Hiç kimsenin acısını ve sevincini paylaşmak istemezdi. Kendinden ve tek oğlundan başka hiç kimseyi sevmezdi. Çevresindekiler de onu sevmiyorlardı.

Oğlu Ahmet aslında iyi yürekli, sevecen bir çocuktur. Ama anası, onun insanları sevmesine izin vermiyordu. Öğütleriyle oğlunun sevmeye, acıma, yardımlaşma duygularını sürekli baltalıyordu.

Halime Kadın'ın en değerli varlığı oğluydu. Ona toz kondurmazdı. Okulda ya da sokakta Ahmet'e sataşmaya kalkışanlara, elinde odunla saldırırdı. Bu nedenle oğlancığın tek bir arkadaşı yoktu. Babası, Ahmet küçükken ölmüştü. Anası ona, hem babalık, hem analık, hem de arkadaşlık ediyordu.

Böylece yıllar geçti. Ahmet askere çağrıldı. İşte o zaman Halime Kadın'ın dünyası karardı. Ahmet askere gittikten sonra, iyice içine kapandı. Ona acıyarak hatırını sormaya kalkışanları bile karşısından kovuyordu.

Evinin işi bitince pencerenin önüne oturuyordu. Gözlerini yola dikip oğlunu düşünmeye koyuluyordu.

Ahmet sık sık mektup yazıyordu. Son mektubunda: «Askerlikte altı ayı doldurunca, bir-kaç günlüğüne izin verecekler, seni görmeye geleceğim.» diyordu. Halime Kadın artık gece gündüz oğlunu bekler oldu.

Salı günleri kasabada pazar kurulurdu. Pazar günleri, bazı yoksul köylüler, kasabaya dilenmeye gelirlerdi. Halime Kadın yaşamı süresince hiç kimseye yardımda bulunmamıştı. Ayrıca dilencileri hiç sevmezdi.

Bir salı, Halime Kadın pazardan dönüyordu, kapısının önünde yaşlı bir dilenciye rastladı. Yoksul köylü içinin kazındığını, dizlerinin titrediğini söyleyerek biraz yiyecek istedi. Sözlerini, «Tanrı sevdiğine kavuştursun.» duasıyla bitirdi.

Dilencinin duası, Halime Kadın'ın yüreğini yumuşatmış olacak ki, adamı kovmadı. İçeri girip birkaç dilim kuru ekmele ceviz kadar peynir getirdi. Dilenci, onları oracıkta oturup yedi. Sonra da dua ederek çekip gitti.

Halime Kadın'ın sabirsizliği giderek artıyordu. Artık geceleri de götüne uyku girmez oldu. Sürekli olarak pencerenin önünde oturuyor, özlemle oğlunun yolunu gözlüyordu. Her gün, «Dün gelmedi, ama bugün kesinlikle gelir.» diye avutuyordu kendini.

Aradan bir hafta geçti. Halime Kadın salı sabahı erkenden kalktı. Hamur yoğurup ekmele yaptı. «Oğlum taze ev ekmeğini çok sever. Bugün kesinlikle gelecek,» diyerek evin içinde oradan oraya koşuşturuyordu.

Tam fırından ekmeleleri çıkarıyordu, kapı çalındı. Halime Kadın sevinçle fırın küreğini yere atıp, «Oğlum, oğlum!» diye bağırdı. Kapıya koştu, sürgüyü açarken yüreği göğsünden fırlayacakmış gibi çırpınıyordu. Karşısında yaşlı dilenciye görünce, kanı beynine sıçradı. Öyle bir öfkelenildi, öyle bir kızdı ki!...

Dilenci:

– Bir dilim yiyecek ekmele isteyecektim, diye boynunu büktü.

Halime Kadın çılgın gibi içeriye koştu. Fırından çıkan sıcak ekmelelerden birini ikiye böldü. Arasına biraz yağ sürdü. Yağın üstüne bir tutam fare zehiri ekti. «Bundan sonra bir daha kapımı çalamazsın!» diye homurdanarak kapıya gitti. Ekmeği dilenciye verdi.

Yaşlı adam sıcak ekmeğe pek sevindi. Halime Kadın'a dua ederek oradan ayrıldı.

Köyünün yolunu tuttu. Hava karlı ve soğuktu. Bir ayak önce köye ulaşmak için adımlarını sıklaştırdı. Kasabadan epey uzaklaşmıştı ki, karşısına bir asker çıktı. Birbirlerini selamladılar.

Asker:

– Biraz geride otobüs bozuldu. Yolcular onarılmasını bekliyorlar. Ben bir ayak önce evime ve beni özlemle bekleyen anama ulaşmak için onlardan ayrıldım. Epey yürüdüm. Karnım acıktı. Dizlerimin gücü kesildi deyince, dilenci torbasındaki taze ekmeği çıkardı:

– Sen vatan bekçisisin. Yiyeceğimi son lokmasına kadar sana vermekten sevinç duyuyorum. Al, bununla karnını doyur, dedi.

Açlıktan güçsüz düşen asker, hemen ekmeği yemeye girişti.

Ertesi sabah, güneş, doğarken Halime Kadın'ın kapısı çalındı. Halime Kadın, bu gelen oğlumdur. Dilenci bir daha gelmeyeceğine göre, diye aklından geçirerek coşkuyla kapıya koştu.

Gelen jandarmaydı. Acı haberi bir solukta Halime Kadın'a duyurdu.

– Oğlum, kasaba yolunda ölü bulundu. Neden öldüğünü henüz anlayamadık.

Sevgili okuyucularım, «Sıcak Ekmele» yüzlerce yıldan beri Anadolu'da anlatılıyor. Ben de öyküyü çocukluğumda yaşlı bir masal anasından dinlemiştim.

O her zaman bu öyküyü şöyle bir öğütlerle bitirirdi:

Kendinize yapılmasını istemediğiniz bir şeyi, başkalarına yapmayın.

– Sen vatan bekçisisin. Yiyeceğimi son lokmasına kadar sana vermekten sevinç duyuyorum. Al, bununla karnını doyur, dedi.

Açlıktan güçsüz düşen asker, hemen ekmeği yemeye girişti.

Ertesi sabah, güneş, doğarken Halime Kadın'ın kapısı çalındı. Halime Kadın, bu gelen oğlumdur. Dilenci bir daha gelmeyeceğine göre, diye aklından geçirerek coşkuyla kapıya koştu.

Gelen jandarmaydı. Acı haberi bir solukta Halime Kadın'a duyurdu.
 – Oğlun, kasaba yolunda ölü bulundu. Neden öldüğünü henüz anlayamadık.
 Sevgili okuyucularım, «Sıcak Ekmek» yüzlerce yıldan beri Anadolu'da anlatılıyor. Ben de öyküyü çocukluğumda yaşlı bir masal anasından dinlemiştим.
 O her zaman bu öyküyü şöyle bir öğütle bitirirdi:
 Kendinize yapılmasını istemediğiniz bir şeyi, başkalarına yapmayın.

Словарь к тексту

açlık – голод	kasaba – поселок, городок
adımlarını sıklaştırmak – ускорить шаги	kavuşturmak – соединять
artmak – увеличиваться, возрастать	kovmak – прогонять
avutmak – утешать, уговаривать	koyulmak – (д.п) приниматься за что-либо
baltalamak – рубить топором, подрывать	kürek – лопата
bekçi – сторож	lokma – кусок
bencil – эгоист	masal – сказка
(-a, -e) bölmek – делить на	öfke – приходить в гнев, ярость
coşku – воодушевление	öğüt – совет, наставление
coşku – округ, район	ölüm – смерть
çılgın – сумасшедший	özlem – грусть, тоска
çirpınmak – трепетать, трепыхать, биться (<i>o serdçe</i>)	paylaşmak – разделять (какое-либо чувство)
dan, den başka – кроме кого-либо	rastlamak – встречать / встретить
dilenci – нищий, попрошайка	sürgü – задвижка засова
dilim – кусок, кусочек	sürmek – длиться, продолжаться
dua etmek – молиться	şen – веселье
dua – молитва	tanrı – бог
düğün – свадьба	tanrı sevdiğine kavuştursun! – пусть бог соединит тебя с тем, кого ты любишь!
ekmek – посыпать	tor kondurmamak – сдувать пылинки с кого-либо, оберегать
epey – достаточно	torba – сумка
fare – мышь	tutam – щепотка
fırın – печь	ulaşmak – достигать, доходить до какого-либо места
fırlamak – вылетать	uyku – сон
gece gündüz – день и ночь, днем и ночью	yağ – масло
(-a, -y) girişmek – приняться что-либо делать	yalnız kendi çıkarlarına gözetirmek – преследовать только свои интересы
gözlerini yola dikmek – выставить на дорогу	yoksul – бедный, терпящий нужду
güç – силы	yumuşamak – смягчаться
henüz – пока не, пока что не (<i>при глаголе в отриц. форме</i>)	yürek – сердце
iyi yürekli – добросердечный	zehir – яд
karnım açtı – я проголодался (<i>досл. мой живот голоден</i>)	

Вопросы к тексту

1. Halime Kadın neden «Kendinden Yana Halime» adında oldu?
2. Halime nasıl bir kadındı?
3. Çevresindekiler niçin Halime Kadını sevmiyorlardı?
4. Çevresindekiler Halime Kadını seviyorlar mıydı?
5. Ahmet nasıl bir çocuktü?
6. Halime Kadın'ın en değerli varlığı neydi?

7. Ahmet'in arkadaşları vardı mı?
8. Ahmet nereye çağrıldı?
9. Askerlikte kaç ay doldurulunca Ahmet eve gelecekti?
10. Halime Kadın yardım sever bir Kadın mıydı?
11. Halime Kadın ne zaman yaşlı bir dilenciye rastladı?
12. Yaşlı dilenci ne istedi?
13. Halime Kadın neden adamı kovmadı?
14. Dilenci sözlerini hangi duayla bitirdi?
15. Halime Kadın dilenciye neler getirdi?
16. Halime Kadın neden uykusuz kaldı?
17. Halime Kadın fırından ekmekler çıkarken kapıya kim çaldı?
18. Halime Kadın neden öfkeleni?
19. Halime Kadın ekmeği dilenciye nasıl verdi?
20. Dilenci kime rastladı?
21. Asker neden yürüyerek gidiyordu?
22. Dilenci askere ne verdi?
23. Jandarma Halime Kadın nasıl bir haber duyurdu?

İpek'in doğumgünü

İpek kıskanç bir çocuktü. Okulların kapandığı gün, ablası Petek koşarak eve geldi.

– Sınıfımı geçtim. Hem de pekiyi ile geçtim! Diyerek coşkuyla annesinin ve kardeşinin boynuna sarıldı. Annesinin sevinçten gözleri doldu. Petek'i bağına basıp içtenlikle öptü öptü... İpek, annesiyle ablasının arasından sıyrılıp, odanın bir köşesine çekildi. Tırnaklarını kemirmeye başladı. Bir yandan da, karneyi görünce babam da çok sevinecek, ablamı kucaklayıp öpecek. Beni kimse sevmiyor. Bu evde en çok ablam seviliyor, diye derin derin iç çekiyordu. Oysa annesi babası, kızlarının ikisini de çok seviyor, aralarında hiçbir ayırım yapmıyorlardı.

İpek altı yaşındaydı. Okula o yıl başlayacaktı. Ablası dördüncü sınıfa geçmişti. Petek, İpek'in tersine, iyi yürekli, çalışkan, güler yüzlüydü. Üstelik kardeşini çok severdi.

Bir gün Petek arkadaşına gitmişti. İpek evde yalnızdı. Pencerenin önüne dikilmişti. Gözünü yoldan ayırmıyor, sabırsızlıkla alış verişe giden annesinin dönmesini bekliyordu. Annesini elinde paketlerle görünce, sevinçle kapıya koştu:

– Neler aldın anneciğim?

Annesi paketleri sofradaki masanın üstüne bırakıp derin bir «oh!» çekti, Bu sırada İpek, merakla paketlere bakıyordu. Gözü, güzel bir torbaya takıldı. Uzanıp hemen açmaya yeltendi.

Annesi:

– Ona dokunma İpek, diye atıldı. Torbayı elinden aldı. Yalak odasına götürüp giysi dolabına sakladı.

İpek annesine kırılmıştı. Hemen oturma odasına döndü. Bir köşeye çekilip yine tırnaklarını kemirmeye başladı. Besbelli yine ablama bir şey alındı, diye aklından geçirirken içi kapkaranlık kesildi. Yüreği daraldı. Gözlerine yaşlar doldu...

Akşam yemeğinden sonra, eve birkaç konuk geldi. Annesiyle babası, onlarla oturup tatlı tatlı konuşuyorlardı. Petek odasında kitap okuyordu. İpek torbanın içindekini görmeyi aklına koymuştu. Odadan çıkıp, yavaşça annesinin odasına süzüldü. El çabukluğuyla çevreyi araştırmaya başladı. Dolaptaki torbayı bulunca çok sevindi. Torbanın içinde pembe bir giysi vardı. Kolları yakası ve etekleri dantellerle süslenmiş, üzerine ipek iplikle, mavi mineler işlenmişti.

İpek'in içi kıskançlıkla burkuldu... Hıncından gözleri doldu: uzun süredir, böyle bir giysisi olsun istiyordu. Oysa annesi yine ablasını düşünmüştü: «Her şeyin yenisini ablam giyer. Bana hep onun küçülmüş, solmuş, yıpranmış öteberilerini giydirirler... Onu daha çok seviyorlar,» diye dişlerini sıktı. İçinden yeni giysiyi parçalamak geliyordu. Torbayı elleri titreyerek yerine koydu. İşığı söndürüp odadan çıktı. Konukların yanına gitti. Annesi, hanımlarla ilginç bir sohbete girmişti. İpek'in saçlarını okşayarak:

– Haydi kızım yat artık, dedi.

İpek, içini yakıp kavuran öfke ve kıskançlığı, kimseye belli etmeden dışarıya çıktı. O sırada gözü, masanın üzerinde duran, kırmızı tükenmez kaleme ilişti. Bir an durakladı. Sonra kalemi alıp annesinin odasına girdi. Dolabı açtı. Pembe giysiyi torbadan çıkardı. Üzerine, kırmızı tükenmezle, rastgele çizgiler çizmeye başladı. Kıskançlıktan, ne yaptığını bilmez bir durumdaydı. Öfkesi yatışınca, giysiyi dürüp torbaya koydu.

Yatağına yattığında, içi karmakarışık duygularla doluydu. O gece, sabaha dek korkulu düşler gördü. Pembe giysi canlanıp dile geliyor: «Kıskanç kız, tükenmez kalemle neden boyadın beni? Niçin yaptın bunu?» diye üstüne atılıyor, boynuna dolanıp boğazını sıkıyordu...

Sabahleyin kahvaltıda, annesi İpek'in yüzünü çok solgun gördü. Onu sevgiyle öpüp:

– Biliyor musun İpek bugün senin doğum günün. Altı yaşını bitirip yedi yaşına giriyorsun, dedi. İpek sevinçle ellerini çırpı.

Annesi:

— Hemen şimdi işe koyulup doğum günün için, güzel bir pasta yapacağım. Çabuk giyin, arkadaşlarına haber ver. Öğleden sonra bize gelsinler. Hem eğlenir, hem de güzel bir ikinci kahvaltısı yaparsınız, dedi. Neşe içinde sofradan kalktı. Anne mutfağa girdi. Petek yatakları düzeltmeye girişti. İpek, komşu çocuklarına sevinçli haberi vermek için sokağa fırladı.

Sofra, pasta ve kurabiyelerle donatılmıştı. Annesi ile ablası, onu sevindirmek için, sabahtan beri koşuşup duruyorlardı. Çocukların gelmesine yakın annesi:

– Haydi İpek, artık giyin, dedi. Bir an İpek'in yüzü bulutlandı. Kırık bir sesle:

– Anneciğim, hangi elbisemi giyeyim? diye sordu. Tam o sırada kapı çalındı. İpek'in arkadaşları eve doluştular. Hepsi de küçük birer doğum günü armağanı getirmişlerdi. İpek onları coşkuyla karşıladı:

– Buyrun, hoşgeldiniz. Şimdi giyinip gelirim... diyerek odasına koştu. Orada annesiyle karşılaştı:

– N'olursun anneciğim çabuk söyle. Hangi elbisemi giyeyim? diyerek telâşla soyunmaya girişti... Annesi arkasına sakladığı giysi kutusunu gülümseyerek İpek'e uzattı:

– Al yavrum. Bunu senin için aldım. Sürpriz olsun diye dün söylemedim. Pembe ipekten yapılmış, dantellerle süslü, çok güzel bir giysi. Sana çok yakışacak, dedi ve onu öperek giysi torbasını kollarının arasına sıkıştırdı.

– Haydi, çabuk giyin! Arkadaşlarını bekletme, diyerek odadan çıkıp gitti.

Словарь к тексту

aklına koymak – задумать, задаться целью

araştırmak – тщательно обыскивать,
перерывать, перетряхивать

armağan – подарок

ayırım yapmak – делать различие,
различать

bağrına basmak – прижимать к груди

bekletmek – заставляя ждать

besbelli – совершенно ясно, очевидно

boğaz – горло

boyamak – красить

boyun – шея

bulutlanmak – становиться хмурым

burkulmak – щемить, екать

canlanmak – оживать

coşku – воодушевление

çekilmek – отходить

çıkarmak – вытаскивать

kapı çalındı – в дверь позвонили

kapkaranlık – полный мрак

karmakarışık – беспорядочный,
спутанный, непонятный

kavurmak – жечь, палить

kenirmek – грызть

kesilmek – превращаться, делаться

kırık – разбитый, сломанный

kırlılmak – обижаться

kıskanç – завистливый

konuk – гость

korkulu – страшный

kutu – коробка

merak – интерес, любопытство

mine – отделка

okşamak – гладить

öpmek – целовать

öteberi – то и се, всякая всячина

çizgi – линия
çizmek – линовать, рисовать
dantel – кружево
daralmak – сужаться, сжиматься
derin – глубокий, глубоко
dikilmek – устремляться вперед
dokunmak – дотрагиваться, прикасаться
dolanmak – обматываться, обвиваться
dolmak – наполняться
dolu – полный
donatılmak – украшаться
duraklamak – останавливаться на короткое время
duygu – чувство
düretmek – приводить в порядок, поправлять
düşler görmek – видеть сны
el çabukluğu – расторопность, сноровка, ловкость
el çırpma – бить, хлопать в ладоши
fırlamak – вылетать
göze ilişmek – попасться на глаза, броситься в глаза
haber vermek – сообщать
hınc – ненависть, злоба
içini yakmak – причинять душевную боль
içten – от души
ipek – шелк
iplik – нитка
işık – свет
işlenmek – обрабатывать

parçalanmak – разбивать на части, разрывать в клочья
pasta – торт
rastgele – кое-как
sabır – терпение
sevindirmek – обрадовать
sevinmek – радоваться
sıkıştırmak – совать, вкладывать
sıkmak – жать
solgun – бледный
solmak – вянуть, блекнуть
soyunmak – раздеваться
söndürmek – гасить
sürpriz – сюрприз
süs – украшение
süslenmek – украшаться
süzülmek – сочиться, просачиваться, проникать
takılmak – (д.п.) застревать, задевать
tırnak – ноготь
titrelemek – трястись
tükenmez kalem – фломастер
uzatmak – протягивать
üstüne atmak – обвинять кого-либо в чем-либо
yakışmak – (д.п.) подойти, быть к лицу
yaş – слеза
yatışmak – успокаиваться, утихать
yeltenmek – браться за непосильную работу
yıpranmak – рвать
yürek – сердце

Вопросы к тексту

1. İpek nasıl bir çocuktur?
2. İpek niçin odanın bir köşesine çekildi?
3. Annesibabası kızların aralarında ayırım yapıyorlar mıydı?
4. İpek kaç yaşındaydı?
5. İpek'in ablası kaçınıcı sınıfa geçmişti?
6. Petek nasıl bir kızdı?
7. İpek kimin dönmesini bekliyordu?
8. Annesi paketleri bırakıp İpek'in gözü neye takıldı?
9. Anne torbayı İpek'in elinden aldı mı?
10. İpek kime kırılmıştı? Niçin?
11. İpek ne yapmaya karar verdi?
12. İpek torbayı buldu mu?
13. Torbanın içinde ne vardı?
14. Giyişi nasıldı?
15. İpek ne duygularıyla odadan çıktı?
16. İpek'in gözleri neye ilişti?
17. İpek annesinin odasından girip ne yaptı?

18. Ertesi gün kimin doğum günüydü?
19. Anne İpek'I pp ne söyledi?
20. İpek hangi elbiseyi giymeyi biliyor muydu?
21. Anne niçin hemen İpek'e kutunu vermedi?
22. Anne İpek'e nasıl bir hediye verdi?

ЛИТЕРАТУРА

1. Гениш Эйюп. Грамматика турецкого языка / Э. Гениш. – М.: Издательство ЛКИ, 2008. – 352 с.
2. Дудина Л. Н. Турецкий язык. Практический курс / Л. Н. Дудина. – М.: КомКнига, 2007. – 328 с.
3. Рыбальченко Т. Е. Турецко-русский и русско-турецкий словарь / Т. Е. Рыбальченко. – М.: Рус.яз. – Медиа; Дрофа, 2008. – 694 с.
4. Сидорина Н. П. Турецкий без репетитора / Н.П. Сидорина. – М., 2008. – 103 с.
5. Щека Ю. В. Практическая грамматика турецкого языка / Ю. В. Щека. – М.: Восток, 2007. – 666 с.
6. Adım Adım Türkçe 1. Ders kitabı. – İstanbul, 2004. – 160 s.
7. Adım Adım Türkçe 2. Ders kitabı. – İstanbul, 2004. – 166 s .
8. Adım Adım Türkçe 2. Alıştırma kitabı. – İstanbul, 2004. – 98 s.
9. Adım adım Türkçe Audio 1.
10. Hitit 1. Ders kitabı. – İstanbul, 2003. – 180 s.
11. İstanbul. Yabancılar için Türkçe. A 1 – İstanbul, 2008 . – 108 s.
12. Türkçe öğreniyoruz 1 / Türkisch aktiv. – İstanbul, 2008. – 167 s.
13. Türkçe öğreniyoruz 2 / Türkisch aktiv. – İstanbul, 2008. – 175 s.

ДЛЯ ЗАМЕТОК

ДЛЯ ЗАМЕТОК

Учебное издание

ПАНТЫКИНА Наталья Игоревна

ТУРЕЦКИЙ ЯЗЫК

ПРАКТИКУМ

ЧАСТЬ 1

*для студентов очной формы обучения
по направлению подготовки 45.03.01 «Филология. Английский язык и литература.
Язык и литература (арабский, китайский, турецкий, иврит)»*

В авторской редакции

**Подписано к печати 26.04.2017. Бумага офсетная
Гарнитура Times New Roman. Печать ризографическая.
Формат 60×84/16.
Усл. печ. л. 6,51. Тираж 50 экз. Зак. № 18.**

**Издатель
ГОУ ВПО ЛНР «ЛНУ имени Тараса Шевченко»
«Книга»
ул. Оборонная, 2, г. Луганск, ЛНР, 91011.
Т/ф: 38 (0642)58-03-20
E-mail: knitaizd@mail.ru**